

Proef ingediend met het oog op het behalen van de graad van
Master of Laws in de rechten

De impact van verhuis van een minderjarige op de toepassing van het jeugdrecht

Marie-Julie Philippe KORMOSS

0568357

Academiejaar 2022-2023

Promotor: Elisabeth Alofs

Jury: Sofie DE BUS

Recht & Criminologie

INHOUDSOPGAVE

Dankwoord	I
LIJST VAN AFKORTINGEN	II
HOOFDSTUK I. INLEIDING	1
1 ONDERWERP, PROBLEEMSTELLING EN RELEVANTIE.....	1
2 ONDERZOEKSVRAAG, STRUCTUUR EN METHODOLOGIE	2
3 BEGRIPPENKADER.....	4
HOOFDSTUK II. RECHTSHISTORISCHE EVOLUTIE VAN HET JEUGDRECHT	6
HOOFDSTUK III. BEVOEGDHEIDSVERDELING INZAKE JEUGDBESCHERMING	10
1 GEMEENSCHAPSBEVOEGDHEDEN VERSUS FEDERALE BEVOEGDHEDEN	10
1.1 Jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid	10
1.2 Toepassingsgebied van de gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming	12
1.3 Federale bevoegdheden inzake jeugdbescherming	14
2 BEVOEGDHEID INZAKE JEUGDBESCHERMING.....	16
2.1 Buitengerechtelijke bescherming	16
2.2 Gerechtelijke bescherming	18
2.2.1 Materiële bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank	18
2.2.2 Territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.....	19
2.2.3 Bevoegdheden van het jeugdparket.....	22
3 RELEVANTE GRENZEN INZAKE JEUGDBESCHERMING.....	24
3.1 Belgische landsgrens	24
3.1.1 Internationale rechterlijke bevoegdheid.....	25
3.1.2 Toepasselijk recht	26
3.1.3 Tenuitvoerlegging van een door het gerecht van een andere lidstaat genomen beslissing.....	27
3.1.4 Verhuis naar een niet-lidstaat.....	27
3.1.5 Lacune op Europees en internationaal niveau in geval van verhuis naar het buitenland.....	28
3.2 Arrondissementele grenzen en grenzen van de taalgebieden	30
4 DEELCONCLUSIE.....	32
HOOFDSTUK IV. VERHUIS VAN DE MINDERJARIGE NAAR EEN ANDER TAALGEBIED.....	33
1 KNELPUNTEN	33
1.1 Vrijwillige jeugdhulpverlening	33
1.1.1 Maximale leeftijdsgrenzen	33
1.1.2 Vrijwillige maatregelen van jeugdhulpverlening	33
1.2 Gedwongen jeugdhulpverlening	35
1.2.1 Dwingende maatregelen van jeugdhulpverlening	35
1.2.2 Maximale leeftijdsgrenzen	37
1.2.3 Voorbereidende fase vs. fase ten gronde	38
1.3 Reactie op jeugddelinquent gedrag	39
1.3.1 Bemiddeling op het niveau van het jeugdparket	39
1.3.2 Uitvoering van een project van de minderjarige.....	40
1.3.3 Plaatsing in een gemeenschapsinstelling.....	41
1.3.4 Maximale leeftijdsgrenzen	42
2 GELIJKHEIDSBEGINSEL EN NON-DISCRIMINATIEBEGINSEL	43
3 OMZENDBRIEF TERRITORIALE BEVOEGDHEID EN DOORVERWIJZING JEUGDRECHTBANK.....	44
4 RECHTSpraak BETREFFENDE DE VERHUISPROBLEMATIEK	45
4.1 Verhuis in de loop van het geding.....	45
4.1.1 Rechtspraak van vóór de zesde staatsherforming	45
4.1.2 Jeugdrechtbank Brussel 17 maart 2021.....	46
4.1.3 Brussel 26 april 2021.....	47
4.2 Verhuis tijdens de uitvoering van de maatregel.....	48
4.2.1 Gent 3 december 2014	48
4.2.2 Brussel 3 mei 2021	49
4.3 Tussenconclusie	50
5 NORMATIEVE OPLOSSINGEN	53
5.1 Herfederalisering van bevoegdheden inzake jeugdbescherming.....	53
5.2 Aanpassing Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank	55
5.3 Wijziging artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet	56

5.4	Samenwerkingsakkoorden inzake jeugdbescherming.....	58
5.5	Gezamenlijk decreet en ordonnantie	61
5.6	Beginsel van wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen	63
CONCLUSIE		65
BIBLIOGRAFIE		67
1	WETGEVING	67
2	RECHTSPRAAK.....	69
3	RECHTSLEER.....	71
4	DIVERSEN.....	76

DANKWOORD

Deze masterproef vormt niet alleen de laatste horde voor het behalen van het diploma Master in de Rechten, maar betekent ook het einde van mijn negen jaar durende studentencarrière. Niet omdat ik een paar jaar langer over de opleiding rechten heb gedaan, wel omdat ik na het behalen van mijn eerste masterdiploma beslist heb om mijn hart te volgen en volop voor mijn 'droom' te gaan. Van dit dankwoord wens ik dan ook kort gebruik te maken om iedereen, die omtrent zijn studiekeuze twijfelt, aan te moedigen om verder te studeren. Wat is een paar jaar extra studeren in een mensenleven ...

Zoals voor alle masterproeven heb ik deze masterproef kunnen schrijven dankzij de steun van een aantal personen.

Eerst en vooral dank aan mijn promotor, prof. dr. Elisabeth Alofs, voor haar advies en feedback en om mij de mogelijkheid te bieden dit onderwerp uit te diepen.

Ook dank aan dr. Sofie De Bus voor haar toegankelijkheid, snelle respons en ondersteuning bij de totstandkoming van deze masterproef.

Speciale dankbaarheid ben ik verschuldigd aan de twee belangrijkste personen in mijn leven.

*Merci **maman***, voor de onvoorwaardelijke steun en het onuitputtelijke geloof in mijn kunnen.

Bedankt **Sebastiaan**, mijn lieve vriend, voor de veelvuldige aanmoediging en het luisterend oor.

LIJST VAN AFKORTINGEN

BWHI	Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der de Instellingen, <i>BS</i> 15 augustus 1980.
Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening aan Jongeren	Ordonnantie Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren, <i>BS</i> 1 juni 2004.
Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming	Ordonnantie Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie 16 mei 2019 betreffende jeugdhulpverlening en jeugdbescherming, <i>BS</i> 5 juni 2019.
Brussel IIter-Verordening	Verordening Raad nr. 2019/1111, 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale ontvoering van kinderen (herschikking), <i>Pb.L.</i> 2 juli 2019, afl. 178, 1.
Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming	Decreet Franse Gemeenschap 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming, <i>BS</i> 3 april 2018.
Europees Kaderbesluit 2008/909	Kaderbesluit van de Raad nr. 2008/909, 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnissen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie, <i>Pb.L.</i> 5 december 2008, afl. 327, 27.
EVRM	Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, <i>BS</i> 19 augustus 1955.
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

HKBV

Verdrag van Den Haag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen van 19 oktober 1996, *Pub.L.* 11 juni 2008, afl. 151.

Jeugdbeschermingswet

Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade zoals gewijzigd door de wet van 13 juni 2006, *BS* 15 april 1965.

Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank

Omzendbrief College van Procureurs-Generaal bij de Hoven van Beroep 29 april 2011 betreffende de territoriale bevoegdheid en territoriale doorverwijzing van de jeugdrechtbank, nr. 3/2011.

Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp

Decreet Vlaamse Gemeenschap 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013.

Vlaams Jeugddelinquentiedecreet

Decreet Vlaamse Gemeenschap 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 26 april 2019.

HOOFDSTUK I. INLEIDING

1 ONDERWERP, PROBLEEMSTELLING EN RELEVANTIE

1. Onderwerp – Binnen het bestek van deze masterproef wordt de impact van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied onderzocht in het licht van de drie vormen van jeugdbescherming: de vrijwillige jeugdhulpverlening, de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag.¹ Deze worden hieronder toegelicht (zie *infra* 4, nr. 8 e.v.). Deze masterproef wordt binnen het jeugdrecht geplaatst en raakt eveneens belangrijke aspecten van het publiekrecht aan. Een interventie en een dwingend optreden van de overheid in het privéleven van de rechtsonderhorige, alsook de impact van de bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming zijn publiekrechtelijke aspecten binnen dit onderwerp.²

2. Probleemstelling – Er is een einde gekomen aan het tijdperk waarin het Belgisch jeugdrecht vorm kreeg door de federale Jeugdbeschermingswet^{3,4}. Ingevolge de communautarisering is het jeugdrecht binnen het federale België versnipperd over de federale staat en de gemeenschappen. In een procedure inzake jeugdbescherming heeft dit gevolgen voor een minderjarige die verhuist van het ene naar het andere taalgebied. Deze problematiek is tot op heden onderbelicht gebleven. Bijgevolg ontbreekt hieromtrent een duidelijk juridisch kader in het Belgisch recht. Verder academisch onderzoek is noodzakelijk om deze wettelijke leemte, wat gezien kan worden als een pervers effect van *law in action*, op te vullen.

Concreet kunnen, in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied,⁵ volgende zaken niet uit de bestaande regelgeving inzake jeugdbescherming worden afgeleid: vanaf wanneer wordt de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats na verhuis van de minderjarige bevoegd? Welke gemeenschapsregelgeving is van toepassing? Vanaf wanneer is de regelgeving van de nieuwe gezinsverblijfplaats van toepassing na verhuis van de minderjarige? Moet de jeugdrechter of de jeugdrechtbank de regelgeving van een andere gemeenschap toepassen? Kan een maatregel⁶ uitgevoerd worden door een andere gemeenschap? Hoe zal desgevallend de uitvoering van dergelijke maatregelen moeten plaatsvinden?

Een Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank van 2011 is deels tegemoetgekomen aan deze problematiek.⁷ Tot de zesde staatshervorming, de periode waarin enkel de vrijwillige en de gedwongen jeugdhulpverlening gecommunautariseerd was, werd deze omzendbrief toegepast. De omzendbrief van 2011 houdt echter geen rekening met

¹ E. ALOFS en S. DE BUS, "De procespositie van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, afl. 5-6, (145) 147.

² H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 355.

³ Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade zoals gewijzigd door de wet van 13 juni 2006, *BS* 15 april 1965, 4.014. (hierna: Jeugdbeschermingswet).

⁴ A. DE TERWANGNE, "La sixième réforme de l'État va-t-elle sonner le glas du modèle protectionnel ?" in A. LACKNER (ed.), *Le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2019, (65) 66.

⁵ Met verhuis naar een ander taalgebied wordt in deze masterproef een wijziging van de gezinsverblijfplaats tussen de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap of tussen een ééntalige gemeenschap en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad bedoeld, aangezien de meeste problemen zich dan voordoen.

⁶ De Franse Gemeenschap en de GGC gebruiken het begrip 'maatregel', zowel in de fase van de voorbereidende rechtspleging als in de fase ten gronde. De Vlaamse Gemeenschap maakt een onderscheid tussen het begrip 'maatregel' in de fase van de voorbereidende rechtspleging en het begrip 'sanctie' in de fase ten gronde. Aangezien dit louter een terminologische verschil is, wordt in deze bijdrage consequent het begrip 'maatregel' gehanteerd.

⁷ Omz.College PG. 29 april 2011 betreffende de territoriale bevoegdheid en territoriale doorverwijzing van de jeugdrechtbank, nr. 3/2011, https://www.om-mp.be/sites/default/files/u1/col_3_2011_-_dessaississement_territorial.pdf (hierna: Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing).

de wijzigingen die het jeugdrecht het afgelopen decennium heeft ondergaan waardoor deze grotendeels achterhaald is.⁸ Bovendien is een omzendbrief een vorm van pseudowetgeving die laag in de hiërarchie der normen staat. Sinds de communautarisering van de reactie op jeugddelinquent gedrag zijn er opnieuw hiërarchisch naast elkaar staande gemeenschapsregelgevingen tot stand gekomen waardoor de problematiek van verhuis naar een ander taalgebied terug naar de oppervlakte komt. De vraag rijst dan ook of deze omzendbrief nog van toepassing is en of er andere normatieve oplossingen mogelijk zijn.

3. Relevantie – Het bestaan van een wettelijke leemte in geval van verhuis van een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming,⁹ naar een ander taalgebied brengt rechtsonzekerheid met zich mee. Derden moeten op elk moment kunnen uitmaken welke rechtbank bevoegd is en welk recht op hen van toepassing is, wat de rechtszekerheid ten goede komt. Daarnaast handelt deze masterproef over recente regelgevingen. Het is dan ook aangewezen om deze te vergelijken om eventuele verschillen en hiaten te ontdekken. Het ontbreken van een duidelijk juridisch kader brengt bovendien een efficiënte, snelle en daadwerkelijke jeugdbescherming in het gedrang en is nefast voor de verdere ontwikkeling en opvoeding van de minderjarige.¹⁰ Door de wettelijke leemte bij verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied kan een vacuüm ontstaan in het proces van jeugdbescherming en komt de continuïteit van de hulpverlening in het gedrang.¹¹ Deze rechtsonzekerheid is niet 'in het belang van het kind', terwijl dit beginsel een leidraad vormt binnen de jeugdbescherming.¹²

2 ONDERZOEKSVRAAG, STRUCTUUR EN METHODOLOGIE

4. Onderzoeksvraag – De onderzoeksvraag luidt als volgt: **“Wat is de impact van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied op de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, het toepasselijk recht en de uitvoering van opgelegde maatregelen inzake jeugdbescherming?”** Het huidig juridisch kader binnen het Belgisch recht biedt onvoldoende oplossingen voor de continuïteit van de jeugdbescherming wanneer een minderjarige, tijdens een procedure inzake jeugdbescherming, verhuist van het ene naar het andere taalgebied.

De onderzoeksvraag van deze masterproef is een normatieve vraag, waarbij de impact van een verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied wordt onderzocht en vervolgens wordt nagegaan hoe de huidige gebreken in de Belgische regelgeving inzake jeugdbescherming opgevuld kunnen worden.

5. Structuur – Allereerst worden de basisbegrippen die doorheen deze masterproef aan bod komen gedefinieerd. In hoofdstuk II wordt de evolutie van de jeugdbescherming in het Belgisch recht bondig besproken. Er wordt een beknopt rechtshistorisch overzicht gegeven van de totstandkoming van het Belgisch jeugdrecht tot en met de zesde staatshervorming. Het is in eerste instantie belangrijk te begrijpen hoe het systeem van de jeugdbescherming is

⁸ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, “Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen” in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 228.

⁹ ‘Een procedure inzake jeugdbescherming’ omvat in het kader van deze masterproef zowel de rechtspleging voor de jeugdrechter en jeugdrechtbank, als de uitvoering van de opgelegde maatregel(en). Een verhuis ‘tijdens de procedure inzake jeugdbescherming’ moet dan ook gelezen worden als een verhuis tijdens het geding of een verhuis tijdens de uitvoering van een opgelegde maatregel inzake jeugdbescherming. Waar nodig wordt dit specifiek verduidelijkt.

¹⁰ B. DE SMET, “Weigering tot mededeling van nieuw adres aan de jeugdrechtbank”, *OSS* 2020, afl. 94, (313) 318.

¹¹ *Ibid.*

¹² Art. 22bis, vierde lid Gw.; art. 5 Decr.VI. 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, *BS* 4 oktober 2004; D. DE BRUYN, “La protection de la jeunesse, une expérience d'un partage de l'organisation de la justice”, *APT* 2002, (68) 87.

ontstaan en hoe het de afgelopen decennia geëvolueerd is tot de geldende regelgeving inzake jeugdbescherming dat vandaag de dag wordt gehanteerd.

In het derde hoofdstuk wordt een stand van zaken opgesteld van de bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming. Het is niet de bedoeling een volledige beschrijving te geven van de Belgische staatsstructuur en de bijhorende bevoegdheidsverdeling. De bespreking wordt beperkt tot de voor deze masterproef relevante informatie. Ten eerste wordt ingegaan op de gemeenschapsbevoegdheden inzake jeugdbescherming. Sinds de zesde staatshervorming valt deze materie hoofdzakelijk onder de materiële bevoegdheid van de gemeenschappen. Vervolgens wordt kort stilgestaan bij de federale (rest)bevoegdheden inzake jeugdbescherming. Ten tweede wordt de aandacht gevestigd op de bevoegdheid inzake jeugdbescherming waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de gerechtelijke en buitengerechtelijke jeugdbescherming. De materiële en, in het bijzonder, de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank worden onder de loep genomen. Ook wordt kort stilgestaan bij de bevoegdheid van het jeugdparquet. Tot slot worden de relevante grenzen inzake jeugdbescherming besproken. Naast de arrondissementele grenzen en de grenzen van de taalgebieden, wordt *in extenso* ingegaan op de gevolgen van het overschrijden van de Belgische landsgrens voor de jeugdbescherming.

Hoofdstuk vier onderzoekt als *capitum selectum* wat de impact is van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied op het vlak van jeugdbescherming. Vooreerst vindt een onderzoek plaats van knelpunten, waarbij de verschillende gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming onder de loep worden genomen en de pijnpunten ervan blootgelegd. De nadruk wordt gelegd op de verschillen die in de praktijk problemen doen rijzen in geval van verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied. Vervolgens wordt de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, die deels tegemoet is gekomen aan de problematiek die in deze masterproef wordt aangehaald, geanalyseerd. Er wordt kort stilgestaan bij de vraag of het feit dat minderjarigen, afhankelijk van de gemeenschap waartoe zij behoren, aan verschillende rechtsregels worden onderworpen de toets aan het gelijkheidsbeginsel en non-discriminatiebeginsel doorstaat. Aansluitend wordt overgegaan tot een bespreking en analyse van de rechtspraak omtrent de verhuisproblematiek naar een ander taalgebied. Aan de hand van de rechtspraak wordt achterhaald hoe de rechtspraak omgaat met de theoretisch geschetste wettelijke leemtes inzake de verhuis van een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, naar een ander taalgebied. Op basis daarvan worden in een laatste besluitend deel normatieve oplossingen gesuggereerd om invulling te geven aan het tot op heden lacunair juridisch kader inzake jeugdbescherming.

Tot slot worden in de conclusie de belangrijkste bevindingen bondig samengevat.

6. Methodologie – In hoofdstuk II wordt gebruik gemaakt van een rechtshistorische methode. Deze methode laat toe om de evoluties die het Belgisch jeugdrecht de laatste decennia heeft doorgemaakt vast te stellen. In hoofdstuk III wordt vooreerst gebruik gemaakt van een descriptieve methode. Hierbij worden de relevante wetgeving, de voorbereidende werkzaamheden en de adviezen inzake jeugdbescherming geanalyseerd. Daarnaast wordt het internationaal privaatrecht erbij gehaald daar bij een verhuis van een minderjarige over de landsgrenzen heen gelijkaardige vraagstukken aan bod komen. Deze masterproef maakt geen rechtsvergelijking met andere federale staten zoals Zwitserland of de Verenigde Staten van Amerika (hierna: VSA). In Zwitserland wordt de jeugdbescherming, in tegenstelling tot in

België, op federaal niveau georganiseerd.¹³ In de VSA wordt gebruik gemaakt van de *Interstate Compact for Juveniles*,¹⁴ een soort 'verdrag' tussen de verschillende Amerikaanse Staten. Echter behandelt deze niet dezelfde vraagstukken als diegene die in deze masterproef centraal staan. In hoofdstuk IV vindt eerst een bondig rechtsvergelijkend onderzoek plaats tussen de verschillende gemeenschapsregelgevingen met als doel de knelpunten bloot te leggen die als gevolg van de communautarisering aan de oppervlakte komen. De gemeenschapsregelgevingen van de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (hierna: GGC) staan centraal aangezien zich daar de grootste problemen situeren. Om tot relevante bevindingen te komen wordt in het laatste deel in de eerste plaats gebruik gemaakt van klassiek juridisch bronnenonderzoek: wetgeving, rechtspraak en rechtsleer.

3 BEGRIPPENKADER

7. Het algemeen **jeugdrecht** omvat het geheel van de wetgeving betreffende de juridische organisatie van het gezin en het statuut van de minderjarige, alsook de regeling van algemene maatschappelijke voorzieningen voor minderjarigen en gezinnen.¹⁵ *Sensu lato* valt deze masterproef vanzelfsprekend binnen het domein jeugdrecht. Dit onderzoek moet echter specifiek geplaatst worden binnen de jeugdbescherming, dat zowel de reactie op jeugddelinquent gedrag als jeugdhulpverlening omvat.¹⁶ Dat laatste kan zowel op vrijwillige (buitengerechtigde) als op gedwongen (gerechtigde) manier worden georganiseerd. *In concreto* kunnen dus drie vormen van jeugdbescherming onderscheiden worden: de vrijwillige jeugdhulpverlening, de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag.¹⁷

8. **Vrijwillige (of buitengerechtigde) jeugdhulpverlening** (*aide consentie*) wordt verleend door of via jeugdhulporganen indien ouders of minderjarigen aangeven dat ze hier nood aan hebben omdat de minderjarige zich in een verontrustende of gevaarsituatie bevindt.¹⁸ Dit houdt in dat de minderjarige het slachtoffer is van moeilijkheden die zijn ouders ondervinden bij de vervulling van hun ouderlijke verplichtingen of zich in een situatie bevindt die zijn gezondheid, veiligheid, integriteit of ontwikkeling, of dat van derden, in gevaar brengt door zelf gedragingen te stellen of door het gedrag van zijn familie of vrienden.¹⁹ Zoals in Franstalige literatuur wordt omschreven, kan de situatie waarin de minderjarige zich bevindt

¹³ Maatregelen ter bescherming van kinderen worden geregeld door het Zwitsers federale burgerlijke recht. De reactie op jeugddelinquent gedrag wordt geregeld door Loi fédérale 20 juin 2003 (CH) régissant la condition pénale des mineurs, <https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/2006/551/fr>.

¹⁴ Interstate Compact for Juveniles van 2 december 2009.

¹⁵ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 3.

¹⁶ J. PUT. en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod" in I. BOONE, J. PUT, F. SWENNEN en G. VERSCHULDEN (eds.), *Liber Amicorum Patrick Senaevae*, Mechelen, Kluwer, 2017, (705) 707; L. HOFKENS en J. PUT, "Recente ontwikkelingen in het Vlaamse jeugdbeschermingsrecht: gesloten plaatsing", in VRG Alumni (ed.), *Recht in beweging – 30ste VRG-alumnidag 2023*, Oud-Turnout, Gompel&Svacina, 2023, (85) 85.

¹⁷ E. ALOFS en S. DE BUS, "De procespositie van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, afl. 5-6, (145) 147.

¹⁸ Art. 2, § 1, 54° Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, BS 13 september 2013 (hierna: Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp); art. 38 Decr.Fr. 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugd-bescherming, BS 3 april 2018 (hierna: Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming); B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 58; E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, afl. 10, (312) 313; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 4; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht voor de uitvoering van diensten m.b.t. de uitvoering van een universitaire studie met betrekking tot de aanduiding van de juridische of andere moeilijkheden ten gevolge van de versnippering van de wetgevende bevoegdheden inzake jeugdbescherming tussen de Franse, Vlaamse en Duitse Gemeenschap, de federale staat en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie*, VUB, 2022, nr. 2019/D/19, 10-11 (hierna: E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht*).

¹⁹ Art. 2, § 1, 54° Vlaams Decreet Integrale jeugdhulp; art. 20 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

zowel actief (de minderjarige brengt zichzelf in gevaar door zijn eigen gedrag) als passief (de minderjarige wordt in gevaar gebracht door zijn omgeving en/of opvoeding) zijn.²⁰ Deze vorm van jeugdhulpverlening kan enkel worden uitgevoerd indien de minderjarige en de ouder(s) hiermee instemmen.²¹ Noch hulpverleners, noch het jeugdparket of de jeugdrechter kunnen de aangeboden vrijwillige jeugdhulpverlening opleggen.²² De bedoeling is om buiten de sfeer van de jeugdrechtbank te blijven en de ouders en het kind maximaal te betrekken bij de hulpverlening.²³

9. Gedwongen (of gerechtelijke) jeugdhulpverlening (*aide contrainte*) dringt zich op als een minderjarige in gevaar verkeert en/of onbuigzaam gedrag²⁴ vertoont én als vrijwillige jeugdhulpverlening niet (meer) mogelijk is omdat er geen instemming (meer) is van de minderjarige en/of zijn ouder(s).²⁵ Er geldt dus een principe van subsidiariteit van gedwongen jeugdhulpverlening.²⁶ Gerechtelijke jeugdhulpmaatregelen worden opgelegd door de jeugdrechter of jeugdrechtbank op vordering van het jeugdparket.²⁷ Hierbij moet het jeugdparket aantonen al het mogelijke te hebben gedaan om vrijwillige jeugdhulpverlening tot stand te brengen, maar dat de betrokkenen deze weigeren of verzuimen uit te voeren.²⁸ In beginsel kan gedwongen jeugdhulpverlening enkel worden opgestart na doorverwijzing uit de vrijwillige jeugdhulpverlening, tenzij er sprake is van hoogdringendheid.²⁹

10. Jeugddelinquent gedrag duidt op het (nalaten van) handelen waardoor minderjarigen feiten plegen die strafbaar zijn gesteld.³⁰ De **reactie op jeugddelinquent gedrag** verwijst naar de manier waarop het jeugdparket, de jeugdrechter en de jeugdrechtbank reageren op dat jeugddelinquent gedrag.³¹ Het *jeugddelinquentierecht* omvat alle juridische bepalingen die betrekking hebben op minderjarigen die vervolgd worden wegens het plegen van strafbare feiten.³²

²⁰ T. MOREAU, "Entre le passé et l'avenir : l'avant-projet de décret portant le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse. Réflexions sur les enjeux de la réforme et sur ses principes directeurs", *J.dr.jeun.* 2016, afl. 354, (1) 7.

²¹ Art. 6, vijfde lid Vlaams Decreet Integrale jeugdhulp; art. 20, tweede lid, 1° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 23 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; B. DE SMET, B., "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, (923) 925.

²² Art. 6, vijfde lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp.

²³ Art. 2, § 1, 56° en art. 6, derde lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 2, 4° en Boek III Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 71; B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, (923) 925.

²⁴ Art. 47 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 51, eerste en tweede lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 11 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁵ Art. 47, 1°, a) Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 1, 7° Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 11, eerste lid Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, afl. 10, (312) 313.

²⁶ Art. 33 en 39 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 1, 7° Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 8 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening aan Jongeren; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 69.

²⁷ Art. 47, eerste lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 37, § 2 en art. 52, derde lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 2, 2° en art. 11 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 108.

²⁸ GwH 29 april 2021, nr. 68/2021, overw. B.3; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 108.

²⁹ Art. 47, 2° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 37, §§ 1 en 2 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 12 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

³⁰ K. HERBOTS, H. ASSELMAN en J. PUT, *Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht - Rapport 4. Het kinderrechtelijk kader*, onderzoeksproject uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, 2015, <https://www.law.kuleuven.be/linc/onderzoek/omgevingsanalyserapport4.pdf>, 4.

³¹ Art. 56, eerste lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 14 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; art. 18 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, afl. 10, (312) 313; E. ALOFS en S. DE BUS, "De procespositie van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, afl. 5-6, (145) 148.

³² J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 120.

HOOFDSTUK II. RECHTSHISTORISCHE EVOLUTIE VAN HET JEUGDRECHT

11. Het eerste hoofdstuk blikt terug op het verleden en zet de grondslagen van de jeugdbescherming uiteen. Er wordt een beknopt rechtshistorisch overzicht gegeven van de dynamische evolutie van het jeugdrecht in België, die niet gespaard bleef van de verschillende staatshervormingen. Deze hebben telkens gezorgd voor een verdere communautarisering inzake jeugdbescherming, wat aan de oorsprong ligt van de probleemstelling die in deze masterproef aan bod komt.³³

12. *Wet Kinderbescherming van 15 mei 1912*³⁴ - De wetgever introduceerde in 1912 een autonoom rechtssysteem van jeugdbescherming.³⁵ Het jeugdrecht werd losgekoppeld van het gewone strafrecht, gebaseerd op de opvatting dat jeugdige delinquenten geholpen moeten worden, en niet meer op dezelfde wijze worden berecht als volwassenen.³⁶ De strafrechtelijke meerderjarigheidsgrens werd voor het eerst ingevoerd en vastgesteld op de leeftijd van 16 jaar.³⁷ Kinderen jonger dan 16 jaar werden strafrechtelijk ontoerekenbaar beschouwd en vielen aldus onder het toepassingsgebied van de Wet Kinderbescherming.³⁸ Dit hield *grosso modo* in dat de kinderrechter enkel maatregelen van bewaring, opvoeding en behoeding kon opleggen.³⁹ Het opleggen van straffen was voorbehouden aan kinderen ouder dan 16 jaar.⁴⁰

13. *Jeugdbeschermingswet van 8 april 1965*⁴¹ - De Jeugdbeschermingswet heeft de Wet Kinderbescherming vervangen en blijft tot op heden een belangrijke aanvullende rechtsbron.⁴² De Jeugdbeschermingswet verhoogt de drempel van de strafrechtelijke meerderjarigheid van 16 naar 18 jaar en vervangt de kinderrechter door de jeugdrechter.⁴³ De leeftijd van 18 jaar is echter geen absolute bovengrens aangezien voor 16- en 17-jarigen, onder bepaalde voorwaarden, uithandengeving mogelijk is waardoor ze alsnog onder het commune strafrecht vallen.⁴⁴ Er wordt voor het eerst gesproken van buitengerechtelijke (sociale) jeugdbescherming die tot doel heeft minderjarigen te beschermen die gevaar lopen door hun eigen gedrag of door het milieu waarin zij leven.⁴⁵

14. *Communautarisering van het jeugdrecht* - Sinds de jaren tachtig wordt het rechtsdomein jeugdbescherming vrijwel voortdurend hervormd. Naar aanleiding van de staatshervormingen van 1980, 1988 en 2014 werd de bevoegdheid inzake jeugdbescherming

³³ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 118.

³⁴ Wet 12 mei 1912 op de kinderbewaking, *BS* 27-28-29 mei 1912 (hierna: Wet Kinderbescherming).

³⁵ B. BROUWERS, "Jeugdsanctierecht in Europa: is uithandengeving een evidentie?", *Jura Falc.* 2007-08, (3) 4;

B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 5; S. DE BUS, "Betekenis geven aan 'jeugdrechter-zijn' in de praktijk", *TJK* 2022, afl. 2, (121) 122.

³⁶ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 5; K. VEECKMANS, "Het historisch spanningsveld tussen het strafrecht en het jeugd-delinquentierecht: the struggle for independence", *TJK* 2020, afl. 4, (230) 231; S. DE BUS, "Betekenis geven aan 'jeugdrechter-zijn' in de praktijk", *TJK* 2022, afl. 2, (121) 122.

³⁷ Art. 17 Wet Kinderbescherming; B. BROUWERS, "Jeugdsanctierecht in Europa: is uithandengeving een evidentie?", *Jura Falc.* 2007-08, (3) 4.

³⁸ I. DE JONGHE, *Jeugd- en strafrecht*, Brussel, Intersentia, 2012, 7; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 6.

³⁹ Artt. 13 en 17 Wet Kinderbescherming; B. BROUWERS, "Jeugdsanctierecht in Europa: is uithandengeving een evidentie?", *Jura Falc.* 2007-08, (3) 4; I. DE JONGHE, *Jeugd- en strafrecht*, Brussel, Intersentia, 2012, 7.

⁴⁰ K. VEECKMANS, "Het historisch spanningsveld tussen het strafrecht en het jeugd-delinquentierecht: the struggle for independence", *TJK* 2020, afl. 4, (230) 237.

⁴¹ Jeugdbeschermingswet, *supra* vn. 3.

⁴² B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 7.

⁴³ Art. 36, 4° Jeugdbeschermingswet; B. DE SMET, "Vijftig jaar jeugdbescherming: strafrechtelijke perspectieven", *NC* 2015, (235) 236; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 7; S. DE BUS, "Betekenis geven aan 'jeugdrechter-zijn' in de praktijk", *TJK* 2022, afl. 2, (121) 122.

⁴⁴ Art. 28 Jeugdbeschermingswet; K. VEECKMANS, "Het historisch spanningsveld tussen het strafrecht en het jeugd-delinquentierecht: the struggle for independence", *TJK* 2020, afl. 4, (230) 235.

⁴⁵ I. DE JONGHE, *Jeugd- en strafrecht*, Brussel, Intersentia, 2012, 8.

in belangrijke mate overgedragen van de federale overheid naar de gemeenschappen.⁴⁶ Sindsdien behoort een uniforme federale regelgeving inzake jeugdbescherming tot het verleden.

In de jaren 1980⁴⁷ en 1988⁴⁸ werden de gemeenschappen bevoegd voor zowel de vrijwillige als de gedwongen jeugdhulpverlening.⁴⁹ Het is belangrijk te specificeren dat wat betreft de vrijwillige jeugdhulpverlening in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad de Vlaamse en de Franse Gemeenschap bevoegd zijn.⁵⁰ Daarentegen valt de gedwongen jeugdhulpverlening onder de bevoegdheid van de GGC.⁵¹ Ook de uitvoering en financiering van de maatregelen opgelegd als reactie op jeugddelinquent gedrag werd overgeheveld naar de gemeenschappen en de GGC.⁵² Daarentegen wordt de bevoegdheid om de maatregelen vast te stellen die in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag kunnen worden opgelegd, op dat ogenblik nog niet overgedragen aan de gemeenschappen.⁵³ Met andere woorden bleef de federale overheid over belangrijke bevoegdheden inzake jeugdbescherming beschikken, met name de strafrechtelijke component ervan.⁵⁴ Deze bevoegdheidsverdeling in de jaren '80 leidde tot het ontstaan van een breuk tussen de strafoplegging, voorbehouden aan de federale wetgever, en de uitvoering van maatregelen, georganiseerd door de gemeenschappen en de GGC.⁵⁵

Pas sinds de inwerkingtreding van de zesde staatshervorming op 1 juli 2014 zijn de gemeenschappen en de GGC ook bevoegd voor het bepalen van de aard en de inhoud van de maatregelen in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag.⁵⁶ Voortaan zijn de gemeenschappen en de GGC dus bevoegd om de maatregelen te bepalen die kunnen worden opgelegd aan minderjarigen die onder hun rechtsmacht vallen. De zesde staatshervorming heeft zodoende van de jeugdbescherming een communautaire bevoegdheid gemaakt. De federale overheid blijft bevoegd voor het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, de rechtspleging voor de jeugdgerechten en hun organisatie.⁵⁷ In wat volgt wordt een overzicht gegeven van het amalgaam van regelgevingen die thans van toepassing zijn.

⁴⁶ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 118.

⁴⁷ Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 15 augustus 1980 (hierna: BWHI).

⁴⁸ Bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 13 augustus 1988

⁴⁹ Voormalig art. 5, § 1, II, 6° Bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 15 augustus 1980 (hierna: BWHI); J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 30.

⁵⁰ Art. 63, eerste lid Bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, *BS* 14 januari 1989 (hierna: Bijzondere Wet Brusselse Instellingen); H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018,

https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2-rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 7; S. DE BUS, "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatshervorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, (373) 375.

⁵¹ *Hand. Ver. Verg. Gem. Gem. Comm. comm. voor de Sociale Zaken 2018-19*, 24 april 2019, nr. B-175/2, 2-3.

⁵² Voormalig art. 5, § 1, II, 6° BWHI; E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 698.

⁵³ Voormalig art. 5, § 1, II, 6°, c) BWHI; E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 698; J. PUT, *Handboek jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 31-32.

⁵⁴ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 334.

⁵⁵ C. ELIAERTS en J. CHRISTIAENS, "Niets is wat het lijkt in de jeugdbescherming... Een redelijk eigenzinnige kijk op 30 jaar jeugdbeschermingsrecht", *Panopticon* 2009, (461) 467.

⁵⁶ Art. 9 Bijzondere wet 6 januari 2014 met betrekking tot de zesde staatshervorming, *BS* 31 januari 2014; Voorstel van bijzondere wet met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, *Parl. St. Senaat* 2012-13, nr. 5-2232/1, 53; A. DE TERWANGNE, "La sixième réforme de l'État va-t-elle sonner le glas du modèle protectionnel ?" in A. LACKNER (ed.), *Le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2019, (65) 66; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 123.

⁵⁷ Art. 5, § 1, II, 6°, a) t.e.m. e) BWHI; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 217.

15. Federaal - Op federaal niveau blijft de Jeugdbeschermingswet een belangrijke aanvullende rechtsbron ondanks dat de toepassing ervan strikt is voorbehouden voor aangelegenheden die onder de bevoegdheid van de federale wetgever vallen, die aanzienlijk werden verminderd.⁵⁸ De nieuwe gemeenschapsregelingen hebben de Jeugdbeschermingswet dus slechts gedeeltelijk opgeheven.

16. Vlaamse Gemeenschap - De Vlaamse Gemeenschap heeft ervoor gekozen om de regelgeving aangaande jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag onder te brengen in aparte wetteksten. De organisatie van de vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening wordt gereguleerd in het Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp. Daarnaast is op 1 september 2019 het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet in werking getreden, dat de reactie op jeugddelinquent gedrag organiseert.⁵⁹

17. Franse Gemeenschap - De Franse Gemeenschap heeft, in tegenstelling tot de Vlaamse gemeenschap, ervoor gekozen om de vrijwillige jeugdhulpverlening, de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag in eenzelfde wetgevende tekst te integreren.⁶⁰ In het decreet van 18 januari 2018 houdende het Wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming (hierna: Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming) wordt aldus zowel de regeling inzake jeugdhulpverlening als de reactie op jeugddelinquent gedrag opgenomen.

18. Duitstalige Gemeenschap - De vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening wordt in de Duitstalige Gemeenschap geregeld door een decreet van 19 mei 2008.⁶¹ Tot op vandaag heeft enkel de Duitstalige gemeenschap nog geen eigen regelgeving inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag ontwikkeld. De Duitstalige Gemeenschap lijkt nu wel wakker te zijn geschoten en heeft een voorstel klaar betreffende de reactie op jeugddelinquent gedrag. Hieromtrent zijn echter nog geen sporen terug te vinden.⁶² Voor deze materie blijft de Duitstalige Gemeenschap voorlopig aangewezen op de bepalingen in de federale Jeugdbeschermingswet.⁶³

19. Tweektalige gebied Brussel-Hoofdstad - Daar de vrijwillige jeugdhulpverlening onder de bevoegdheid van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap valt,⁶⁴ vallen Brusselse minderjarigen die vrijwillige hulp nodig hebben, onder de toepassing van ofwel het Vlaamse Decreet Integrale Jeugdhulp, ofwel het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming. In deze decreten zijn zowel bepalingen inzake vrijwillige als gedwongen jeugdhulpverlening opgenomen, maar enkel de eerste zijn van toepassing in Brussel.⁶⁵ Wat de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag betreft werd op 29 april 2019 de

⁵⁸ V. MAHIEU (2021-2022), *Approche interdisciplinaire de l'aide et de la protection de la jeunesse* (cursus), Brussel: Université Libre de Bruxelles.

⁵⁹ Decr.VI. 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, BS 26 april 2019 (hierna: Vlaams Jeugddelinquentiedecreet).

⁶⁰ Zie Boek III, Boek IV en Boek V Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het ontwerp van decreet (van de Franse Gemeenschap) houdende het Wetboek voor preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming*, 6 november 2017, <https://hri.be/admin/storage/hri/advies-wetboek-madrane-nl.pdf>, 3.

⁶¹ Decr.D. 19 mei 2008 betreffende de Jeugdbijstand en houdende omzetting van maatregelen inzake jeugdbescherming, BS 1 oktober 2008.

⁶² Informatie verkregen naar aanleiding van de overlegmomenten met de begeleiders ter verwezenlijking van deze masterproef.

⁶³ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 51.

⁶⁴ Art. 63, eerste lid Bijzondere Wet Brusselse Instellingen.

⁶⁵ H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, <https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2- rapport hervorming brussels jeugddelinquentierecht.pdf>, 7.

Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming⁶⁶ goedgekeurd die beide aangelegenheden reglementeert.⁶⁷ Deze wordt als een hybride wetgeving gezien, omdat het de verschillende filosofieën van respectievelijk de Vlaamse decreetgever en de decreetgever van de Franse Gemeenschap combineert.⁶⁸ Echter is deze ordonnantie tot op heden nog niet in werking getreden. Het Verenigd College van de GGC moet de datum van inwerkingtreding nog bepalen.⁶⁹ Derhalve vallen Brusselse jongeren terug op de reeds bestaande regelgeving inzake gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag, respectievelijk de Ordonnantie Jeugdhulpverlening aan Jongeren⁷⁰ van 2004 en de federale Jeugdbeschermingswet.

20. Uiteindelijk zijn er niet minder dan zeven verschillende wetgevende teksten van toepassing die de complexe materie inzake jeugdbescherming bestrijken. Dit geeft aanleiding tot praktische problemen, in het bijzonder bij verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied. Hierbij kunnen bepaalde, schijnbaar onbeduidende verschillen, leiden tot situaties die nadelig zijn voor de minderjarige. Dit komt verder aan bod onder hoofdstuk IV (zie *infra* 33, nr. 83 e.v.).

⁶⁶ Ord.Gem. 16 mei 2019 betreffende jeugdhulpverlening en jeugdbescherming, *BS* 5 juni 2019 (hierna: Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming).

⁶⁷ *Hand. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm. comm. voor de Sociale Zaken 2018-19*, 24 april 2019, nr. B-175/2, 5.

⁶⁸ E. GOEDSEELS en I. RAVIER, "Les évolutions récentes du droit de la jeunesse", *J.dr.jeun.* 2020, afl. 396, (5) 13.

⁶⁹ Art. 95 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

⁷⁰ Ord.Gem. 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren, *BS* 1 juni 2004 (hierna: Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening aan Jongeren).

HOOFDSTUK III. BEVOEGDHEIDSVERDELING INZAKE JEUGDBESCHERMING

21. Om de pijnpunten inzake verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied te kunnen blootleggen, moet eerst de bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming worden weergegeven. In dit hoofdstuk worden ten eerste de gemeenschapsbevoegdheden en de federale bevoegdheden inzake jeugdbescherming besproken (1). Er wordt dieper ingegaan op jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid (1.1) en het territoriaal toepassingsgebied van de verschillende gemeenschapsregelgevingen (1.2). Vervolgens worden de federale restbevoegdheden beknopt besproken (1.3). Ten tweede wordt dieper ingegaan op de bevoegdheid inzake jeugdbescherming (2), waarbij een onderscheid wordt gemaakt tussen de buitengerechtigde (2.1) en gerechtelijke bescherming (2.2). Hierbij wordt stilgestaan bij de materiële en territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. De bevoegdheid van het jeugdparket komt tevens aan bod. Tot slot worden de relevante grenzen besproken die in geval van verhuis kunnen worden overschreden (3). De belangrijkste bevindingen worden samengevat in een deelconclusie (4).

1 GEMEENSCHAPSBEVOEGDHEDEN VERSUS FEDERALE BEVOEGDHEDEN

1.1 Jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid

22. De persoonsgebonden aangelegenheden behoren tot de gemeenschapsbevoegdheden.⁷¹ Volgens artikel 5, § 1, II, 6° zijn de gemeenschappen bevoegd voor "de jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming". Samen met artikel 128, § 1, artikel 130, § 1 en artikel 135 van de Grondwet, vormt artikel 5, § 1 BWHI de grondslag voor de materiële bevoegdheid van de gemeenschappen inzake jeugdbescherming.⁷²

23. Het begrip 'persoonsgebonden aangelegenheden' wordt in de parlementaire stukken houdende diverse institutionele hervormingen gedefinieerd als "aangelegenheden die nauw met het leven van de mens in zijn gemeenschap zijn verbonden".⁷³ Een definitie waarmee tegelijk alles en niets wordt gezegd. In 1980 heeft de Bijzondere wet tot hervorming der instellingen de gemeenschappen bevoegd gemaakt om de persoonsgebonden aangelegenheden te regelen, waaronder ook jeugdbescherming wordt gerekend.⁷⁴ Aangezien in de bijzondere wet zelf geen definitie werd opgenomen, ontstond er discussie omtrent de inhoud van het begrip jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid.⁷⁵ Volgens een advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving, zouden de gemeenschappen geen dwingende maatregelen mogen opleggen aan minderjarigen of aan hun ouders, aangezien dit niet onder de persoonsgebonden aangelegenheden zou vallen.⁷⁶ Deze gedachtegang zou inhouden dat enkel de vrijwillige jeugdhulpverlening onder de jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid zou vallen waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn.⁷⁷

⁷¹ Art. § 1 BWHI.

⁷² Arbitragehof 11 december 1996, nr. 72/96, overw. B.7.1.

⁷³ Wetsontwerp houdende diverse institutionele hervormingen, *Parl.St.* Kamer 1977-78, nr. 461/1, 28; M. PREUMONT, "Le Code en question. D'où viens-je ? Où suis-je ? Où vais-je ?" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (11) 14.

⁷⁴ Art. 5, § 1, II, 6° BWHI.

⁷⁵ J. SMETS, "Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen", *Panopticon* 1989, (252) 255-256; S. VANSTEENKISTE, "De notie 'persoonsgebonden aangelegenheden'" in B. SEUTIN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, die Keure, 2017, (193) 195-196.

⁷⁶ Adv.RvS bij ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand, *Parl.St.* VI.R. 1984-85, nr. 309/1, 33; E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 696.

⁷⁷ E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 696.

Echter is het voormalige Arbitragehof (thans het Grondwettelijk Hof) de Raad van State hierin niét gevolgd. In haar arresten met betrekking tot de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming, legt het Arbitragehof de nadruk op het essentieel hulpverlenende karakter van de jeugdbescherming, dat ook dwang ten aanzien van personen kan inhouden.⁷⁸ Het dwingend karakter van maatregelen vormt aldus geen afbakeningscriterium voor de gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming.⁷⁹ Daarentegen kan, om te bepalen of een bepaalde materie al dan niet onder de jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid valt, gebruik worden gemaakt van het criterium "bijzondere jeugdbijstand".⁸⁰ Door gebruik te maken van dit criterium vallen enkel de bepalingen die betrekkingen hebben op "de hulpverlening aan een specifieke categorie van jongeren die door de algemeenmaatschappelijke voorzieningen niet voldoende worden beschermd" onder het begrip jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid.⁸¹ Zaken zoals de leerplicht, gezinsbijslagen, onderwijs etc., vallen derhalve niet onder het begrip jeugdbescherming, aangezien deze tot doel hebben de jeugd in het algemeen te beschermen en niet *per se* een 'specifieke categorie van jongeren'.

24. Uit het bovenstaande kan worden geconcludeerd dat thans zowel de vrijwillige als de gedwongen jeugdhulpverlening én de reactie op jeugddelinquent gedrag onder het begrip jeugdbescherming als persoonsgebonden aangelegenheid vallen waarvoor de gemeenschappen bevoegd zijn.⁸² Ze hebben immers tot doel een 'specifieke categorie van jongeren' te beschermen, namelijk minderjarigen die zich in een verontrustende of gevaarsituatie bevinden⁸³ of delinquentie minderjarigen. Het feit dat de jeugdrechter en jeugdrechtbank ook dwingende maatregelen kan opleggen, doet geen afbreuk aan de bevoegdheid van de gemeenschappen.

25. In Vlaanderen komt de bevoegdheid inzake jeugdbescherming toe aan de Vlaamse Gemeenschap.⁸⁴ Op grond van artikel 138 van de Grondwet heeft de Franse Gemeenschap beslist de bevoegdheid inzake bijstand aan personen van artikel 5, § 1, II BWHI te laten uitoefenen door het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.⁸⁵ Echter, wordt de bevoegdheid inzake jeugdbescherming uitgesloten van deze overdracht waardoor de Franse Gemeenschap zelf de bevoegdheid inzake jeugdbescherming voor haar rekening neemt.⁸⁶ Binnen het tweetalige gebied Brussel-

⁷⁸ Arbitragehof 30 juni 1988, nr. 66, overw. 2.B; Arbitragehof 9 november 1988, nr. 67, overw. 4.B.; S. VANSTEENKISTE, "De notie 'persoonsgebonden aangelegenheden'" in B. SEUTIN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, die Keure, 2017, (193) 199.

⁷⁹ Wetsontwerp tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *Parl.St.* Kamer BZ 1988, nr. 516/1, 4 (hierna: *Parl.St* Kamer BZ 1988, nr. 516/1).

⁸⁰ Arbitragehof 30 juni 1988, nr. 66, overw. 2.B; J. SMETS, *Jeugdbeschermingsrecht*, Deurne, Kluwer, 1996, 60.

⁸¹ J. PUT en L. DE GEYTER, "De jeugdbescherming" in B. SEUTIN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, Die Keure, 2017, (429) 433.

⁸² J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 120.

⁸³ Art. 2, § 1, 54° Decr.VI. 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013 (hierna: Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp); art. 38 Decr.Fr. 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugd-bescherming, *BS* 3 april 2018 (hierna: Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming); B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 58; E. ALOFS en S. DE BUS, "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, afl. 10, (312) 313; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 4; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht*, *supra* vn. 18, 10-11.

⁸⁴ Art. 128, § 1 Gw.

⁸⁵ Art. 138 Gw.; art. 3, 7° Decr.Fr. 19 juli 1993 tot toekenning van de uitoefening van sommige bevoegdheden van de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, *BS* 10 september 1993.

⁸⁶ Art. 3, 7° Decr.Fr. 19 juli 1993 tot toekenning van de uitoefening van sommige bevoegdheden van de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, *BS* 10 september 1993.

Hoofdstad wordt de bevoegdheid inzake jeugdbescherming verzorgd door de GGC.⁸⁷ De Bijzondere Wet met betrekking tot de Brusselse Instellingen bepaalt immers dat de bevoegdheden in artikel 5, § 1, II, 6° worden uitgeoefend door de GGC, onverminderd de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap en de Franse Gemeenschap.⁸⁸ Daar de instellingen waar de minderjarigen kunnen gaan 'aankloppen' voor het verkrijgen van vrijwillige jeugdhulpverlening worden gekwalificeerd als uni-communautaire instellingen, vallen deze onder de bevoegdheid van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap.⁸⁹ De bevoegdheid voor de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag voor Brusselse minderjarigen komt daarentegen toe aan de GGC.⁹⁰ De GGC beschikt evenwel niet over eigen diensten en instellingen inzake jeugdbescherming.⁹¹ Derhalve is zij voor de uitvoering van de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag aangewezen op de diensten en instellingen van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap.

1.2 Toepassingsgebied van de gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming

26. Aangezien de materie inzake jeugdbescherming vanwege de verschillende staatshervormingen hoofdzakelijk een communautaire bevoegdheid is geworden, hebben de gemeenschappen en de GGC wat dit betreft onderscheiden regelgevingen aangenomen. Bijgevolg moet het territoriaal toepassingsgebied van de verschillende gemeenschapsregelgevingen, die hiërarchisch naast elkaar staan,⁹² worden afgebakend. Uitgangspunt is het territorialiteitsbeginsel dat onder andere⁹³ inhoudt dat wetgeving afkomstig van de verschillende overheden enkel kracht van wet heeft binnen het taalgebied waarvoor zij bevoegd zijn.⁹⁴ Een Vlaams decreet heeft enkel kracht van wet in het Nederlandse taalgebied, een decreet van de Waalse decreetgever geldt enkel in het Franse taalgebied, een Brusselse ordonnantie is enkel van toepassing in het tweetalige gebied Brussel-hoofdstad en een decreet van de Duitstalige gemeenschap heeft enkel uitwerking in het Duitse taalgebied.⁹⁵ Concreet wordt er uitgegaan van een systeem van exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling.⁹⁶ Volgens de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof houdt een systeem van exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling in dat "elke regeling die door een gemeenschapswetgever wordt uitgevaardigd, gelokaliseerd moet kunnen worden binnen het

⁸⁷ Art. 135 Gw. *juncto* art. 60 en 63 Bijzondere Wet Brusselse Instellingen; M. PREUMONT, "Le Code en question. D'où viens-je ? Où suis-je ? Où vais-je ?" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (11) 30.

⁸⁸ Art. 63, eerste lid Bijzondere Wet Brusselse Instellingen.

⁸⁹ E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 699-700; H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018,

https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2-rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 7; S. DE BUS, "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatshervorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, (373) 375.

⁹⁰ E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 700; H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018,

https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2-rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 7.

⁹¹ Ontwerp van ordonnantie betreffende de jeugdhulpverlening en jeugdbescherming, *Parl.St. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm* 2018-19, nr. B-175/1, 74 (hierna: *Parl.St. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm* 2018-19, nr. B-175/1).

⁹² H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 248.

⁹³ Het territorialiteitsbeginsel wordt ook gebruikt als basisprincipe voor de taalregeling, en voor het territoriaal beperken van de regerings- en bestuursactiviteit van de verschillende overheid. Zie S. SOTTIAUX, *Grondwettelijk recht (tweede editie)*, Mortsel, Intersentia, 2021, 255.

⁹⁴ Art. 128, § 2 Gw.; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 136; S. SOTTIAUX, *Grondwettelijk recht (tweede editie)*, Mortsel, Intersentia, 2021, 255.

⁹⁵ Art. 128, § 2 Gw.; art. 130 § 2 Gw.; art. 135 Gw. conj. art. 60 en 62 Bijzondere Wet Brusselse Instellingen.

⁹⁶ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 136.

gebied waarvoor hij bevoegd is".⁹⁷ De gemeenschapswetgevers kunnen deze lokalisatiecriteria zelf bepalen.⁹⁸

27. Daar de decreet- en ordonnantiegevers, met uitzondering van de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming (zie *infra* 13, nr. 29), hebben nagelaten lokalisatiecriteria te bepalen voor het afbakenen van de territoriale werkingssfeer van hun respectievelijke regelgevingen inzake de vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening, bevatten deze gemeenschapsregelgevingen geen regels omtrent hun territoriale werkingssfeer.⁹⁹ Bijgevolg was er onduidelijkheid over het lokalisatiecriterium dat aangewend moest worden om de toepasselijke regelgeving inzake jeugdhulpverlening te bepalen. In een principearrest van 11 december 1996 heeft het toenmalige Arbitragehof geoordeeld dat, om in overeenstemming te zijn met de grondwettelijke regels van de exclusieve territoriale bevoegdheidsverdeling, het criterium om de toepasselijke regelgeving te bepalen de gezinsverblijfplaats van de minderjarige is.¹⁰⁰

28. Voor het bepalen van de territoriale werkingssfeer van de gemeenschapsregelgevingen inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag wordt hetzelfde aanknopingspunt gebruikt als voor het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, namelijk de gezinsverblijfplaats van de minderjarige (zie *infra* 19, nr. 50).¹⁰¹ De gezinsverblijfplaats wordt omschreven als "de plaats waar de minderjarige samen met zijn ouders doorgaans verblijft, wordt onderhouden en opgevoed".¹⁰² Dit principe wordt afgeleid uit de parlementaire voorbereiding van de wet betreffende de zesde staatshervorming.¹⁰³ Hierin bepaalt de bijzondere wetgever dat "met het oog op optimale coherentie inzake jeugdbescherming zal het territoriaal aanknopingscriterium en het bevoegdheidscriterium van de rechtbank identiek zijn".¹⁰⁴

29. In tegenstelling tot de andere decretale wetgevers, bepaalt de Brusselse wetgever wél expliciet een lokalisatiecriterium voor het afbakenen van de territoriale werkingssfeer van de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.¹⁰⁵ Artikel 3 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming bepaalt dat deze ordonnantie van toepassing is op "jongeren waarvoor de jeugdrechtbank voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad territoriaal bevoegd is", ¹⁰⁶ met andere woorden jongeren met gezinsverblijfplaats in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

⁹⁷ Arbitragehof 30 januari 1986, nr. 9, overw. 3.B.7.c; Arbitragehof 21 maart 2000, nr. 30/2000, overw. B.2.1; GwH 21 januari 2009, nr. 11/2009, overw. B.12.3; S. SOTTIAUX, *Grondwettelijk recht (tweede editie)*, Mortsel, Intersentia, 2021, 255.

⁹⁸ H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 246; J. SMETS, *Bevoegdheidsverdeling in het federale België, deel 9 jeugdbescherming*, Brugge, die Keure, 2001, 90-91; S. SOTTIAUX, *Grondwettelijk recht (tweede editie)*, Mortsel, Intersentia, 2021, 255.

⁹⁹ T. MOREAU, "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (105) 136-137.

¹⁰⁰ Arbitragehof 11 december 1996, nr. 72/96, overw. B.7.6.

¹⁰¹ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 130.

¹⁰² Arbitragehof 11 december 1996, nr. 72/96, *RW* 1996-97, (1422) 1423; J. SMETS, *Bevoegdheidsverdeling in het federale België, deel 9 jeugdbescherming*, Brugge, die Keure, 2001, 93; B. DE SMET, "Wijziging van de gezinsverblijfplaats tijdens de procedure van jeugdbescherming" (noot onder Cass. 17 januari 2012), *RW* 2012-13, (543) 543.

¹⁰³ Voorstel van Bijz. Wet. met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, *Parl. St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 55-57 (hierna: *Parl. St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1); J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 133.

¹⁰⁴ *Parl. St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 57.

¹⁰⁵ S. DE BUS, "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatshervorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, (373) 375.

¹⁰⁶ Art. 3 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

30. Samengevat sluit het lokalisatiecriterium voor het afbakenen van de territoriale werkingssfeer van de verschillende gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming *de facto* aan bij het territoriaal aanknopingspunt dat wordt gebruikt voor het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. De gezinsverblijfplaats van de minderjarige bepaalt aldus onder welke gemeenschapsregelgeving de minderjarige ressorteert.¹⁰⁷ Het afstemmen van het aanknopingscriterium voor de territoriale werkingssfeer van de verschillende gemeenschapsregelgevingen op deze van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank brengt met zich mee dat de jeugdrechtbanken in principe de regelgeving van hun respectievelijke taalgebied toepassen.¹⁰⁸

31. In geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied, rijst de vraag of en vanaf wanneer de gemeenschapsregelgeving van de nieuwe gezinsverblijfplaats van toepassing wordt. Noch de federale Jeugdbeschermingswet, noch de verschillende gemeenschapsregelgevingen, noch de parlementaire werkzaamheden verduidelijken dit vraagstuk. Deze kwestie hangt samen met de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, waaromtrent tevens onduidelijkheid heerst bij verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Hieronder wordt dit nog verder toegelicht (zie *infra* 21, nr. 54).

1.3 Federale bevoegdheden inzake jeugdbescherming

32. Op de principiële volheid van bevoegdheid van de gemeenschappen inzake jeugdbescherming heeft de bijzondere wetgever vijf uitzonderingen voorzien die tot de bevoegdheid van de federale overheid blijven behoren.¹⁰⁹ Deze uitzonderingen moeten limitatief worden geïnterpreteerd.¹¹⁰ Een aangelegenheid die niet expliciet onder één van de vijf uitzonderingen valt, behoort tot de bevoegdheid van de gemeenschappen.¹¹¹ In wat volgt wordt bondig ingegaan op deze "federale (rest)bevoegdheden"¹¹².

33. De eerste uitzondering betreft "de burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie, zoals die vastgesteld zijn door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling ervan".¹¹³ Deze uitzondering slaat alleen op de fundamentele regels die het statuut van de minderjarige en zijn familie bepalen, zoals de vaststelling van de leeftijd van meerderjarigheid, het recht op persoonlijk contact, de ontvoogding en de adoptie.¹¹⁴ Dit vloeit voort uit een arrest van het toenmalige Arbitragehof waarin werd geoordeeld dat bepalingen die *prima facie* van burgerrechtelijke aard zijn, doch essentieel zijn voor het functioneren van de jeugdhulpverleningsorganen, "niet ressorteren onder het burgerlijk recht".¹¹⁵ Bepalingen die de vereiste instemming van minderjarigen bij bepaalde vormen van jeugdhulpverlening regelen en het feit dat een minderjarige bijgestaan

¹⁰⁷ J. PUT en S. HESPEL, "Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming", *Panopticon* 2014, (463) 463; B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 1; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 217.

¹⁰⁸ H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, bijlage 4, <https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2- rapport hervorming brussels jeugddelinquentierecht.pdf>, 7; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 224.

¹⁰⁹ Art. 5, § 1, II, 6°, a) t.e.m. e) BWHI; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 125.

¹¹⁰ *Hand. Kamer BZ*, 1988, 28 juli 1988, 1362.

¹¹¹ Arbitragehof 17 december 2003, nr. 166/2003, overweging B.3.2.

¹¹² B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 1.

¹¹³ Art. 5, § 1, II, 6°, a) BWHI.

¹¹⁴ J. SMETS, "Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen", *Panopticon* 1989, (252) 264; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 127-128.

¹¹⁵ Arbitragehof 30 juni 1988, nr. 66/88, overw. 6.B en 9.B.

of vertegenwoordigd kan worden voor de organen belast met jeugdhulpverlening, vallen aldus niet onder deze uitzondering.¹¹⁶

34. De strafbaarstelling van gedragingen die een inbreuk plegen op de jeugdbescherming vormt een tweede uitzondering.¹¹⁷ De rechtsleer heeft de onduidelijkheid rond deze uitzondering herhaaldelijk opgeworpen.¹¹⁸ Kortom viseert deze uitzondering de strafbaarstelling van handelingen waarvan minderjarigen het slachtoffer kunnen zijn, opgenomen in Titel IV van de federale Jeugdbeschermingswet.¹¹⁹ Er dient opgemerkt te worden dat deze strafbepalingen thans zijn opgenomen in het Strafwetboek wat impliceert dat de bevoegdheid hieromtrent hoe dan ook aan de federale overheid toekomt.¹²⁰

35. De federale wetgever blijft ook bevoegd voor het procedurele jeugdrecht.¹²¹ Het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, de rechtspleging voor de jeugdgerichten en hun organisatie is niet overgeheveld naar de gemeenschappen.¹²² De regeling van de materiële bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank behoort *a contrario* wél tot de bevoegdheid van de gemeenschappen.¹²³

36. De vierde uitzondering betreft de uitvoering van de straffen uitgesproken ten aanzien van uit handen gegeven minderjarigen.¹²⁴ Deze uitzondering is eigenaardig omdat het in werkelijkheid gaat om een uitzondering op de federale bevoegdheid voor strafrecht en strafrechtuitvoering, en niet om een uitzondering op de principiële gemeenschapsbevoegdheid inzake jeugdbescherming.¹²⁵ Concreet houdt deze bepaling in dat uit handen gegeven minderjarigen berecht worden overeenkomstig het algemeen strafrecht, maar dat de gemeenschappen bevoegd zijn voor de opvang van de betrokken minderjarigen.¹²⁶

37. “De ontzetting uit de ouderlijke macht en het toezicht op de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen” vormt de laatste uitzondering die tot de federale bevoegdheid blijft behoren.¹²⁷ Deze uitzondering verwijst naar twee interventies ten aanzien van ouders opgenomen in de federale Jeugdbeschermingswet.¹²⁸ Deze werden voorbehouden aan de federale wetgever gezien hun nauwe verbondenheid met de burgerrechtelijke regels betreffende het ouderlijk gezag en aldus klaarblijkelijk van burgerrechtelijke aard zijn.¹²⁹ Voor

¹¹⁶ Arbitragehof 30 juni 1988, nr. 66/88, overw. 6.B en 9.B; J. SMETS, “Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen”, *Panopticon* 1989, (252) 264; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 128.

¹¹⁷ Art. 5, § 1, II, 6°, b) BWHI.

¹¹⁸ J. SMETS, “Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen”, *Panopticon* 1989, (252) 265; D. DE MEYST, “Bevoegdheden inzake jeugdbescherming” in H. VAN BOSSUYT, G. DECOCK, L. DE GEYTER en A. VANDEKERCKHOVE (eds.), *Larcier Wet en Duiding - Kids Codex*, Boek I, Brussel, Larcier, 2014, (155) 174; zie K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX en de aldaar vermelde rechtsleer: K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 336, vn. 1630.

¹¹⁹ Verslag namens de Commissie bij het ontwerp van wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van instellingen, *Parl.St. Senaat BZ* 1988, nr. 405/2, 68 (hierna: *Parl.St. Senaat BZ* 1988, nr. 405/2); J. SMETS, “Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen”, *Panopticon* 1989, (252) 265; K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 336.

¹²⁰ K. REYBROUCK en S. SOTTIAUX, *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 337.

¹²¹ J. PUT en S. HESPEL, “Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming”, *Panopticon* 2014, (463) 465.

¹²² Art. 5, § 1, II, 6°, c) BWHI.

¹²³ *Parl.St. Kamer BZ* 1988, nr. 516/1, 4; *Parl.St. Senaat BZ* 1988, nr. 405/2, 69; Arbitragehof 21 januari 1993, nr. 4/93, overw. B.3.a.

¹²⁴ Art. 5, § 1, II, 6°, d) BWHI.

¹²⁵ J. PUT en S. HESPEL, “Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming”, *Panopticon* 2014, (463) 464.

¹²⁶ J. PUT en S. HESPEL, “Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming”, *Panopticon* 2014, (463) 464; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 133.

¹²⁷ Art. 5, § 1, II, 6°, e) BWHI.

¹²⁸ Artt. 29 en 32 tot 35 Jeugdbeschermingswet; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 134.

¹²⁹ J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 134.

andere maatregelen ten aanzien van de ouders van een minderjarige zijn de gemeenschappen bevoegd.¹³⁰

38. Volledigheidshalve moet opgemerkt worden dat tevens de Grondwet een aantal materies, die van belang zijn voor de jeugdbescherming, voorbehoudt aan de federale wetgever.¹³¹ Dit betreft *inter alia* de bevoegdheid voor het bepalen van de gevallen waarin een huiszoeking kan worden opgelegd en het vastleggen van uitzonderingen op het recht op eerbiediging van het privé- en gezinsleven.¹³²

2 BEVOEGDHEID INZAKE JEUGDBESCHERMING

2.1 Buitengerechtelijke bescherming

39. Alvorens beroep te doen op gedwongen (gerechtelijke) jeugdhulpverlening, moet verplicht eerst geprobeerd worden de vrijwillige, minder ingrijpende, weg te bewandelen. Dit subsidiariteitsprincipe is één van de hoekstenen van de integrale jeugdhulp aan beide zijden van de taalgrens.¹³³ De enige uitzondering hierop is als er sprake is van hoogdringendheid.¹³⁴

40. Aangezien de vrijwillige jeugdhulpverlening, zoals de naam doet vermoeden, steunt op de vrijwillige medewerking van de minderjarige en diens ouders en het de bedoeling is om buiten de sfeer van het gerecht te blijven, zijn het andere instanties dan de jeugdrechter en de jeugdrechtbank die materieel en territoriaal bevoegd zijn voor deze vorm van jeugdhulpverlening. Aldus wordt de vrijwillige jeugdhulpverlening volledig beheerst door de gemeenschapsregelgevingen.¹³⁵

41. Op Vlaams niveau wordt binnen de vrijwillige jeugdhulpverlening een bijkomend onderscheid gemaakt tussen de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp en de niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.¹³⁶

Rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp is zeer laagdrempelig en wordt aangeboden door jeugdhulpverleners zonder dat hiervoor toelating is vereist van enige (overheids)instantie.¹³⁷ Minderjarigen, ouders of jeugdhulpverleners kunnen op eigen initiatief de stap zetten naar deze vorm van hulpverlening.¹³⁸ Hulpprogramma's aangeboden door instanties zoals Kind en Gezin, Centra voor Leerlingenbegeleiding (CLB), Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG) en Centra voor Algemeen Welzijnswerk behoren tot de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.¹³⁹ Concreet kan een minderjarige en/of diens ouders die hulp wensen, rechtstreeks contact opnemen met bovengenoemde instanties.

¹³⁰ *Ibid.*

¹³¹ J. PUT en L. DE GEYTER, "De jeugdbescherming" in B. SEUTIN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, Die Keure, 2017, (429) 445.

¹³² Art. 15 Gw. en art. 22 Gw.

¹³³ Art. 11, derde lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 1, 7° Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

¹³⁴ Art. 47, 2° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 37 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

¹³⁵ Dit kan ook worden afgeleid uit het feit dat 'Titel I. Sociale bescherming' zoals opgenomen in de federale Jeugdbeschermingswet thans volledig wordt beheerst door de gemeenschapsregelgevingen.

¹³⁶ Art. 14 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 94; B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW 2020-21*, (923) 925.

¹³⁷ B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW 2020-21*, (923) 925; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 611.

¹³⁸ A. DE PUYDT, C. D'HOOGHE en V. VANDUFFEL, "Capita selecta" In Orde van Vlaamse Balies (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (197) 255.

¹³⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 94; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 611.

Daarentegen is voor niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp toelating vereist van de intersectorale toegangspoort (hierna: ITP).¹⁴⁰ Een jeugdhulpaanbieder die het nodig acht om niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp in te schakelen, meldt de minderjarige aan bij de ITP die zal beslissen of en welke jeugdhulp toegewezen kan worden aan de minderjarige.¹⁴¹ Er is één ITP per provincie in het Nederlandse taalgebied.¹⁴² De territoriale bevoegdheid van de ITP wordt bepaald door de woonplaats of feitelijke verblijfplaats van de minderjarige.¹⁴³ Gelet op het feit dat het werkgebied van de ITP zich beperkt tot het Nederlandse taalgebied¹⁴⁴, houdt dit in dat de ITP niet bevoegd is voor minderjarigen die buiten Vlaanderen wonen of feitelijk verblijven. In geval van verhuis van de minderjarige verliest de oorspronkelijke ITP zijn bevoegdheid en wordt het dossier doorgezonden aan de bevoegde ITP van de nieuwe woonplaats of feitelijke verblijfplaats van de minderjarige.¹⁴⁵

42. De decreetgever van de Franse Gemeenschap maakt geen onderscheid tussen rechtstreekse en niet-rechtstreekse toegankelijke jeugdhulp. In de Franse Gemeenschap kunnen minderjarigen en/of hun ouders rechtstreeks contact opnemen met *le Conseiller de l'aide à la jeunesse* (hierna: raadsman) die instaat voor de vrijwillige jeugdhulpverlening (*l'aide consentie*). Er is één raadsman per gerechtelijk arrondissement.¹⁴⁶ De raadsman staat aan het hoofd van *le Service de l'aide à la jeunesse* (hierna: SAJ) die hem bijstaan in de uitoefening van zijn bevoegdheden.¹⁴⁷ Uit de bewoordingen van artikel 34 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming wordt afgeleid dat voor het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de raadsman de gezinsverblijfplaats als aanknopingscriterium wordt gebruikt.¹⁴⁸ In geval van verhuis wordt het dossier doorverwezen naar de raadsman van de nieuwe gezinsverblijfplaats. De raadsman van de vorige gezinsverblijfplaats blijft bevoegd tot de bevoegde raadsman van de nieuwe gezinsverblijfplaats de ontvangst van het dossier heeft bevestigd.¹⁴⁹

43. Volledigheidshalve wordt in herinnering gebracht dat voor Brusselse minderjarigen de vrijwillige jeugdhulpverlening onder de bevoegdheid van de Vlaamse en de Franse Gemeenschap valt en niet onder de bevoegdheid van de GGC (zie *supra* 11, nr. 25).¹⁵⁰ Afhankelijk van zijn taal, zal een persoon zich bij de Vlaamse, respectievelijk de Franse diensten voor vrijwillige jeugdhulpverlening melden.¹⁵¹

¹⁴⁰ Art. 17 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, (923) 925; F. SWENNEN, *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 611.

¹⁴¹ Art. 20 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; DECOCK, G., "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen", in *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (1) 11.

¹⁴² Art. 16 B.VI.Reg. 21 februari 2014 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 28 februari 2014, 17.464 (hierna: Besluit Vlaamse Regering betreffende de integrale jeugdhulp).

¹⁴³ Art. 18 Besluit Vlaamse Regering betreffende de integrale jeugdhulp; De woonplaats stemt overeen met het adres waar de minderjarige gedomicilieerd is (zie art. 1, 28°). De feitelijke verblijfplaats stemt overeen met het adres waar de minderjarige op duurzame wijze feitelijk verblijft, dat niet zijn woonplaats is (zie art. 1, 13°).

¹⁴⁴ Art. 16 Besluit Vlaamse Regering betreffende de integrale jeugdhulp.

¹⁴⁵ Art. 18, § 2 Besluit Vlaamse Regering betreffende de integrale jeugdhulp.

¹⁴⁶ Art. 16, lid 1 Decreet Franse gemeenschap Jeugdbescherming.

¹⁴⁷ Art. 17, lid 3 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

¹⁴⁸ Art. 34 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming en art. 44 Jeugdbeschermingswet gebruiken exact dezelfde bewoordingen; T. MOREAU, "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (105) 114.

¹⁴⁹ Art. 34, vierde lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

¹⁵⁰ H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2- rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 7; S. DE BUS, "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatshervorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, (373) 375.

¹⁵¹ L. BIHAIN, *Manuel de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2021, 271.

44. Ondanks het feit dat zowel de Vlaamse als Waalse decreetgever rekening houden met een eventueel verhuis van de minderjarige, is het opmerkenswaardig dat ook in het kader van de vrijwillige jeugdhulpverlening elke verduidelijking aangaande een verhuis over de taalgrens heen ontbreekt.¹⁵² Gezien het vrijwillig karakter kan de minderjarige, begunstigde van vrijwillige jeugdhulpverlening, zich na een verhuis naar een ander taalgebied in principe gewoonweg gaan melden bij de bevoegde instanties van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Echter kan het, in het belang van de minderjarige en de continuïteit van de jeugdhulpverlening, aangewezen zijn de reeds opgestarte jeugdhulpverlening verder te zetten in het oorspronkelijke taalgebied. Concrete afspraken hierover ontbreken.

2.2 Gerechtelijke bescherming

45. In het kader van de gerechtelijke bescherming, waaronder de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag wordt begrepen, treden volgende actoren op: het jeugdparket, de jeugdrechter en de jeugdrechtbank. Het onderscheid tussen de begrippen jeugdrechter en jeugdrechtbank is gerelateerd aan de fase waarin de procedure inzake jeugdbescherming zich bevindt, respectievelijk de fase van de voorbereidende rechtspleging (voorlopige fase, *la procédure préparatoire*) en de fase van de rechtspleging ten gronde (fase ten gronde, *la procédure au fond*).¹⁵³ Wat betreft de rechtspleging in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag, maken zowel de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap als de GGC een opsplitsing tussen beide fasen. In het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening daarentegen, maken enkel de Vlaamse en de Brusselse decreet- en ordonnantiegever een onderscheid tussen beide fasen. Het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming voorziet niet in een voorbereidende rechtspleging in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening.¹⁵⁴ Enkel de Vlaamse en de Brusselse decreet- en ordonnantiegever maken een onderscheid tussen de begrippen jeugdrechter en jeugdrechtbank. De decreetgever van de Franse Gemeenschap hanteert in beide fasen het begrip jeugdrechtbank.¹⁵⁵ Het verschil is dus louter terminologisch. Deze verhandeling opteert voor het gebruik van beide begrippen.

2.2.1 Materiële bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank

46. De bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank *ratione materiae* behoort tot de bevoegdheid van de gemeenschappen binnen het kader van hun volheid van bevoegdheid inzake jeugdbescherming.¹⁵⁶ Bijgevolg blijft er een afhankelijkheidsrelatie bestaan tussen de federale Staat en de gemeenschappen. De regeling van de rechtspleging voor de jeugdrechter en jeugdrechtbank, dat behoort tot de bevoegdheid van de federale overheid, is namelijk verweven met de regeling van de materiële bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.¹⁵⁷

¹⁵² T. MOREAU, "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (105) 115.

¹⁵³ B. DE SMET, "Reacties en vervangende reacties in het jeugddelinquentierecht", *T.Strafr.* 2020, afl. 3, (184) 186; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 9.

¹⁵⁴ C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENNEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 328.

¹⁵⁵ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 9.

¹⁵⁶ *Parl.St* Kamer BZ 1988, nr. 516/1, 4; Arbitragehof 21 januari 1993, nr. 4/93, overw. B.3.a; J. SMETS, "Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen", *Panopticon* 1989, (252) 266; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 130.

¹⁵⁷ J. SMETS, "Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen", *Panopticon* 1989, (252) 273; W. PAS, "Bevoegdheidsvraagstukken" in J. PUT en M. ROM (eds.), *Het Nieuwe Jeugdrecht*, Gent, Larcier, 2007, (15) 17.

47. De jeugdrechters en jeugdrechtbanken zijn bevoegd om maatregelen te nemen ten aanzien van minderjarigen die onder hun rechtsmacht vallen. Dit betreft zowel minderjarigen die zich in een verontrustende of gevaarsituatie bevinden in het kader van gedwongen jeugdhulpverlening, als minderjarigen die vervolgd worden wegens het plegen van strafbare feiten in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag.¹⁵⁸ In omstandigheden waar ouders bepaalde gedragingen stellen die hun kind kunnen schaden, zijn de jeugdrechters en jeugdrechtbanken tevens bevoegd om maatregelen te nemen ten aanzien van die ouders.¹⁵⁹ Binnen de jeugdbescherming is de bevoegdheid *ratione materiae* van de jeugdrechter en jeugdrechtbank dus zeer ruim.

48. De enkele uitzonderingen die niet aan de jeugdrechter en jeugdrechtbank worden voorgelegd betreffen de verkeersovertredingen begaan door minderjarigen ouder dan 16 jaar en de inbreuken die worden afgehandeld via een administratief sanctiesysteem.¹⁶⁰

2.2.2 Territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank

49. De materiële bevoegdheid moet gedifferentieerd worden van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Deze laatste valt onder de federale restbevoegdheden.¹⁶¹ De regeling betreffende de *ratione loci* is niet gecommunautariseerd, en dus uniform gehouden, om het ontstaan van een juridisch vacuüm en territoriale bevoegdheidsconflicten te vermijden.¹⁶²

50. De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank wordt, overeenkomstig het gewijzigde artikel 44, § 1 Jeugdbeschermingswet,¹⁶³ bepaald op basis van "de verblijfplaats van de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, of, in geval van gezamenlijke uitoefening door gescheiden personen, de verblijfplaats van de persoon bij wie de jongere gewoonlijk verblijft".¹⁶⁴ Eenvoudigweg geldt dus de gezinsverblijfplaats als territoriaal aanknopingspunt voor de jeugdrechter en de jeugdrechtbank in de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.¹⁶⁵ Aldus worden alle zaken betreffende de gerechtelijke bescherming van minderjarigen in beginsel voorgelegd aan de jeugdrechter en jeugdrechtbank van de gezinsverblijfplaats van de minderjarige.

51. De gezinsverblijfplaats wordt beschreven als "de plaats waar de minderjarige samen met zijn ouders doorgaans verblijft, wordt onderhouden en opgevoed".¹⁶⁶ Noch de plaats waar

¹⁵⁸ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 289.

¹⁵⁹ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 461.

¹⁶⁰ Art. 36bis Jeugdbeschermingswet; art. 38bis Jeugdbeschermingswet; J. PUT en S. HESPEL, "Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming", *Panopticon* 2014, (463) 464; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 289; B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 19.

¹⁶¹ Art. 5, § 1, II, 6°, c) BWHI.

¹⁶² Wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, *BS* 24 juni 2013, 41.293; J. SMETS, "Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen", *Panopticon* 1989, (252) 266; D. DE BRUYN, "La protection de la jeunesse, une expérience d'un partage de l'organisation de la justice", *APT* 2002, (68) 80; J. PUT en L. DE GEYTER, "De jeugdbescherming" in B. SEUTIN en G. VAN HAEGENDOREN (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, Die Keure, 2017, (429) 440; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 130.

¹⁶³ De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank wordt geregeld door art. 629ter Ger.W., dat verwijst naar art. 44 Jeugdbeschermingswet, zoals gewijzigd bij art. 242 van de wet van 30 juli 2013, *BS* 27 september 2013.

¹⁶⁴ Art. 44, § 1 Jeugdbeschermingswet.

¹⁶⁵ B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 21; A. DE TERWANGNE, "La sixième réforme de l'État va-t-elle sonner le glas du modèle protectionnel ?" in A. LACKNER (ed.), *Le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2019, (65) 77.

¹⁶⁶ Arbitragehof 11 december 1996, nr. 72/96, *RW* 1996-97, (1422) 1423; J. SMETS, *Bevoegdheidsverdeling in het federale België, deel 9 jeugdbescherming*, Brugge, die Keure, 2001, 93; B. DE SMET, "Wijziging van de

de ouders in het bevolkingsregister zijn ingeschreven, noch de plaats waar het strafbaar feit werd gepleegd, zijn bepalend voor de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.¹⁶⁷ De *ratio legis* om de gezinsverblijfplaats als territoriaal bevoegdheidscriterium te hanteren is tweeledig. Enerzijds, verzekerd de wetgever dat de meest nabije jeugdrechter en jeugdrechtbank bevoegd wordt gemaakt opdat de jeugdbescherming zo dicht mogelijk bij de gezinsverblijfplaats kan worden georganiseerd.¹⁶⁸ Anderzijds wordt vermeden dat de plaatsing van een minderjarige in een voorziening een wijziging van de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank tot gevolg zou hebben.¹⁶⁹

52. Met betrekking tot een verandering van de gezinsverblijfplaats, met andere woorden in geval van verhuis, bepaalt huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet dat de zaak aan de reeds geadieerde jeugdrechter of jeugdrechtbank onttrokken wordt en verwezen wordt naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van het arrondissement van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Echter kunnen de jeugdrechter, het jeugdparket of de ouders vragen dat de zaak aanhangig blijft bij de oorspronkelijk bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank.¹⁷⁰ Dit impliceert dat doorverwijzing bij verhuis van een minderjarige niet automatisch gebeurt, maar enkel indien een verzoek tot behoud uitblijft.¹⁷¹ Doorverwijzing wordt aldus de regel, behoud de uitzondering.¹⁷² De bedoeling van de wetgever is, enerzijds, forumshopping voorkomen en, anderzijds, de ouders de mogelijkheid bieden om bij de voor hun vertrouwde jeugdrechter te blijven.¹⁷³ De mogelijkheid tot behoud is *in concreto* van belang in de hypothese van een verhuis waarbij de nieuwe gezinsverblijfplaats slechts 'enkele kilometers verderop' wordt verworven, maar dit ongewild of onbewust tevens een verandering van taalgebied met zich meebrengt.¹⁷⁴ In theorie verhuist het dossier dan naar de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank, terwijl de minderjarige (en de ouders) dit niet per se willen om reden dat de oorspronkelijke jeugdrechter en jeugdrechtbank de situatie van de minderjarige en de ouders door en door kent.

53. Echter kan uit huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet niet worden afgeleid vanaf wanneer de nieuwe jeugdrechter en jeugdrechtbank bevoegd is in geval van verhuis van de minderjarige.¹⁷⁵ Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de fase van de voorbereidende

gezinsverblijfplaats tijdens de procedure van jeugdbescherming" (noot onder Cass. 17 januari 2012), *RW* 2012-13, (543) 543.

¹⁶⁷ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 283-284.

¹⁶⁸ Verslag namens de commissie voor justitie over het wetsvoorstel betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15, 38 (hierna: *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15); M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Larcier, 2009, 865; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 464; B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 21.

¹⁶⁹ Verslag namens de commissie voor justitie over het wetsontwerp betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1189/7, 56-57 (hierna: *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1189/7); J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, (164) 165.

¹⁷⁰ Art. 44, § 6 Jeugdbeschermingswet.

¹⁷¹ J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, afl. 2, (164) 167.

¹⁷² B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 286; J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

¹⁷³ Amendement nr. 67 (F. DELPÉRIÉ) bij het wetsontwerp betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1189/4, 21-22 (hierna: Amendement nr. 67 (F. DELPÉRIÉ), *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1189/4); J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

¹⁷⁴ Amendement nr. 67 (F. DELPÉRIÉ), *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1189/4, 21-22.

¹⁷⁵ Art. 44, § 6 Jeugdbeschermingswet bepaalt het volgende: "De verandering van verblijfplaats brengt met zich dat de zaak aan die rechtbank wordt onttrokken en verwezen wordt naar de jeugdrechtbank van het arrondissement waar de nieuwe verblijfplaats zich bevindt (...)".

rechtspleging en de fase van de rechtspleging ten gronde.¹⁷⁶ Vóór de inwerkingtreding van de wet van 30 juli 2013¹⁷⁷ werd dit onderscheid wél gemaakt.¹⁷⁸ Oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet bepaalde dat de "oorspronkelijk geadieerde jeugdrechtbank bevoegd bleef om uitspraak te doen in geval van wijziging van verblijfplaats tijdens het geding".¹⁷⁹ Op deze manier werd een zaak pas onttrokken aan de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank nadat deze een vonnis ten gronde had geveld.¹⁸⁰ Verwijzing naar de nieuwe territoriale bevoegde jeugdrechtbank, na de uitspraak ten gronde, was dus automatisch en absoluut.¹⁸¹ Derhalve had de verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens het geding geen invloed op de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank.¹⁸² Evenmin kan uit het huidige artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet worden afgeleid wat de impact is van een verhuis van de minderjarige tijdens de uitvoering van een maatregel inzake jeugdbescherming op de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.

54. Samengevat: aangezien de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank wordt bepaald op basis van de gezinsverblijfplaats van de minderjarige, heeft de verhuis van een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, een impact op deze territoriale bevoegdheid. De federale Jeugdbeschermingswet verduidelijkt echter niet vanaf wanneer de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats kan optreden na verhuis van de minderjarige. Overeenkomstig een strikte lezing van huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet wordt uitgegaan van het principe "doorverwijzing, tenzij vraag tot behoud"¹⁸³. Bijgevolg kan, in geval van verhuis tijdens het geding, een andere jeugdrechter of jeugdrechtbank bevoegd zijn voor de fase ten gronde dan diegene die bevoegd was voor de voorlopige fase. In geval van verhuis tijdens de uitvoering van een reeds opgelegde maatregel, is het evenmin duidelijk wat de impact hiervan is op de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Uitgaande van de hypothese dat de initieel bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank bevoegd blijft na een vraag tot behoud, rijst bijkomend de vraag welke gemeenschapsregelgeving van toepassing is in geval van verhuis naar een ander taalgebied.

55. De hierboven geschetste onduidelijkheden met betrekking tot de verhuis van een minderjarige brengen met zich mee dat, in het bijzonder wanneer de taalgrens wordt overschreden, de minderjarige zich in een juridisch *no man's land* bevindt.¹⁸⁴ Omwille van de rechtszekerheid en het belang van de continuïteit van de jeugdbescherming is een verduidelijking van deze situatie meer dan noodzakelijk.

¹⁷⁶ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 226.

¹⁷⁷ Wet 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *BS* 27 september 2013, 68.429.

¹⁷⁸ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 226.

¹⁷⁹ Oud art. 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet.

¹⁸⁰ Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, 5; Brussel 3 mei 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/81, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 40; B. DE SMET, "Wijziging van de gezinsverblijfplaats tijdens de procedure van jeugdbescherming" (noot onder Cass. 17 januari 2012), *RW* 2012-13, (543) 544; P. SENAËVE, "De rechtspleging voor de jeugdgerichten in civielrechtelijke zaken", *CABG* 2009, afl. 4, (1) 51.

¹⁸¹ Oud art. 44, zesde lid Jeugdbeschermingswet samengelezen met oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet; Cass. 17 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 143; J. SMETS, *Jeugdbeschermingsrecht*, Deurne, Kluwer, 1996, 496; A. JANNONE en G. MATHIEU, "Compétences concurrentes des tribunaux de la jeunesse et de la famille en matière d'autorité parentale et d'accueil familial après la loi du 19 mars 2017" in Fl. MOUFFE en A. QUEVIT (eds.), *Quand le protectionnel et le civil s'(en)mêlent*, Brussel, Larcier, 2021, (9) 51.

¹⁸² B. DE SMET, "Wijziging van de gezinsverblijfplaats tijdens de procedure van jeugdbescherming" (noot onder Cass. 17 januari 2012), *RW* 2012-13, (543) 544.

¹⁸³ J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

¹⁸⁴ B. DE SMET, "Weigering tot mededeling van nieuw adres aan de jeugdrechtbank", *OSS* 2020, afl. 94, (313) 318.

2.2.3 *Bevoegdheden van het jeugdparket*

56. De tussenkomst van de jeugdrechter en jeugdrechtbank in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening of de reactie op jeugddelinquent gedrag vergt een vordering van het jeugdparket.¹⁸⁵

57. In beginsel kan de gedwongen jeugdhulpverlening enkel worden opgestart na doorverwijzing uit de vrijwillige jeugdhulpverlening (zie *supra* 5, nr. 9). De gemeenschapsregelgevingen bepalen geen vormvereisten met betrekking tot deze doorverwijzing. Aangezien de vrijwillige jeugdhulpverlening in de Vlaamse en Franse Gemeenschap territoriaal afhankelijk is van respectievelijk de woon- of feitelijke verblijfplaats en de gezinsverblijfplaats van de minderjarige,¹⁸⁶ kan ervan uitgegaan worden dat de zaak zal doorverwezen worden naar het jeugdparket van de woon- of verblijfplaats van de minderjarige. Daarop vordert het jeugdparket de territoriaal bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank van zijn eigen gerechtelijk arrondissement op basis van de gezinsverblijfplaats van de minderjarige, dat meestal *de facto* overeenstemt met de verblijfplaats van de minderjarige.

58. In het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag wordt het territoriaal bevoegde jeugdparket, bij gebrek aan *lex specialis*, bepaald aan de hand van de gemeenrechtelijke territoriale bevoegdheidsbepaling neergelegd in artikel 23 Sv.¹⁸⁷ Het territoriaal bevoegde jeugdparket kan bepaald worden aan de hand van drie territoriale aanknopingspunten: de plaats van het misdrijf (jeugddelict), de verblijfplaats van de verdachte of de plaats waar de verdachte kan worden gevonden.¹⁸⁸ De gemeenrechtelijke territoriale bevoegdheidsbepaling bepaalt geen voorrangsregel bij de keuze uit één van deze territoriale aanknopingspunten.¹⁸⁹ Daar de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank wordt bepaald op basis van de gezinsverblijfplaats van de minderjarige (zie *supra* 19, nr. 50),¹⁹⁰ kan de territoriaal bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank in een ander gerechtelijk arrondissement gelegen zijn dan het territoriaal bevoegde jeugdparket afhankelijk van welk territoriaal aanknopingspunt gehanteerd wordt.¹⁹¹ Bijgevolg kan het bevoegde jeugdparket niet de jeugdrechter of jeugdrechtbank adiëren binnen zijn eigen gerechtelijk arrondissement daar deze territoriaal onbevoegd is.¹⁹²

In de praktijk leidt de discrepantie tussen het territoriale aanknopingspunt van respectievelijk het jeugdparket en de jeugdrechter en jeugdrechtbank tot weinig problemen. Bij de jeugdparquetten is het namelijk een ingeburgerde praktijk om als territoriaal aanknopingspunt

¹⁸⁵ Art. 47, eerste lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 37, § 2, art. 38, art. 52, derde lid en art. 56, eerste lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 2, 2°, art. 11 en art. 18 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; art. 14 en art. 19 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet.

¹⁸⁶ Art. 18 Besluit Vlaamse Regering betreffende de integrale jeugdhulp; Art. 34 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

¹⁸⁷ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 219.

¹⁸⁸ Art. 23 Sv.

¹⁸⁹ F. VERBRUGGEN en R. VERSTRAETEN, *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-Uitgevers, 2017, 266; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 44.

¹⁹⁰ Art. 44, § 1 Jeugdbeschermingswet.

¹⁹¹ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 223-224.

¹⁹² Het jeugdparquet kan enkel de jeugdrechter of jeugdrechtbank vorderen van het arrondissement waarvan het zelf deel uitmaakt, zie J. SMETS, *Jeugdbeschermingsrecht*, Deurne, Kluwer Rechtswetenschappen, 1996, 578; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 222-223; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 43-44.

de verblijfplaats van de minderjarige te hanteren.¹⁹³ De keuze voor de verblijfplaats van de minderjarige als territoriaal aanknopingspunt voor het jeugdparket komt dan *de facto* overeen met de gezinsverblijfplaats van de minderjarige.¹⁹⁴ De territoriale bevoegdheid van het jeugdparket wordt dusdanig afgestemd op deze van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Indien toch een ander territoriaal aanknopingspunt wordt gebruikt dan de verblijfplaats van de minderjarige voor het bepalen van het territoriaal bevoegde jeugdparket, verklaart de jeugdrechter of jeugdrechtbank de vordering van het jeugdparket onontvankelijk wegens gebrek aan rechtsmacht.¹⁹⁵ Vervolgens wordt de zaak aanhangig gemaakt bij de territoriaal bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank op basis van de gezinsverblijfplaats van de minderjarige.¹⁹⁶

59. Zowel de Vlaamse Gemeenschap, Franse Gemeenschap als de GGC voorzien in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag in afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het jeugdparket.¹⁹⁷ Dit houdt in dat het jeugdparket de bevoegdheid krijgt om zelfstandig een zaak af te handelen.¹⁹⁸ Een diepgaande analyse van de afhandelingsmogelijkheden op het niveau van het jeugdparket valt buiten het bestek van deze masterproef.¹⁹⁹ Doch, ook op het niveau van het jeugdparket botst men op een wettelijke leemte in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Zo bevatten noch artikel 23 Sv., noch de verschillende gemeenschapsregelgevingen een aanknopingspunt om te bepalen wanneer de zaak wordt overgeheveld naar het jeugdparket van de nieuwe gezinsverblijfplaats in geval van verhuis van de minderjarige tijdens de uitvoering van een maatregel op het niveau van het jeugdparket.²⁰⁰ Ook wat betreft de toepasselijke regelgeving schiet het bestaand wettelijk kader tekort.²⁰¹ Bovendien verschilt de toepassing en het gevolg van sommige afhandelingsmogelijkheden tussen de gemeenschappen (zie *infra* 39, nr. 99 e.v.). Bijgevolg keren op het niveau van het jeugdparket dezelfde vraagstukken terug als op het niveau van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.

60. Bijkomend leidt een correcte uitvoering van de maatregel op het niveau van het jeugdparket niet altijd tot een verval van de strafvordering (zie *infra* 39, nr. 99). Derhalve kan de zaak alsnog doorverwezen worden naar de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Echter, zoals *supra* toegelicht, kan de territoriaal bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank in een ander gerechtelijk arrondissement gelegen zijn. *In casu* rijst de vraag in hoeverre het opportuun is

¹⁹³ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 44.

¹⁹⁴ *Ibid.*

¹⁹⁵ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 224; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 44.

¹⁹⁶ Art. 44, § 1 Jeugdbeschermingswet; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 224; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 44.

¹⁹⁷ Art. 8-13 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; art. 95-97 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 23-33 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

¹⁹⁸ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 219-220; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 344.

¹⁹⁹ Zie hiervoor D. DE WAELE, "Naar een versterkte positie van het jeugdparket?" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, 39-63; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 344-350; L. AERTSSEN, *De verruimde afhandelingsmogelijkheden van het parket in het nieuwe jeugddelinquentiedecreet. Een kritische blik op het wettelijk kader en de toepassing in de praktijk*, masterproef rechten UGent, 2019-20, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/835/959/RUG01-002835959_2020_0001_AC.pdf, 119 p.

²⁰⁰ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 115-116.

²⁰¹ *Ibid.*

dat een jeugdparquet van een ander gerechtelijk arrondissement dan dat van de gezinsverblijfplaats van de minderjarige bevoegd kan zijn om een zaak zelfstandig af te handelen.²⁰² Daarenboven speelt ook op het niveau van het jeugdparquet de *ratio legis* dat enerzijds, het meest nabije jeugdparquet het best geschikt is de context van de minderjarige te beoordelen en anderzijds, dat de maatregelen het best zo dicht mogelijk bij de gezinsverblijfplaats worden georganiseerd.²⁰³ Derhalve lijkt het tóch bevorderlijk de territoriale bevoegdheidsregeling van het jeugdparquet af te stemmen op deze van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, zijnde de gezinsverblijfplaats van de minderjarige, niettegenstaande de discrepantie tussen het territoriale aanknopingspunt van respectievelijk het jeugdparquet en de jeugdrechter en jeugdrechtbank in de praktijk weinig problemen oplevert.²⁰⁴ Zodoende krijgt de geldende rechtspraktijk een expliciete verankering in de wetgeving en wordt tegemoetgekomen aan de vereiste van nabijheid.

3 RELEVANTE GRENZEN INZAKE JEUGDBESCHERMING

61. Aangezien binnen België een amalgaam aan regelgevingen inzake jeugdbescherming is ontstaan, is ook het belang van internrechtelijke grenzen toegenomen.²⁰⁵ Bijgevolg spreekt men niet meer enkel over een grensoverschrijdend karakter wanneer een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, verhuist naar het buitenland. Ook wanneer een minderjarige verhuist binnen België, kan dit in het kader van de jeugdbescherming gevolgen teweegbrengen voor de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank, de toepasselijke gemeenschapsregelgeving en de tenuitvoerlegging van de maatregel. Voor de toepassing van de regelgevingen inzake jeugdbescherming vormen dus, naast de Belgische landsgrens (4.1), ook de gerechtelijke arrondissementen en de taalgebieden (4.2) een belangrijke (internrechtelijke) grens.²⁰⁶

3.1 Belgische landsgrens

62. De verplaatsing van de gezinsverblijfplaats naar het buitenland kan insgelijks problemen veroorzaken met betrekking tot de bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, het toepasselijk recht en de tenuitvoerlegging van maatregelen inzake jeugdbescherming. In dit geval worden twee internationale bronnen toegepast: de Brussel IIter-Verordening²⁰⁷ en het Haags Kinderbeschermingsverdrag inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen²⁰⁸ (hierna: HKBV). Dat in het kader van deze masterproef het internationaal privaatrecht erbij wordt gehaald, is niet verwonderlijk. Verschillende auteurs hebben namelijk al parallellen getrokken tussen het internationaal privaatrecht en de bevoegdheidsuitoefening in een federale staat.²⁰⁹ In een federale staat zoals België doen zich namelijk, weliswaar in een publiekrechtelijke context,

²⁰² J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 220.

²⁰³ *Ibid.*

²⁰⁴ *Ibid.*

²⁰⁵ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 218.

²⁰⁶ *Ibid.*

²⁰⁷ Verord.Raad nr. 2019/1111, 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale ontvoering van kinderen (herschikking), *Pb.L.* 2 juli 2019, afl. 178, 1 (hierna: Brussel IIter-Verordening).

²⁰⁸ Verdrag van Den Haag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen van 19 oktober 1996, *Pub.L.* 11 juni 2008, afl. 151, 39 (sedert 1 september 2014 ook van toepassing is in België, *BS* 22 augustus 2014) (hierna: HKBV).

²⁰⁹ H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 457 p; S. SOTTIAUX en A. ROCHTUS, *De defederalisering van justitie*, Brussel, Intersentia, 2023, 448 p.

gelijkaardige problemen voor als in een interstatelijke context. De voorzitter van de Orde van Vlaamse Balies heeft zelfs de stelling aangenomen dat er "een soort van internationaal privaatrecht moet zijn voor de interne situatie van het land".²¹⁰

63. In wat volgt wordt de aandacht gevestigd op de toepasselijke internationale bepalingen in geval van verhuis van een minderjarige van België naar het buitenland. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op de internationale rechterlijke bevoegdheid (A), het toepasselijk recht (B) en de tenuitvoerlegging van een door het gerecht van een andere lidstaat genomen beslissing (C). Hierbij wordt principieel uitgegaan van een verhuis van een minderjarige naar een andere lidstaat van de Europese Unie (hierna: lidstaat), dat primair wordt beheerst door de Brussel IIter-Verordening. Vervolgens wordt uitgegaan van een verhuis naar een derde staat dat partij is bij het HKBV (D). Tot slot wordt ingegaan op een lacune op het niveau van de Europese en internationale regelgeving met betrekking tot verhuis van een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, naar het buitenland (E).

3.1.1 Internationale rechterlijke bevoegdheid

64. De Brussel IIter-Verordening (hierna: verordening) is van toepassing op beslissingen inzake ouderlijke verantwoordelijkheid. In de overwegingen wordt aangegeven dat "maatregelen ter bescherming van het kind" ook onder het materiële toepassingsgebied van de verordening vallen.²¹¹ Aldus is de Brussel IIter-Verordening van toepassing in het kader van de gerechtelijke jeugdhulpverlening.²¹² "Maatregelen genomen ten gevolge van door kinderen begane strafbare feiten"²¹³ worden daarentegen expliciet uitgesloten van het toepassingsgebied (zie *infra* 28, nr. 72).

65. De gewone verblijfplaats van het kind is het aanknopingscriterium op grond waarvan de internationale rechterlijke bevoegdheid wordt vastgesteld.²¹⁴ Concreet wordt geval per geval nagegaan waar het centrum van het maatschappelijke bestaan van het kind gelegen is en dit op het ogenblik van het aanhangig maken van de procedure in eerste aanleg.²¹⁵ De *ratio legis* is de idee dat het nemen van maatregelen ter bescherming van het kind is voorbehouden aan de rechter van het land waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft.²¹⁶ Dit stemt overeen met de keuze voor de gezinsverblijfplaats als bevoegdheidscriterium voor de jeugdrechter en jeugdrechtbank in de Belgische Jeugdbeschermingswet, *i.e.* de maatregelen inzake jeugdbescherming zo dicht mogelijk bij de gezinsverblijfplaats organiseren.²¹⁷

²¹⁰ S. SOTTIAUX en A. ROCHTUS, *De defederalisering van justitie*, Brussel, Intersentia, 2023, 390.

²¹¹ Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 7; F. IBILI, "Internationale bevoegdheid van de Belgische rechter inzake ouderlijke verantwoordelijkheid volgens de nieuwe Brussel IIter-Verordening", *T.Fam.* 2022, afl. 8, (202) 204.

²¹² Brussel 27 juni 2017, *Act.dr.fam.* 2018, 32; I. VERDONCK, "Jeugdbescherming in grensoverschrijdend perspectief", *TJK* 2006, afl. 1, (27) 28.

²¹³ Art. 1, 4. g) Brussel IIter-Verordening; art. 4, i. HKBV.

²¹⁴ Art. 7, eerste lid, Brussel IIter-Verordening.

²¹⁵ *Ibid.*, 204-204.

²¹⁶ J.H.A. VAN LOON, "Anders denken over kinderrechten: de betekenis van de Haagse Verdragen over internationaal privaatrecht", *TJK* 2002, 20; P. WAUTELET, "Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel IIter-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?" in E. BREWAEYS, P. COLLE, E. GULDIX en B. MAES, (eds.), *Redelijk eigenzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, (1053) 1055.

²¹⁷ M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Larcier, 2009, 865; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 464; B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 21; Verslag namens de commissie voor justitie over het wetsvoorstel betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15, 38 (hierna: *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15).

66. De verhuis van het kind naar een andere lidstaat tijdens het geding doet in principe geen afbreuk aan de internationale bevoegdheid van de initieel bevoegde rechter.²¹⁸ Kortom behoudt de Belgische rechter zijn rechtsmacht, zelfs indien het kind tijdens het geding naar een andere lidstaat verhuist.²¹⁹ Dit houdt de toepassing van het *perpetuatio fori*-beginsel in, wat de rechtszekerheid omtrent de bevoegde rechter ten goede komt.²²⁰ Echter is dit principe niet absoluut. In het kader van verhuis van de minderjarige naar een andere lidstaat, na het aanhangig maken van de procedure, kan de initieel bevoegde rechter zijn bevoegdheid overdragen aan de rechter van de lidstaat waar het kind zijn nieuwe gewone verblijfplaats heeft verworven.²²¹ De rechtspraak leert ons dat er in geval van verhuis naar een andere lidstaat vaak beroep wordt gedaan op deze mogelijkheid tot bevoegdheidsoverdracht.²²² Aldus wordt enerzijds tegemoetgekomen aan het belang van het kind, dat op gespannen voet staat met het *perpetuatio fori*-beginsel²²³, en anderzijds aan de *ratio legis* dat het nemen van maatregelen ter bescherming van het kind is voorbehouden aan de rechter van het land waar het kind zijn gewone verblijfplaats heeft.²²⁴ Aldus prevaleert het belang van het kind op de rechtszekerheid omtrent de bevoegde rechter.

67. Zoals hierboven aangegeven, wordt in de rechtspraktijk vaak een beroep gedaan op de mogelijkheid tot bevoegdheidsoverdracht, zodat de bevoegdheid alsnog verschuift naar het gerecht van de nieuwe gewone verblijfplaats van het kind. In dit geval spelen de Centrale Autoriteiten van de lidstaten een prominente rol om de bevoegdheidsoverdracht in goede banen te leiden teneinde de grensoverschrijdende samenwerking te bevorderen.²²⁵ Aldus treedt de Belgische Centrale Autoriteit op als coördinerende instantie tussen België en het buitenland in geval van verhuis van de minderjarige naar een andere lidstaat. Een uitgebreide bespreking omtrent de werking van de Centrale Autoriteiten gaat voorbij aan het onderwerp van deze masterproef, hiervoor wordt verwezen naar andere literatuur.²²⁶

3.1.2 Toepasselijk recht

68. Eenmaal het duidelijk is welke rechter internationaal bevoegd is, rijst de vraag welk recht van toepassing is in geval van verhuis van de minderjarige naar een andere lidstaat. Voor

²¹⁸ Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 21; F. IBILI, "Internationale bevoegdheid van de Belgische rechter inzake ouderlijke verantwoordelijkheid volgens de nieuwe Brussel IIter-Verordening", *T.Fam.* 2022, afl. 8, (202) 205.

²¹⁹ P. WAUTELET, "Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel IIter-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?" in E. BREWAEYS e.a. (eds.), *Redelijk eigenzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, (1053) 1060.

²²⁰ *Ibid.* 1062.

²²¹ Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 21; art. 12, § 4, a) Brussel IIter-Verordening.

²²² Antwerpen (16ebis kamer) 15 juni 2011, nr. 2010/JR/297; Brussel (31e kamer) 5 februari 2014, *Rev.trim.dr.fam.* 2016, 166-173; Rechtbank Rotterdam (NL) 5 oktober 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:13438, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBROT:2021:13438>; Th. KRUGER en E. ULRIX, "Belgium" in P. BEAUMONT, M. DANOV, K. TRIMMINGS en B. YÜKSEL (eds.), *Cross-Border Litigation in Europe*, Oxford, Hart Publishing, 2017, (125) 141.

²²³ Parket bij de Hoge Raad (NL) 13 mei 2016, ECLI:NL:PHR:2016:366, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:PHR:2016:366>; I. VERDONCK, "Jeugdbescherming in grensoverschrijdend perspectief", *TJK* 2006, afl. 1, (27) 30; P. WAUTELET, "Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel IIter-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?" in E. BREWAEYS e.a. (eds.), *Redelijk eigenzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, (1053) 1064.

²²⁴ Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 20; J.H.A. VAN LOON, "Anders denken over kinderrechten: de betekenis van de Haagse Verdragen over internationaal privaatrecht", *TJK* 2002, 20; P. WAUTELET, "Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel IIter-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?" in E. BREWAEYS e.a. (eds.), *Redelijk eigenzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, (1053) 1055.

²²⁵ Art. 76 Brussel IIter-Verordening; Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 72; Praktijkgids voor de toepassing van de verordening Brussel IIbis, 83.

²²⁶ Zie hierover CARELS, S., *Haags Kinderontvoeringsverdrag 1980, Adoptieverdrag 1993 en Kinderbeschermingsverdrag 1996: een analyse van de rol en de werking van de belgische centrale autoriteit*, masterproef rechten UGent, 2018-19, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/782/558/RUG01-002782558_2019_0001_AC.pdf, 180 p.

het bepalen van het toepasselijk recht moet toepassing worden gemaakt van het HKBV, aangezien dit niet door de Brussel IIter-Verordening wordt geregeld.²²⁷ Het thans geldende uitgangspunt is dat het recht van de gewone verblijfplaats van het kind van toepassing is.²²⁸ Aldus is er een band tussen het territoriaal aanknopingscriterium van het toepasselijk recht en het bevoegdheidscriterium van de rechter. Dit houdt in dat het internationaal bevoegde gerecht, zoals bepaald door de Brussel IIter-Verordening, in principe haar eigen nationale recht toepast.²²⁹ Ook in België wordt het aanknopingscriterium voor de territoriale werkingsfeer van de verschillende gemeenschapsregelgevingen gekoppeld aan deze van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank zodat dat de jeugdrechters en de jeugdrechtbanken in principe hun eigen gemeenschapsregelgeving toepassen (zie *supra* 14, nr. 30).²³⁰

3.1.3 Tenuitvoerlegging van een door het gerecht van een andere lidstaat genomen beslissing

69. De preambule van de Brussel IIter-Verordening bepaalt dat “een door het gerecht van een andere lidstaat gegeven beslissing moet worden behandeld alsof zij is gegeven in de lidstaat van tenuitvoerlegging”.²³¹ Met andere woorden wordt uitgegaan van het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen tussen lidstaten. Aldus is, in geval van verhuis naar een andere lidstaat na de procedure ten gronde, de beslissing van de oorspronkelijk bevoegde rechter uitvoerbaar in de lidstaat van de nieuwe gewone verblijfplaats van de minderjarige, zonder dat er een exequatur is vereist.²³² De vertraging van de uitvoering van uitspraken inzake de bescherming van het kind als gevolg van een exequaturprocedure is namelijk strijdig met het belang van het kind.²³³ Het HKBV bepaalt dat de wijze van uitvoering van de beslissing van de oorspronkelijk bevoegde rechter wordt beheerst door het recht van de nieuwe gewone verblijfplaats.²³⁴

3.1.4 Verhuis naar een niet-lidstaat

70. Uit artikel 97, § 1, a) Brussel IIter-Verordening kan *a contrario* worden afgeleid dat indien het kind in de loop van het geding verhuist naar een derde staat die partij is bij het HKBV en daar zijn gewone verblijfplaats verwerft, de oorspronkelijk bevoegde rechter zijn bevoegdheid verliest en de bepalingen van het HKBV worden toegepast.²³⁵ In tegenstelling tot de Brussel IIter-Verordening, gaat het HKBV niet uit van het *perpetuatio fori*-beginsel.²³⁶ Wat

²²⁷ Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 92; art. 35, § 3 WIPR.

²²⁸ Art. 15.1 HKBV

²²⁹ C. ENGELS, *Gerechtigde verkopen van onroerende goederen*, Mortsel, Intersentia, 2022, 180.

²³⁰ H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, bijlage 4, https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2- rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 7; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, “Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen” in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 224.

²³¹ Preambule van de Brussel IIter-Verordening, nr. 58.

²³² Art. 34 Brussel IIter-Verordening.

²³³ P. TAELMAN en S. VOET, “Exit exequatur” in M. PIERS, H. STORME en J. VERHELLEN (eds.), *Liber Amicorum Johan Erauw*, Antwerpen, Intersentia, 2014, (189) 195.

²³⁴ Art. 15.3 HKBV

²³⁵ HvJ 14 juli 2022, nr. C-572/21, ECLI:EU:C:2022:562; P. WAUTELET, “Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel IIter-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?” in E. BREWAEYS e.a. (eds.), *Redelijk eigenzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, (1053) 1058-1059. Zie ook P. LAGARDE, *Explanatory Report on the 1996 HCCH Child Protection Convention*, 1998, 555.

²³⁶ P. WAUTELET, “Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel IIter-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?” in E. BREWAEYS e.a. (eds.), *Redelijk eigenzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, (1053) 1060.

betreft het toepasselijk recht bepaalt het HKBV dat het recht van de gewone verblijfplaats van het kind van toepassing is.²³⁷

71. Aangaande de tenuitvoerlegging van beslissingen inzake 'maatregelen ter bescherming van het kind' in een andere staat, brengt het *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Hague Child Protection Convention* (hierna: Praktisch Handboek van het HKBV)²³⁸ een probleem aan het licht dat zich tevens in België voordoet in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied.²³⁹ Het probleem luidt als volgt:

Een minderjarige krijgt een beschermende maatregel opgelegd dat overeenkomstig de regelgeving van Staat A van kracht is tot de minderjarige de leeftijd van 18 jaar bereikt. Na een bepaalde tijd verhuist het gezin naar Staat B waar de minderjarige zijn nieuwe gewone verblijfplaats verwerft. Overeenkomstig de regelgeving van Staat B zou de beschermende maatregel een einde nemen wanneer de minderjarige de leeftijd van 16 jaar bereikt.

Indien het recht van de nieuwe gewone verblijfplaats wordt toegepast, bestaat het risico dat de beschermende maatregel denatureert en *de facto* leidt tot straffeloosheid.²⁴⁰ Het praktisch handboek van het HKBV suggereert dat de staat van de nieuwe gewone verblijfplaats van de minderjarige in dat geval de maatregel kan aanpassen of desnoods een nieuwe maatregel moet worden uitgesproken.²⁴¹ Dit houdt, mijns inziens, in dat de bevoegde rechter van de nieuwe gewone verblijfplaats van de minderjarige eerst moet nagaan of de maatregel door middel van aanpassing verenigbaar is met een maatregel van het nieuwe toepasselijke interne recht. Pas als geen enkele maatregel verenigbaar is met de reeds opgelegde maatregel in een andere staat, kan de nieuwe bevoegde rechter een nieuwe maatregel nemen die het meest aansluit bij de doelstelling van de reeds opgelegde maatregel. Als op deze manier te werk wordt gegaan gaat de finale doelstelling, namelijk de bescherming van de minderjarige, niet verloren.

3.1.5 Lacune op Europees en internationaal niveau in geval van verhuis naar het buitenland

72. Zowel de Brussel II-Verordening als het HKBV formuleren, in de context van de jeugdbescherming, een belangrijke uitzondering. Beide regelgevingen voorzien dat de Verordening, respectievelijk het Verdrag, niet van toepassing is op "maatregelen genomen ten gevolge van door kinderen begane strafbare feiten".²⁴² Deze lacune in het Europees en internationaal systeem is ook door de doctrine blootgelegd en vertoont gelijkenissen met de problematiek op nationaal niveau die in deze masterproef wordt aangehaald.²⁴³ Op nationaal niveau ontbreekt namelijk tevens een duidelijk juridisch kader in geval van verhuis van een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, naar

²³⁷ Art. 15.1 HKBV

²³⁸ HCCH, *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Hague Child Protection Convention*, Den Haag, HCCH Publications, 2014.

²³⁹ HCCH, *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Hague Child Protection Convention*, Den Haag, HCCH Publications, 2014, 92-94.

²⁴⁰ P. LAGARDE, *Explanatory Report on the 1996 HCCH Child Protection Convention*, Parijs, 1998, 574.

²⁴¹ P. LAGARDE, *Explanatory Report on the 1996 HCCH Child Protection Convention*, Parijs, 1998, 574; HCCH, *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Hague Child Protection Convention*, Den Haag, HCCH Publications, 2014, 93.

²⁴² Art. 1, 4. g) Brussel II-Verordening; art. 4, i. HKBV.

²⁴³ Zie hiervoor: S. HESPEL, "Jeugdsanctierecht over de grenzen heen: ver weg van het principe van wederzijdse erkenning?" (noot onder Hof van Cassatie 6 februari 2013), *TJK* 2013, afl. 2, 177-182; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, 229-237; L. MEEUWISSEN, "Uitlevering en overlevering van minderjarigen: het blijft een moeilijk vraagstuk", *TJK* 2016, afl. 4, 353-358.

een ander taalgebied. Naar analogie, ontbreken in de Europese en internationale regelgeving duidelijke bepalingen in geval een jeugdige delinquent verhuist naar een andere (lid)staat.

73. In de context van de reactie op jeugddelinquent gedrag heeft de rechtspraak recent deze lacune opgevangen door gebruik te maken van het Europees Kaderbesluit inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnisen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie²⁴⁴ (hierna: Europees Kaderbesluit).²⁴⁵ De zaak betreft de omzetting van een plaatsingsmaatregel, opgelegd door de jeugdrechtbank te Tongeren in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag, naar een Nederlandse PIJ-maatregel (Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen²⁴⁶).²⁴⁷ Tijdens de uitvoering van de plaatsingsmaatregel in België, vroegen de minderjarige en zijn ouders de zaak over te dragen naar Nederland.²⁴⁸ De plaatsingsmaatregel, opgelegd bij vonnis door de Belgische jeugdrechtbank, moest bijgevolg verder uitgevoerd worden in Nederland. Bij gebrek aan specifieke wettelijke bepalingen, is gebruik gemaakt van het Europees beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen. Op grond van dit principe moet in het Nederlandse Jeugdstrafrecht een equivalent gevonden worden die zoveel mogelijk overeenstemt met de plaatsingsmaatregel die initieel door de Belgische jeugdrechtbank werd opgelegd.²⁴⁹ De Nederlandse rechter meent dat een PIJ-maatregel het best verenigbaar is met de Belgische plaatsingsmaatregel.

In het kader van het beginsel van wederzijdse erkenning in het kader van rechterlijke beslissingen inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag is het van belang te onderlijnen dat het louter gaat om een omzetting, en niet om een herbeoordeling van het dossier. Een herbeoordeling is strijdig met het beginsel van wederzijdse erkenning en doet afbreuk aan het *ne bis in idem*-beginsel.²⁵⁰ Eenmaal de Belgische plaatsingsmaatregel is omgezet naar een Nederlandse PIJ-maatregel wordt het Nederlandse recht van toepassing en valt de minderjarige onder de rechtsmacht van de Nederlandse jeugdrechter.²⁵¹ In voorliggende zaak rees de vraag of de Nederlandse jeugdrechter, na de omzetting, de PIJ-maatregel mocht verlengen op basis van het Nederlands jeugdstrafrecht.²⁵² Hierbij wordt aangenomen dat een verlenging van de PIJ-maatregel een verzwaring zou inhouden ten opzichte van de

²⁴⁴ Kaderbesluit van de Raad nr. 2008/909, 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnisen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie, *Pb.L.* 5 december 2018, afl. 327, 27 (hierna: Europees Kaderbesluit 2008/909).

²⁴⁵ Rechtbank Limburg (Nederland) 30 augustus 2021, ECLI:NL:RBLIM:2021:7368; J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, 109-116.

²⁴⁶ Een PIJ-maatregel is een maatregel dat wordt opgelegd in het kader van het Nederlands jeugdstrafrecht, dat staat voor 'Plaatsing in een Inrichting voor Jeugdigen'.

²⁴⁷ J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, (109) 109.

²⁴⁸ *Ibid.*

²⁴⁹ Art. 8 (3) Europees Kaderbesluit 2008/909; J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, (109) 111-112.

²⁵⁰ J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, (109) 114.

²⁵¹ Art. 17 Europees Kaderbesluit 2008/909; J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, (109) 115.

²⁵² J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, (109) 115.

oorspronkelijk opgelegde plaatsingsmaatregel, wat strijdig is met het beginsel van wederzijdse erkenning.²⁵³

74. Samenvattend houdt het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen volgende elementen in. Ten eerste moet in het recht van de uitvoerende lidstaat een tegenhanger gezocht worden voor de maatregel die de uitvaardigende lidstaat initieel oplegde. Ten tweede is er louter sprake van een omzetting. Een herbeoordeling is strijdig met het beginsel van wederzijdse erkenning. Ten derde wordt vanaf de omzetting van de rechterlijke beslissing het recht van de uitvoerende lidstaat van toepassing en wordt de jeugdrechter van de nieuwe verblijfplaats bevoegd voor de verdere opvolging van de maatregel. Ten slotte mag de omgezette maatregel geen verzwaring inhouden ten opzichte van de oorspronkelijk opgelegde maatregel.

3.2 Arrondissementele grenzen en grenzen van de taalgebieden

75. Wanneer een minderjarige naar een ander gerechtelijk arrondissement verhuist binnen hetzelfde taalgebied, wordt de zaak in principe doorverwezen naar de jeugdrechtbank van het arrondissement van de nieuwe gezinsverblijfplaats.²⁵⁴ Wat betreft het toepasselijk recht, zal zich bij een verhuis binnen hetzelfde taalgebied geen probleem voordoen. Daarentegen is de wetgeving lacunair met betrekking tot de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Meer specifiek is het niet duidelijk vanaf wanneer de oorspronkelijk geadieerde jeugdrechter en jeugdrechtbank zijn bevoegdheid verliest in geval van wijziging van gezinsverblijfplaats tijdens het geding (zie *supra* 21, nr. 54). Op het niveau van het jeugdparket *idem dito* (zie *supra* 23, nr. 59). Het betreft eenzelfde problematiek als bij de verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Hetgeen hieronder wordt uiteengezet inzake de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied, is aldus *mutatis mutandis* van toepassing in geval van verhuis naar een ander gerechtelijk arrondissement binnen hetzelfde taalgebied.

76. Het polymorfe karakter van de regelgeving inzake jeugdbescherming en de gevolgen ervan komen in geval van verhuis naar een ander taalgebied nog sterker op de voorgrond. De verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied zal niet enkel een weerslag hebben op de territoriaal bevoegdheid van het jeugdparket, de jeugdrechter en de jeugdrechtbank, maar óók op de toepasselijke gemeenschapsregelgeving en de tenuitvoerlegging van een reeds opgelegde maatregel. Dit volgt uit het feit dat zowel voor het bepalen van de bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank als voor het toepasselijk recht de gezinsverblijfplaats als aanknopingscriterium wordt gehanteerd.²⁵⁵ Om de problematiek wat meer tastbaar te maken, wordt dit geïllustreerd aan de hand van twee voorbeelden.

VOORBEELD 1: *Een zaak inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag wordt aanhangig gemaakt bij de jeugdrechtbank te Nijvel op grond van artikel 44, § 1 Jeugdbeschermingswet. Tijdens de fase van de voorbereidende rechtspleging verhuizen de ouders naar Veurne waar aldus de gezinsverblijfplaats wordt gevestigd. Dit brengt, op grond van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet, met zich mee dat de zaak wordt*

²⁵³ Art. 8 (4) Europees Kaderbesluit 2008/909; J. LEENKNECHT, "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, (109) 115.

²⁵⁴ Art. 44, § 6 Jeugdbeschermingswet.

²⁵⁵ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 226.

overgedragen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank te Veurne. Het is onduidelijk vanaf wanneer de jeugdrechter of jeugdrechtbank te Veurne zal optreden. Wordt de zaak reeds overgedragen tijdens de fase van de voorbereidende rechtspleging of pas na de fase ten gronde?

VOORBEELD 2: *Een 17-jarige jeugddelinquent wordt door de jeugdrechtbank te Dendermonde geplaatst tot de leeftijd van 23 jaar.²⁵⁶ Drie jaar later, wanneer de betrokkene 20 jaar is, verschuift de gezinsverblijfplaats tijdens de uitvoering van de plaatsingsmaatregel naar Luik. Op grond van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet wordt de bevoegdheid overgeheveld naar de jeugdrechtbank te Luik. Indien de jeugdrechtbank te Luik de regelgeving van de Franse Gemeenschap toepast, neemt de plaatsing meteen een einde. Het is namelijk zo dat, voor minderjarigen met gezinsverblijfplaats in het Franse taalgebied, de maatregelen genomen als reactie op jeugddelinquent gedrag worden stopgezet van zodra de betrokkene de leeftijd van 20 jaar heeft bereikt.²⁵⁷*

77. Bovenstaande voorbeelden tonen aan dat de huidige Belgische regelgeving inzake jeugdbescherming ontoereikend is om de problematiek inzake verhuis naar een ander taalgebied op te vangen. In het eerste voorbeeld wordt de problematiek zoals besproken in *supra* hoofdstuk III gekaderd. Het toont aan dat de huidige regelgeving geen enkel aanknopingspunt stipuleert om te bepalen vanaf wanneer de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank kan optreden in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens de fase van de voorbereidende rechtspleging. Voor het bepalen van welk recht door de jeugdrechter en jeugdrechtbank wordt toegepast evenmin. Blijft de oorspronkelijk bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank bevoegd voor de fase ten gronde? Moet de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank desgevallend de gemeenschapsregelgeving van een ander taalgebied toepassen op grond van de nieuwe gezinsverblijfplaats van de minderjarige? Wordt de bevoegdheid reeds overgedragen tijdens de voorbereidende rechtspleging waardoor de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats een eindvonnis zal vellen?

Het tweede voorbeeld duidt de problematiek inzake verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens de tenuitvoerlegging van reeds opgelegde maatregelen. Aangezien maatregelen inzake jeugdbescherming tussen de gemeenschappen kunnen verschillen en een duidelijke wettelijke regeling ontbreekt over hoe lang de minderjarige onderworpen blijft aan dezelfde regeling, kan dit *de facto* leiden tot straffeloosheid en forumshopping.²⁵⁸ Ook rijst de vraag of een maatregel uitgevoerd kan worden door een andere gemeenschap en hoe desgevallend de uitvoering van dergelijke maatregelen moet plaatsvinden. In het volgende hoofdstuk (hoofdstuk IV) wordt dieper ingegaan op de knelpunten die aan de oppervlakte komen als gevolg van verschillen tussen de gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming.

²⁵⁶ Art. 6 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet.

²⁵⁷ Art. 101, § 5 en 110, § 3 en 4 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

²⁵⁸ Y. LIÉGEOIS, "Beschouwingen inzake de impact van de zesde staatshervorming op de werking van justitie" in J. VELAERS, J. VANPRAET, W. VANDENBRUWAENE en Y. PEETERS (eds.), *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (315) 330; F. VROMAN, "Over wereldvreemde wetgevers en activistische rechters: enkele toepassingen uit het jeugdrecht en het personen- en familierecht" in G. DE COCK, A. SUY, T. DE VOGELAERE, M.-A. DEVENYN, M. HEYMANS, M. KRUIHOF, N. LABEEUW, S. MOSSELMANS, F. VROMAN, T. WIJNANT (eds.), *Personen- en familierecht*, Brussel, Intersentia, 2019, (247) 275.

4 DEELCONCLUSIE

78. Na zoveel hervormingen en wetwijzigingen gaat men ervan uit dat het recht inzake jeugdbescherming zo verregaand gedetailleerd is dat men voor elke naald een draad vindt. Niets is minder waar. Uit de bevindingen zoals hierboven uiteengezet, komt duidelijk naar voor dat de huidige Belgische regelgeving inzake jeugdbescherming lacunes vertoont wat betreft de problematiek inzake verhuis van een minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, naar een ander taalgebied. Uit het huidig wettelijk kader valt immers niet af te leiden vanaf wanneer de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank kan optreden in geval van verhuis tijdens het geding. Evenmin is duidelijk welke gemeenschapsregelgeving de jeugdrechter en jeugdrechtbank desgevallend moet toepassen. Ook in geval van verhuis tijdens de tenuitvoerlegging van reeds opgelegde maatregelen valt geen enkel juridisch aanknopingspunt te bespeuren. Bovendien kan een parallel getrokken worden op het niveau van het jeugdparket, waar zich een identieke problematiek voordoet.

79. Uit bovenstaande analyse lijkt de wettelijke regeling bij het overschrijden van een internationale grens beter op punt te staan dan bij het overschrijden van een interne taalgrens. Juridisch gezien is het absurd dat een interne taalgrens minder overschrijdbaar is dan een internationale grens tussen twee onafhankelijke staten, zeker in een klein land zoals België.²⁵⁹ In tegenstelling tot de Belgische wetgeving inzake de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, waarbij wordt uitgegaan van het principe "doorverwijzing, tenzij vraag tot behoud"²⁶⁰, is dit niet het geval wanneer een minderjarige verhuist naar een andere lidstaat. De Brussel II-Verordening gaat uit van het *perputuatio fori*-beginsel. Echter beroepen rechters zich vaak op de mogelijkheid tot bevoegdheidsoverdracht in geval van verhuis naar een andere lidstaat. De belangrijkste overweging die hierbij in acht wordt genomen is het belang van het kind. In de rechtspraak lijkt, in geval van verhuis van de minderjarige tijdens het geding naar een andere lidstaat, bevoegdheidsoverdracht aldus de regel, tenzij dit strijdig is met het belang van het kind. Bij een verhuis naar het buitenland is dit ook de meest logische werkwijze. Dientengevolge zal, op grond van het HKBV, het nationaal recht van de nieuwe gewone verblijfplaats van de minderjarige van toepassing zijn.

80. Wat betreft verhuis naar het buitenland tijdens de tenuitvoerlegging van een door het oorspronkelijk bevoegde gerecht opgelegde maatregel, wordt op Europees niveau het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen tussen lidstaten gehanteerd. De beslissing van de oorspronkelijk bevoegde rechter is aldus uitvoerbaar in de lidstaat van de nieuwe gewone verblijfplaats van het kind. Het HKBV lijkt dezelfde weg op te gaan. 'Aanpassing' van de maatregel aan het nieuw toepasselijk nationaal recht is immers verzoenbaar met het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen.

81. Recente rechtspraak heeft gebruik gemaakt van dit Europees beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen om de aangehaalde juridische lacune inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag op Europees niveau op te vangen. Aangezien de bevoegdheidsuitoefening in een federale staat gelijkenissen vertoont met de interstatelijke context, kan de verhuis van een minderjarige naar het buitenland als inspiratie dienen om tegemoet te komen aan de problematiek die in deze masterproef wordt aangehaald.

²⁵⁹ Y. LEJEUNE, *Droit constitutionnel belge*, Brussel, Larcier, 2021, 911.

²⁶⁰ J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

HOOFDSTUK IV. VERHUIS VAN DE MINDERJARIGE NAAR EEN ANDER TAALGEBIED

82. Het laatste hoofdstuk vangt aan met een analyse van de mogelijke knelpunten die als gevolg van de vedergaande communautarisering inzake jeugdbescherming aan de oppervlakte komen (1). Vervolgens wordt nagegaan of verschillen tussen gemeenschapsregelgevingen de toets aan het gelijkheidsbeginsel en non-discriminatiebeginsel doorstaan (2). Dan volgt een beknopte bespreking van de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank die deels tegemoet is gekomen aan de problematiek van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied, maar thans achterhaald is (3). Daarna volgt een bespreking en analyse van de beschikbare rechtspraak omtrent de verhuisproblematiek (4), gevolgd door een tussenconclusie. Tot slot worden mogelijke normatieve oplossingen besproken om tegemoet te komen aan de problematieken die centraal staan in deze masterproef (5).

1 KNELPUNTEN

83. Als gevolg van de communautarisering hebben de verschillende gemeenschappen en de GGC een eigen beleid inzake jeugdbescherming uitgewerkt. Deze zijn niet steeds op elkaar afgestemd. In wat volgt worden de knelpunten die als gevolg van de communautarisering aan de oppervlakte komen geanalyseerd in het licht van een verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Het betreft dus geen systematische en volledige rechtsvergelijking van de verschillende gemeenschapsregelgevingen. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op de vrijwillige jeugdhulpverlening (1.1), de gedwongen jeugdhulpverlening (1.2) en de reactie op jeugddelinquent gedrag (1.3). Soms wordt gebruik gemaakt van een fictief voorbeeld om de problematiek te verduidelijken en meer tastbaar te maken.

1.1 Vrijwillige jeugdhulpverlening

1.1.1 Maximale leeftijdsgrenzen

84. Hoewel de vrijwillige jeugdhulpverlening wordt gekenmerkt door een grote mate van flexibiliteit, kunnen minderjarigen slechts tot een bepaalde maximumleeftijd terecht bij deze vorm van jeugdhulpverlening. In de Vlaamse Gemeenschap kan vrijwillige jeugdhulpverlening worden aangeboden tot de leeftijd van 25 jaar.²⁶¹ Het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming hanteert de maximale leeftijdsgrens van 20 jaar.²⁶² Bijgevolg kan een minderjarige, met gezinsverblijfplaats in de Vlaamse Gemeenschap, in geval van verhuis naar het Franse taalgebied, in principe geen beroep meer doen op vrijwillige jeugdhulpverlening georganiseerd door de Franse Gemeenschap na het bereiken van de leeftijd van 20 jaar.

1.1.2 Vrijwillige maatregelen van jeugdhulpverlening

85. Franstalige doctrine leert ons dat de hoofdtaak van de raadsman erin bestaat om de minderjarige en/of zijn ouders te oriënteren naar de geschikte jeugdhulporganisaties.²⁶³ Ook in de Vlaamse Gemeenschap beschikken de jeugdhulpaanbieders in de vrijwillige jeugdhulpverlening over een grote mate van flexibiliteit om tegemoet te komen aan de hulpvraag van minderjarigen en/of hun ouders.²⁶⁴ Aldus zijn de instanties die de vrijwillige

²⁶¹ Art. 18, § 3 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp.

²⁶² Art. 35, § 4, derde lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming.

²⁶³ F. RAOULT, "L'évolution du projet de Code de l'aide à la jeunesse" in D. DE FRAENE (ed.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (95) 97; L. BIHAIN, *Manuel de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2021, 208.

²⁶⁴ Art. 5 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; B. DE SMET, "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, (923) 924.

jeugdhulp organiseren in grote mate vrij om een geschikte oplossing te kiezen.²⁶⁵ De vrijwillige jeugdhulpverlening biedt een brede waaier van ondersteuning aan, gaande van ondersteuning gegeven door de huisarts tot een hulpverleningsplan bij een dienst voor thuisbegeleiding. In tegenstelling tot de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag, zijn de vormen van vrijwillige jeugdhulpverlening niet wettelijk bepaald en dus niet exhaustief.²⁶⁶ Een diepgaande bespreking over elke mogelijke vorm van begeleiding en ondersteuning die door de jeugdhulporganisaties wordt aangeboden zou ons derhalve te ver brengen van de doelstelling van deze masterproef. Bovendien steunt deze vorm van jeugdhulpverlening op de vrijwillige medewerking van de minderjarige en diens ouders, waardoor een verhuis in de praktijk minder problemen zal geven.

86. In geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied, kan gewezen worden naar gemaakte afspraken tussen de administratie *Aide à la Jeunesse*²⁶⁷ en het toenmalige Agentschap Jongerenwelzijn (huidige Agentschap Opgroeien).²⁶⁸ De rechtsgrond voor dergelijke afspraken is te vinden in het Decreet Integrale Jeugdhulp die het mogelijk maakt om overeenkomsten te sluiten met personen of voorzieningen die buiten de Vlaamse Gemeenschap gevestigd zijn.²⁶⁹ De afspraken beogen het organiseren van jeugdhulpverlening wanneer de Vlaamse Gemeenschap in aanraking komt met een vraag naar vrijwillige jeugdhulpverlening van buiten Vlaanderen of *a contrario* de vraag om vrijwillige jeugdhulpverlening vanuit de Vlaamse Gemeenschap uit te voeren in de Franse Gemeenschap. De afspraken zijn van toepassing wanneer een minderjarige in het kader van de vrijwillige jeugdhulpverlening is geplaatst in een residentiële voorziening of in een pleeggezin, twee vormen jeugdhulpverlening die in de Vlaamse Gemeenschap worden gekwalificeerd als niet-rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp.²⁷⁰

Wanneer een instantie van de Franse Gemeenschap geconfronteerd wordt met de vraag een plaasting uit te voeren in Vlaanderen, dan richt de administratie *Aide à la Jeunesse* zich tot de afdeling Voorzieningenbeleid van het Agentschap Opgroeien. Deze afdeling zorgt vervolgens voor de aanmelding van de aanvraag bij de intersectorale toegangspoort (ITP). Vervolgens wordt de jeugdhulpbeslissing, opgemaakt door de instantie van de Franse Gemeenschap, omgezet naar een correcte jeugdhulpbeslissing conform de Vlaamse vrijwillige jeugdhulpverlening. Hetzelfde, maar dan in de omgekeerde richting, gebeurt voor een vraag naar vrijwillige jeugdhulpverlening uitgaande van een instantie van de Vlaamse Gemeenschap met uitvoering in de Franse Gemeenschap. Dit mechanisme treedt in werking wanneer plaatsing in een ander taalgebied noodzakelijk geacht wordt omwille van de taal van de minderjarige.²⁷¹

²⁶⁵ Art. 5 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 319.

²⁶⁶ J. PUT. en H. ASSELMAN, "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod" in I. BOONE e.a., *Liber Amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Kluwer, 2017, (705) 726.

²⁶⁷ Vandaag spreekt men van *le Service de l'Aide à la Jeunesse* dat bestaat uit een sociale afdeling en een administratieve afdeling: M. PREUMONT, *Mémento du droit de la jeunesse*, Luik, Wolters Kluwer, 2019, 43.

²⁶⁸ AGENTSCHAP JONGERENWELZIEN, Bijlage: De bevoegdheid van de Intersectorale Toegangspoort buiten Vlaanderen, <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/bijlage-H2-bevoegdheid-ITP-buiten-vlaanderen.pdf>, 9 p.

²⁶⁹ Art. 4 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp.

²⁷⁰ A.-S. VERSWEYVELT en J. PUT, *De opname- en begeleidingsplicht in de jeugdhulp en de gehanicaptenzorg*, Leuven, Instituut voor Sociaal Recht, 2016, 10.

²⁷¹ AGENTSCHAP JONGERENWELZIEN, Bijlage: De bevoegdheid van de Intersectorale Toegangspoort buiten Vlaanderen, <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/bijlage-H2-bevoegdheid-ITP-buiten-vlaanderen.pdf>, 7.

87. Naar mijn mening kan de toepassing van deze gemaakte afspraken op verschillende manieren worden uitgebreid om de continuïteit van de vrijwillige jeugdhulpverlening in het algemeen te waarborgen. Vooreerst kunnen deze afspraken *mutatis mutandis* worden toegepast in geval een minderjarige verhuist van het Nederlandse taalgebied naar het Franse taalgebied (en omgekeerd). Daarnaast kan het toepassingsgebied worden uitgebreid naar andere vormen van vrijwillige jeugdhulpverlening. In het licht van de continuïteit en de effectiviteit van de hulpverlening moet het *a contrario* ook mogelijk worden gemaakt om de vrijwillig opgestarte hulpverlening verder te zetten in het taalgebied van de oorspronkelijke gezinsverblijfplaats, ondanks de verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Het is namelijk denkbaar dat de minderjarige de taal van de nieuwe gezinsverblijfplaats niet machtig is. Verder kunnen ook afspraken worden gemaakt met betrekking tot het verschil in maximale leeftijdsgrenzen. In een ideaal scenario worden de gehanteerde maximale leeftijdsgrenzen in de verschillende gemeenschapsregelgevingen op elkaar afgestemd.

88. De *ratio legis* van deze gemaakte afspraken, namelijk de taalbarrière waarmee minderjarigen geconfronteerd kunnen worden, moet ook in het kader van een verhuis naar een ander taalgebied steeds in rekening worden gebracht. Hulpverlening in een taal dat de minderjarige niet machtig is, hypothekeert de effectiviteit van de hulpverlening en is klaarblijkelijk niet in het belang van de minderjarige. Deze redenering vindt steun in rechtspraak met betrekking tot de gedwongen jeugdhulpverlening, waarin wordt bevestigd dat een minderjarige begeleid moet kunnen worden door een dienst of instelling in zijn eigen taal. Mijn inziens geldt deze redenering insgelijks in het kader van de vrijwillige jeugdhulpverlening.²⁷²

1.2 Gedwongen jeugdhulpverlening

1.2.1 Dwingende maatregelen van jeugdhulpverlening

89. De jeugdrechter en jeugdrechtbank zijn de enige instanties die dwingende maatregelen van jeugdhulpverlening kunnen opleggen.²⁷³ In tegenstelling tot de reactie op jeugddelinquent gedrag, waar de verschillende maatregelen duidelijk opgelijst staan en aldus makkelijk te vergelijken zijn, is dit in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening niet het geval. Aanleiding is het feit dat in de Franse Gemeenschap een andere instantie dan de jeugdrechter en jeugdrechtbank verantwoordelijk is voor de uitvoering van de gerechtelijke beslissing inzake gedwongen jeugdhulpverlening.²⁷⁴ In de Vlaamse Gemeenschap en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad beslist de jeugdrechter of jeugdrechtbank over de op te leggen maatregel en is zij eveneens verantwoordelijk voor de uitvoering ervan.

90. De Vlaamse en Brusselse decreet- en ordonnantiegever hanteren een nagenoeg identieke lijst²⁷⁵ van maatregelen die door de jeugdrechter en jeugdrechtbank kunnen worden opgelegd, gaande van het verstrekken van een pedagogische richtlijn²⁷⁶ tot het toevertrouwen

²⁷² Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122.

²⁷³ L. BIHAIN, *Manuel de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2021, 211; T. MOREAU, "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (105) 135.

²⁷⁴ Art. 53, § 1 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 334.

²⁷⁵ Voor de Vlaamse Gemeenschap zie art. 48 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp. Voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad zie art. 14 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming en art. 10 Brusselse Ordonnantie jeugdhulpverlening aan jongeren.

²⁷⁶ Art. 48, § 1, eerste lid, 1° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 14, § 1, eerste lid, 1° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

van de minderjarige aan een geschikte inrichting²⁷⁷. Ondanks de terminologische verschillen stemmen de maatregelen in feite overeen.²⁷⁸

91. In de Franse Gemeenschap daarentegen, neemt de jeugdrechtbank eerst de principiële beslissing op grond van artikel 51 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming, die drie typen van maatregelen oplijst: educatieve, psychologische of sociale opvolging, plaatsing buiten de leefomgeving en (begeleid) zelfstandig wonen.²⁷⁹ Verder bepaalt de jeugdrechtbank het type ondersteuning of dienst waarop beroep moet worden gedaan.²⁸⁰ Vervolgens staat de directeur jeugdbescherming (*directeur de la protection de la jeunesse*) in voor de uitvoering van de door de jeugdrechtbank opgelegde maatregel.²⁸¹ Aldus hanteert de Waalse decreetgever, in tegenstelling tot de Vlaamse en Brusselse regelgeving, geen restrictieve lijst van maatregelen.²⁸² Om na te gaan wat de ruim omschreven maatregelen in artikel 51 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming inhouden, moet gekeken worden naar de publieke en particuliere diensten, gesubsidieerd door de Franse Gemeenschap, die tussenbeide komen in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening.

Er bestaan *grosso modo* vijf diensten in de Franse Gemeenschap waarop beroep kan worden gedaan om de gedwongen jeugdhulpverlening uit te voeren.²⁸³ Een gedetailleerde bespreking van deze diensten zou ons te ver brengen van de essentie van deze masterproef. Doch kan *prima facie* worden vastgesteld dat voor de maatregelen zoals opgesomd in het Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp en de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming, een pendant gevonden kan worden in de door de Franse Gemeenschap aangeboden diensten. Zo bieden *les services d'accompagnement sociale*, educatieve en psychologische ondersteuning aan de minderjarige en/of zijn gezin.²⁸⁴ In de Vlaamse Gemeenschap en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad stemt dit overeen met een maatregel van (psychosociale) begeleiding ten aanzien van de minderjarige en/of zijn familie.²⁸⁵ *Les services résidentiels généraux* organiseren opvang en opvoeding voor minderjarigen die hulp nodig hebben buiten hun leefomgeving.²⁸⁶ Ook de Vlaamse en

²⁷⁷ Art. 48, § 1, eerste lid, 11° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 14, § 1, eerste lid, 11° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁷⁸ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 104 en 133; A. DE PUYDT, "Jeugdhulpverlening en jeugdbescherming in Brussel", in Orde van Vlaamse Balies (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, (75) 86.

²⁷⁹ Art. 51, lid 1, 1°, 2° en 3° Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY. en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 328-329.

²⁸⁰ M. PREUMONT, *Mémento du droit de la jeunesse*, Luik, Wolters Kluwer, 2019, 46; T. MOREAU, "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (105) 138.

²⁸¹ M. PREUMONT, *Mémento du droit de la jeunesse*, Luik, Wolters Kluwer, 2019, 46.

²⁸² C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY. en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 335.

²⁸³ V. MAHIEU (2021-2022), *Approche interdisciplinaire de l'aide et de la protection de la jeunesse (cursus)*, Brussel: Université Libre de Bruxelles. Hierna volgt een opsomming van de desbetreffende diensten: *Les institutions publiques de protection de la jeunesse (IPPJ); Les services d'accompagnement; Les services d'accompagnement en accueil familial; Les services résidentiels; Les services organisant des projets pédagogiques particuliers.*

²⁸⁴ C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY. en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 315-316.

²⁸⁵ Art. 48, § 1, 4° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 14, § 1, 3° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁸⁶ C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY. en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 316.

Brusselse decreet- en ordonnantiegever voorzien in soorgelijke maatregelen waarbij de minderjarige kan verblijven in een geschikte instelling.²⁸⁷

92. In het algemeen kan worden gesteld dat de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de GGC *de facto* gelijksoortige maatregelen hanteren in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening.

1.2.2 Maximale leeftijdsgrenzen

93. Een verschil tussen de gemeenschapsregelgevingen die problematisch is in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied zijn de maximale leeftijdsgrenzen voor het opleggen of handhaven van maatregelen. Wat betreft de maatregelen in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening moet de rechter steeds een termijn opleggen voor de uitvoering ervan, die de maximumtermijn niet mag overschrijden (meestal één jaar).²⁸⁸ Wel kunnen maatregelen bij vonnis worden verlengd.²⁸⁹ In principe nemen de maatregelen automatisch een einde bij het bereiken van de meerderjarigheid.²⁹⁰ Echter voorzien het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming en de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming, in tegenstelling tot het Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp, in de mogelijkheid om de maatregelen uit te breiden tot na de meerderjarigheid. De uitbreiding na de meerderjarigheid mag de leeftijd van 20 jaar niet overschrijden.²⁹¹

94. Het verschil in maximale leeftijdsgrenzen kan leiden tot een breuk in de gedwongen hulpverlening in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Dit is bijvoorbeeld het geval indien voor een minderjarige, met gezinsverblijfplaats in het Franse taalgebied of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om de maatregel uit te breiden tot de leeftijd van 20 jaar, en nadien verplaatst de gezinsverblijfplaats zich naar het Nederlandse taalgebied. Daar de werking van de diensten en instellingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap is afgestemd op de leeftijdsgrenzen zoals bepaald in de respectievelijke gemeenschapsregelgevingen, heerst er onduidelijkheid of en hoe dergelijke maatregelen verder kunnen worden uitgevoerd in de Vlaamse Gemeenschap.

95. Ook de uitvoering van maatregelen opgelegd door de Brusselse jeugdrechter of jeugdrechtbank, die afhankelijk zijn van de diensten en instellingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap, wordt belemmerd als gevolg van het verschil in maximale leeftijdsgrenzen.

²⁸⁷ Art. 14, § 1, 9°, 10° en 11° Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 14, § 1, 10° en 11° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁸⁸ Art. 51 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 43, § 1 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 14 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁸⁹ Art. 51, tweede lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 43, § 1, tweede lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 15, § 3 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁹⁰ Art. 52, tweede lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 15, § 3 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; L. BIHAIN, *Manuel de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2021, 221; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY. en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 333.

²⁹¹ Art. 15, § 3 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; L. BIHAIN, *Manuel de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2021, 222; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY. en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 333.

1.2.3 Vorbereidende fase vs. fase ten gronde

96. Zoals hierboven reeds kort aangehaald maken enkel de Vlaamse en Brusselse decreet- en ordonnantiegever een onderscheid tussen de voorlopige fase en de fase ten gronde in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening (zie *supra* 18, nr. 45). Het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming voorziet niet in een voorbereidende rechtspleging in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening.²⁹² Om een gebrek aan hulpverlening in de overgangsperiode tussen vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening te voorkomen, blijft de vrijwillig tot stand gekomen hulpverlening van kracht tot de directeur jeugdbescherming de rechterlijke beslissing inzake gedwongen jeugdhulpverlening ten uitvoer heeft gelegd.²⁹³ Het Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp en de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming voorzien daarentegen wel in een voorbereidende fase waarin de jeugdrechter voorlopige maatregelen kan opleggen.²⁹⁴

97. De verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied tijdens de fase van de voorbereidende rechtspleging bij een Vlaamse of Brusselse jeugdrechter of tijdens de overgangsperiode tussen vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening bij een Franstalige jeugdrechter kan, door gebrek aan een duidelijk wettelijk kader, problematisch zijn. Dit wordt geduid aan de hand van een voorbeeld.

VOORBEELD: *De Franstalige jeugdrechter te Brussel legt voorlopige maatregelen op ten aanzien van een Brusselse minderjarige. Tijdens de voorbereidende fase verhuist de minderjarige naar Luik waar de gezinsverblijfplaats wordt gevestigd. Indien een vraag tot behoud uitblijft, wordt krachtens artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet de zaak doorverwezen naar de jeugdrechter of jeugdrechterbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats, in casu de jeugdrechterbank te Luik. Dit houdt meteen ook een einde van de voorlopige maatregelen in, aangezien het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming niet voorziet in een voorbereidende rechtspleging in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening.*

98. Bovenstaand knelpunt kadert binnen de bredere problematiek van de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechterbank in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens de fase van de voorbereidende rechtspleging. Zo is het niet duidelijk vanaf wanneer de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechterbank kan optreden aangezien de huidige regelgeving geen onderscheid maakt tussen de voorlopige fase en de fase ten gronde.

²⁹² C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENNEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 328.

²⁹³ Art. 51, vierde lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; Projet de décret portant le code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse, *Parl.St. Fr.Parl.* 2017-18, nr. 467/1, 47; T. MOREAU, "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in D. DE FRAENE en M. PREUMONT (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, (105) 139-140.

²⁹⁴ Art. 51, eerste lid Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; art. 13, § 1 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

1.3 Reactie op jeugddelinquent gedrag

1.3.1 *Bemiddeling op het niveau van het jeugdparket*

99. Bemiddeling houdt in dat er een overleg wordt georganiseerd tussen de delinquente minderjarige samen met zijn ouders of opvoedingsverantwoordelijken enerzijds, en het slachtoffer anderzijds, waarbij samen met een neutrale bemiddelaar naar een oplossing wordt gezocht om de gevolgen van het delinquent gedrag te verhelpen.²⁹⁵ Zowel de Vlaamse, Waalse als Brusselse decreet- en ordonnantiegever voorzien in de mogelijkheid tot bemiddeling op het niveau van het jeugdparket.²⁹⁶ Echter verschilt het gevolg van een geslaagde bemiddeling naargelang de minderjarige onderworpen is aan respectievelijk het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet, het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming of de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming. In de Franse Gemeenschap leidt een geslaagde uitvoering van het bemiddelingsakkoord noodzakelijk tot een verval van de strafvordering.²⁹⁷ Dit houdt in dat de zaak niet meer wordt doorverwezen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank. Onder het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet en de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming is een dergelijk verval van strafvordering slechts facultatief.²⁹⁸ Het jeugdparket kan alsnog de strafvordering instellen voor de jeugdrechter of jeugdrechtbank, zelfs indien de bemiddeling perfect is uitgevoerd.²⁹⁹

Indien de minderjarige tijdens het bemiddelingsproces verhuist van de Franse Gemeenschap naar de Vlaamse Gemeenschap of naar het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, en de zaak wordt doorverwezen naar het jeugdparket van de nieuwe gezinsverblijfplaats, dan verliest de betrokken minderjarige als het ware de 'kans' om de zaak af te handelen op het niveau van het jeugdparket daar een geslaagde uitvoering van het bemiddelingsakkoord in de Vlaamse Gemeenschap of in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad niét noodzakelijk tot een verval van de strafvordering leidt.

100. Bovenstaande hypothese past het principe "doorverwijzing, tenzij vraag tot behoud"³⁰⁰ naar analogie toe op het niveau van het jeugdparket. Evenwel bepalen de verschillende gemeenschapsregelgevingen geen enkel aanknopingspunt om te bepalen of en wanneer de zaak wordt overgeheveld naar het jeugdparket van de nieuwe gezinsverblijfplaats indien de minderjarige verhuist naar een ander taalgebied tijdens het bemiddelingsproces. Ook wat betreft de toepasselijke regelgeving is niets bepaald (zie *supra* 23, nr. 59).

²⁹⁵ Art. 2, 1° Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; art. 97, § 1 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 2, 15° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁹⁶ Art. 12 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; art. 97 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 26 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

²⁹⁷ Art. 97, § 4, vijfde lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming voorziet in een verval van strafvordering indien de bemiddeling door het jeugdparket is voorgesteld en correct is uitgevoerd. Als de bemiddeling op verzoek van de partijen is georganiseerd en correct is uitgevoerd, kan het jeugdparket de zaak seponeren of alsnog aanhangig maken bij de jeugdrechter of jeugdrechtbank indien het jeugdparket van oordeel is dat het resultaat van de bemiddeling niet afdoende is: zie hiervoor C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 349; H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2-rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 18.

²⁹⁸ Art. 12, § 4, tweede lid Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; art. 30, § 2, tweede lid Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 349.

²⁹⁹ C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 349.

³⁰⁰ J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

101. Uitgaande van de hypothese dat de zaak pas wordt doorverwezen naar het nieuw territoriaal bevoegde jeugdparket nadat het bemiddelingsakkoord succesvol werd uitgevoerd, rijst de vraag welk gevolg wordt gegeven aan de geslaagde uitvoering van het bemiddelingsakkoord.³⁰¹ Afhankelijk van welke gemeenschapsregelgeving van toepassing is, leidt dit immers tot een facultatief of automatisch verval van de strafvordering. Deze kwestie raakt aan het algemeen beginsel van de retroactiviteit van de mildere strafwet.³⁰² Dit houdt in dat, in geval van verhuis naar een ander taalgebied, de gemeenschapsregeling wordt toegepast die voorziet in de mildste straf, *in casu* een automatisch verval van de strafvordering.

1.3.2 Uitvoering van een project van de minderjarige

102. Alle gemeenschapsregelgevingen voorzien in de uitvoering van een project van de minderjarige als reactie op jeugddelinquent gedrag.³⁰³ Het project is gebaseerd op verschillende door de minderjarige aangegane verbintenissen, zoals deelname aan een opleiding of de uitvoering van een taak, met als doel bewustwording van het door hem gepleegde delinquent gedrag en herstel van de gevolgen ervan.³⁰⁴ In de Vlaamse Gemeenschap is het project van de minderjarige zowel mogelijk op het niveau van het jeugdparket, als op het niveau van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.³⁰⁵ Daarentegen voorzien het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming en de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming het project van de minderjarige enkel op het niveau van de jeugdrechter en jeugdrechtbank.³⁰⁶

103. Net zoals bij bemiddeling op het niveau van het jeugdparket, bepalen de verschillende gemeenschapsregelgevingen niet wanneer het jeugdparket van de nieuwe gezinsverblijfplaats bevoegd wordt in geval de minderjarige verhuist naar een ander taalgebied. Wat betreft het toepasselijke recht blijven de verschillende gemeenschapsregelgevingen eveneens stilschweigend. Indien wordt uitgegaan van het principe "doorverwijzing, tenzij vraag tot behoud"³⁰⁷ belemmerd een verhuis van het Nederlandse taalgebied naar het Franse taalgebied of het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad de uitvoering van een project van de minderjarige op het niveau van het jeugdparket. Een project van de minderjarige op het niveau van het jeugdparket bestaat immers simpelweg niet in het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming, respectievelijk de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.³⁰⁸ Indien het project van de minderjarige, na verhuis naar de Franse Gemeenschap of het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, wel wordt verdergezet maar dan op het niveau van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, verliest ook hier de minderjarige als het ware de 'kans' om de zaak af te handelen op het niveau van het jeugdparket.

³⁰¹ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 63.

³⁰² Art. 2, tweede lid Sw.; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 116.

³⁰³ Ondanks een verschil in terminologie, stemt de maatregel in de verschillende gemeenschapsregelgevingen in feite overeen en wordt 'project van de minderjarige' als overkoepelende term gebruikt; art. 13, 23 en 29, § 2, 3° Vlaams Jeugddelinquentiedecreet (positief project); art. 101, § 3 en art. 118 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming (geschreven project); art. 58 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming (jongerenproject).

³⁰⁴ Art. 2, 16° Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; art. 118 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 58, § 2 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming; C. MOREAU en T. MOREAU, "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in H. BOSLY en C. DE VALKENNEER (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, (301) 354; H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2-rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 18.

³⁰⁵ Art. 13, 23 en 29, § 2, 3° Vlaams Jeugddelinquentiedecreet.

³⁰⁶ Art. 101, § 3 en art. 118 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 58 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

³⁰⁷ J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

³⁰⁸ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 70-71.

1.3.3 *Plaatsing in een gemeenschapsinstelling*

104. Het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet voorziet voor delinquente minderjarigen sinds 1 maart 2023 enkel nog plaatsing in een gesloten afdeling.³⁰⁹ Dit houdt in dat minderjarigen van hun volledige vrijheid worden beroofd en het uitgesloten is dat zij de gemeenschapsinstelling op eigen initiatief kunnen verlaten.³¹⁰ Daarentegen kunnen delinquente minderjarigen met gezinsverblijfplaats in het Franse taalgebied of het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad in een open of een gesloten afdeling van een *institution publique de protection de la jeunesse* (hierna: IPPJ) of gemeenschapsinstelling worden geplaatst.³¹¹ Zowel in het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming als in de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming, heeft plaatsing in een open afdeling de voorkeur boven plaatsing in een gesloten afdeling.³¹² Plaatsing in een open afdeling houdt *a contrario* in dat de minderjarige, onder bepaalde voorwaarden, de instelling mag verlaten. Verhuis van de minderjarige, in het bijzonder van de Franse Gemeenschap naar de Vlaamse Gemeenschap, kan de continuïteit van de jeugdbescherming in het gedrang brengen en *de facto* leiden tot straffeloosheid of tot gevolg hebben dat de voorkeur voor plaatsing in een open afdeling niet kan worden gerespecteerd.³¹³ Dit wordt geduid aan de hand van een voorbeeld.

VOORBEELD: *Een 17-jarige jeugddelinquent wordt door de jeugdrechtbank te Luik geplaatst in een open afdeling van een IPPJ. Tijdens de uitvoering van de plaatsingsmaatregel verplaatst de gezinsverblijfplaats zich naar Dendermonde. Indien de jeugdrechtbank te Dendermonde het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet dient toe te passen, eindigt strikt gezien meteen ook de plaatsingsmaatregel aangezien, voor minderjarigen met gezinsverblijfplaats in de Vlaamse Gemeenschap, plaatsing in een open afdeling niet bestaat.*

105. Hetzelfde geldt indien een Nederlandstalige Brusselse jeugdrechter of jeugdrechtbank een delinquente minderjarige in een open afdeling van een gemeenschapsinstelling plaatst.³¹⁴ Aangezien de GGC voor de uitvoering van maatregelen inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag een beroep moet doen op de diensten en instellingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap,³¹⁵ kan deze 'voorkeursregeling' in principe niet worden uitgevoerd in Vlaanderen aangezien plaatsing in een open afdeling simpelweg niet meer wordt voorzien in het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet.³¹⁶ Volgens de Hoge Raad voor de Justitie zal dit in de praktijk leiden tot een verschil in behandeling tussen Nederlandstalige en Franstalige Brusselse minderjarigen daar een Nederlandstalige Brusselse minderjarige in de praktijk

³⁰⁹ Art. 2, 4° Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; Ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, 16.

³¹⁰ Ontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *Parl.St.* VI.Parl. 2017-18, nr. 1670/1, 16.

³¹¹ Artt. 63, 105 en 122 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 69 en 77, 14° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

³¹² Art. 122, derde lid Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; art. 71 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

³¹³ F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 489; F. VROMAN, "Over wereldvreemde wetgevers en activistische rechters: enkele toepassingen uit het jeugdrecht en het personen- en familierecht" in G. DE COCK e.a. (eds.), *Personen- en familierecht*, Brussel, Intersentia, 2019, (247) 275.

³¹⁴ Art. 71 Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

³¹⁵ S. DE BUS, "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatshervorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, (373) 378.

³¹⁶ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (Brussel) betreffende jeugdhulpverlening en jeugdbescherming*, 17 oktober 2018, <https://hrj.be/admin/storage/hrj/20181017-adviescomcom-nl-def.pdf>, 10.

geplaatst zal worden in een gesloten afdeling van een gemeenschapsinstelling van de Vlaamse Gemeenschap.³¹⁷

1.3.4 Maximale leeftijdsgrenzen

106. Net zoals het geval is voor de vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening, hanteren de gemeenschapsregelgevingen verschillende maximale leeftijdsgrenzen in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag. De gemeenschapsregelgevingen hanteren het criterium leeftijd enerzijds, om de maximumduur van de opgelegde maatregelen inzake jeugddelinquent gedrag te bepalen en anderzijds, als limiet om deze maatregelen te kunnen opleggen.³¹⁸

107. Het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet hanteert in principe de maximale leeftijdsgrens van 23 jaar.³¹⁹ Indien de opgelegde maatregel de plaatsing in een gesloten afdeling van een gemeenschapsinstelling betreft, kan deze uitzonderlijk duren tot de leeftijd van 25 jaar.³²⁰ Ook de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming hanteert de maximale leeftijdsgrens van 23 jaar.³²¹ In de Franse Gemeenschap daarentegen worden de maatregelen opgelegd als reactie op jeugddelinquent gedrag stoptgezet zodra de minderjarige de leeftijd van 20 jaar heeft bereikt.³²² Aangezien de werking van de diensten en instellingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap is afgestemd op de leeftijdsgrenzen zoals bepaald in de respectievelijke gemeenschapsregelgevingen, wordt de verdere uitvoering van maatregelen belemmerd in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied.³²³ Concreet vormen de maximale leeftijdsgrenzen een heikelpunt in geval van verhuis van de minderjarige van het Nederlandse naar het Franse taalgebied. Een voorbeeld ter verduidelijking.

VOORBEELD: *Een 17-jarige jeugddelinquent wordt door de jeugdrechtbank te Dendermonde geplaatst tot de leeftijd van 23 jaar. Drie jaar later, wanneer de jongere 20 jaar is, wijzigt de gezinsverblijfplaats naar Luik. Indien de zaak wordt doorverwezen naar de jeugdrechtbank te Luik, eindigt meteen ook de plaatsing aangezien de instellingen van de Franse Gemeenschap in principe geen mandaat hebben om minderjarigen, die de leeftijd van 20 jaar hebben bereikt, op te vangen.*

108. Ook de uitvoering door de diensten en instellingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap van maatregelen opgelegd door de Brusselse jeugdrechter of jeugdrechtbank, wordt belemmerd als gevolg van het verschil in maximale leeftijdsgrenzen.³²⁴ Concreet kunnen Franstalige Brusselse minderjarigen die een maatregel krijgen opgelegd tot de leeftijd van 23 jaar niet meer worden opgevangen door de diensten en instellingen van de Franse

³¹⁷ *Ibid.*

³¹⁸ K. VEECKMANS, "Reacties na meerderjarigheid in het Vlaams jeugddelinquentierecht" (noot onder Jeugdrb. Brussel (Nederlandstalig) 15 maart 2019), *TJK* 2020, afl. 1, (34) 40.

³¹⁹ Art. 6 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet

³²⁰ Art. 37, § 1 Vlaams Jeugddelinquentiedecreet; E. GOEDSEELS en I. RAVIER, "Les évolutions récentes du droit de la jeunesse", *J.dr.jeun.* 2020, afl. 396, (5) 11.

³²¹ Art. 78, § 3, 1° Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming.

³²² Art. 101, § 5 en 110, § 3 en 4 Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming; E. GOEDSEELS en I. RAVIER, "Les évolutions récentes du droit de la jeunesse", *J.dr.jeun.* 2020, afl. 396, (5) 9.

³²³ H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, <https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2- rapport hervorming brussels jeugddelinquentierecht.pdf>, 15.

³²⁴ H. ASSELMAN, *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, <https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2- rapport hervorming brussels jeugddelinquentierecht.pdf>, 15; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 57.

Gemeenschap, daar het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming de maximale leeftijdsgrens van 20 jaar hanteert.³²⁵

2 GELIJKHEIDSBEGINSEL EN NON-DISCRIMINATIEBEGINSEL

109. Door het bestaan van verschillende gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming worden minderjarigen onderworpen aan verschillende rechtsregels afhankelijk van de gemeenschap waartoe zij behoren.³²⁶ Aldus kunnen minderjarigen, afhankelijk van de jeugdrechter en jeugdrechtbank waaraan ze worden toegewezen, strenger of milder worden behandeld. Dit kan opgevat worden als een onrechtvaardig verschil in behandeling³²⁷ en geeft logischerwijze aanleiding tot de volgende vraag: in hoeverre is dit verenigbaar met het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel zoals vervat in artikelen 10 en 11 van de Grondwet?

110. Het is vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof dat een verschil in behandeling in aangelegenheden die als gevolg van de bevoegdheidsverdeling onder verschillende regelingen vallen, zoals de jeugdbescherming, niet geacht worden strijdig te zijn met het gelijkheidsbeginsel en het non-discriminatiebeginsel.³²⁸ Dit houdt in dat er slechts sprake is van een schending van de artikelen 10 en 11 Gw. wanneer een verschil in behandeling toe te schrijven is aan de keuze van slechts één wetgever én dat verschil niet objectief gerechtvaardigd kan worden.³²⁹ Het Grondwettelijk Hof heeft zich gebaseerd op de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: Hof van Justitie).³³⁰ Het Hof van Justitie stelt dat "verschillen in behandeling die voortvloeien uit verschillen tussen de wettelijke regelingen van de verschillende lidstaten geen discriminatie vormt in strijd met het Unierecht".³³¹ Uit hetzelfde arrest kan worden opgemaakt dat het Hof van Justitie het constitutioneel kader in een federale staat vergelijkbaar acht met de interstatelijke context. Het Hof van Justitie stelt namelijk dat de loutere vaststelling dat regionale autoriteiten (lees: de gemeenschappen en gewesten in België) een verschillende regeling aannemen, geen discriminatie vormt.³³² Aldus geeft het Hof van Justitie in deze context dezelfde invulling aan de interne situatie in een federale staat als aan de interstatelijke context.

111. Verschillen tussen de gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming leiden aldus niet tot een schending van het gelijkheidsbeginsel en non-discriminatiebeginsel. Doch verdient de situatie van Brusselse minderjarigen bijzondere aandacht. Brusselse minderjarigen vallen onder het toepassingsgebied van de regelgevingen uitgevaardigd door de GGC. Voor de uitvoering van gerechtelijke maatregelen wordt evenwel, afhankelijk van de taal van de rechtspleging, beroep gedaan op de diensten en instellingen van de Vlaamse en Franse Gemeenschap.³³³ Bijgevolg kunnen Brusselse minderjarigen, naargelang de uitvoering in de Vlaamse of Franse Gemeenschap, potentieel anders worden behandeld (zie voorbeeld

³²⁵ *Ibid.*

³²⁶ HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van decreet (van de Vlaamse Gemeenschap) betreffende het jeugd-delinquentierecht*, 20 september 2017, <https://hrj.be/admin/storage/hrj/20170920-advies-jeugd-nl-def.pdf>, 6.

³²⁷ C. HOFFMANN, "Le dessaisissement : le point sur la communautarisation de la matière. Régimes juridiques et pratiques actuelles" in C. GUILLAIN en V. MAHIEU (eds.), *Actualités relatives à l'enfermement des mineurs d'âge en Belgique francophone*, Brussel, Larcier, 2022, (153) 186.

³²⁸ GwH 18 maart 2021, nr. 47/2021, overw. B.24; GwH 29 april 2021, nr. 68/2021, overw. B.16; D. DE PRINS, S. SOTTIAUX en J. VRIELINK, *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 254-255.

³²⁹ T. MOONEN, J. RIEMSLAGH en S. VAN DROOGHENBROECK, "L'égalité et la non-discrimination" in M. EL BERHOUMI en S. VAN DROOGHENBROECK (eds.), *Principes de la répartition des compétences*, Brussel, Larcier, 2022, (363) 374.

³³⁰ *Ibid.*

³³¹ HvJ 16 juli 2009, nr. C-428/07, ECLI:EU:C:2009:458, 'Horvath', overw. 55.

³³² *Ibid.*, overw. 58.

³³³ *Parl.St. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm* 2018-19, nr. B-175/1, 74.

supra 41, nr. 105). Daarenboven heeft dit tot gevolg dat er aan forumshopping kan worden gedaan. Concreet zullen advocaten van minderjarigen die zich in beide landstalen kunnen uitdrukken er alles aan doen opdat hun cliënt onder de gunstigste jurisdictie valt. Gelet op de mildere maatregelen in de gemeenschapsregelgeving van de Franse Gemeenschap, krijgen minderjarigen die het Frans beheersen het advies de rechtspleging in het Frans te laten verlopen.³³⁴ Aldus is er enigszins sprake van een rechtsongelijkheid en een verschil in behandeling tussen Nederlandstalige en Franstalige Brusselse minderjarigen als gevolg van het Belgisch institutioneel kader.³³⁵

3 OMZENDBRIEF TERRITORIALE BEVOEGDHEID EN DOORVERWIJZING JEUGDRECHTBANK

112. Een Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank van 2011 is deels tegemoetgekomen aan de problematiek van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied.³³⁶ Echter dateert deze omzendbrief van vóór de zesde staatshervorming, wanneer enkel de vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening gecommunautariseerd was. Deze omzendbrief houdt dus geen rekening met de communautarisering van de reactie op jeugdgedelinqent gedrag, noch met de wijzigingen die artikel 44 Jeugdbeschermingswet sindsdien heeft ondergaan.

113. De omzendbrief omschrijft acht verhuishypothesen waarin de regels omtrent de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank en de doorverwijzing worden verduidelijkt. Uit de analyse van de hypothesen valt ten eerste af te leiden dat in geval van verhuis van de minderjarige in de loop van het geding, al dan niet naar een ander taalgebied, de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank bevoegd blijft voor de uitspraak ten gronde.³³⁷ Ten tweede wordt verduidelijkt dat de zaak pas wordt doorverwezen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats eenmaal het vonnis kracht van gewijsde heeft verworven én de termijn van de bij vonnis opgelegde maatregel(en) verstreken is.³³⁸ Dit houdt in dat de eerst aangezochte jeugdrechter of jeugdrechtbank ook bevoegd blijft voor een beslissing tot wijziging of verlenging van de opgelegde maatregel(en). Indien er vóór het verstrijken van de termijn geen beslissing tot wijziging of verlenging werd genomen door de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank, kan de bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats een nieuwe maatregel opleggen.

114. De omzendbrief voorziet geen specifieke regeling betreffende de toepasselijke gemeenschapsregelgeving in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Aldus hanteert de omzendbrief het uitgangspunt dat voor het bepalen van de toepasselijke gemeenschapsregelgeving de gezinsverblijfplaats als aanknopingscriterium wordt gebruikt.³³⁹ Bijgevolg moet de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank, die bevoegd blijft voor de uitspraak ten gronde, uitspraak doen op grond van de gemeenschapsregelgeving van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Derhalve zullen jeugdrechters en jeugdrechtbanken, op grond van deze omzendbrief, naast de regelgeving van hun

³³⁴ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 93.

³³⁵ *Ibid.*, 92.

³³⁶ Omz.College PG. 29 april 2011 betreffende de territoriale bevoegdheid en territoriale doorverwijzing van de jeugdrechtbank, nr. 3/2011 (hierna: Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank)

³³⁷ Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, 6.

³³⁸ Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, 5; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 32.

³³⁹ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 34.

respectievelijke taalgebied ook de regelgeving van een ander taalgebied moeten beheersen en kunnen toepassen.

115. Ondanks het feit dat deze omzendbrief geen rekening houdt met de wijzigingen die het jeugdrecht het afgelopen decennium heeft ondergaan, en dus grotendeels achterhaald is,³⁴⁰ blijven een aantal gehanteerde uitgangspunten relevant. In wat volgt zal duidelijk worden dat het uitgangspunt met betrekking tot de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank en het tijdstip waarop de zaak bij verhuis van de minderjarige wordt doorverwezen, tot op heden worden toegepast door de rechtspraak. Bovendien is er sprake van een toepassing naar analogie op zaken met betrekking tot de reactie op jeugddelinquent gedrag.

4 RECHTSPRAAK BETREFFENDE DE VERHUISPROBLEMATIEK

116. In wat volgt wordt de beschikbare rechtspraak besproken en geanalyseerd. Zo wordt achterhaald hoe de rechtspraak omgaat met de in deze masterproef aangehaalde wettelijke leemtes. In feite is er sprake van 'rechterlijk activisme' die het gevolg is van ontoereikende en gebrekkige wetgeving inzake jeugdbescherming.³⁴¹ Daarnaast kan de rechtspraak een leidraad vormen voor de *lege ferenda* aanbevelingen voor beleidsmakers. De rechtspraak heeft enkel betrekking op de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag, daar de vrijwillige jeugdhulpverlening buitengerechtelijke hulpverlening betreft.

4.1 Verhuis in de loop van het geding

4.1.1 Rechtspraak van vóór de zesde staatshervorming³⁴²

117. Voor de zesde staatshervorming was enerzijds, de reactie op jeugddelinquent gedrag nog niet gecommunautariseerd en anderzijds, kon uit oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet duidelijk worden afgeleid dat de oorspronkelijk geadieerde jeugdrechtbank "bevoegd bleef om uitspraak te doen in geval van wijziging van verblijfplaats tijdens het geding".³⁴³ Dit laatste werd ook toegepast door de toenmalige rechtspraak in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied.³⁴⁴ Vermits de gezinsverblijfplaats tevens als criterium wordt gebruikt voor het bepalen van de toepasselijke regelgeving, meent de toenmalige rechtspraak dat, in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens het geding, de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank reeds verplicht is de gemeenschapsregelgeving van de nieuwe gezinsverblijfplaats toe te passen.³⁴⁵ Op deze manier kunnen de door de jeugdrechter of jeugdrechtbank opgelegde maatregelen doeltreffend en snel worden uitgevoerd door de bevoegde diensten en instellingen van de nieuwe gezinsverblijfplaats.³⁴⁶ Deze werkwijze wordt weerspiegeld in de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing (zie *supra* 44, nr. 113 e.v.).

³⁴⁰ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 228.

³⁴¹ F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 483.

³⁴² Brussel 26 april 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/78, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 39; Brussel 3 mei 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/81, *J.dr.jeun.* 2012, 40; Brussel 10 januari 2011 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/313, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 41.

³⁴³ Oud art. 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet.

³⁴⁴ Brussel 3 mei 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/81, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 40.

³⁴⁵ Brussel 26 april 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/78, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 39; Brussel 10 januari 2011 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/313, *J.dr.jeun.* 2012, 41.

³⁴⁶ *Ibid.*

4.1.2 Jeugdrechtbank Brussel 17 maart 2021³⁴⁷

118. In voorliggend vonnis, met betrekking tot de reactie op jeugddelinquent gedrag, sprak de Nederlandstalige jeugdrechter te Brussel zich uit over een zaak waarbij de gezinsverblijfplaats zich tijdens de voorbereidende rechtspleging had verplaatst van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad naar het Nederlandse taalgebied. Vooreerst rees de vraag welke jeugdrechtbank territoriaal bevoegd is voor de uitspraak ten gronde, *in casu* de initieel bevoegde Nederlandstalige jeugdrechtbank te Brussel of de jeugdrechtbank te Leuven op grond van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Samenhangend stelt zich de vraag wat de impact is van de verhuis naar het Nederlandse taalgebied op de toepasselijke gemeenschapsregelgeving. Op grond van de nieuwe gezinsverblijfplaats in het Nederlandse taalgebied vorderde het jeugdparket de toepassing van het Vlaams Jeugddelinquentedecreet.

119. De beslissing luidde als volgt. Met betrekking tot de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank stelt de jeugdrechter dat de zaak het best aanhangig blijft bij de oorspronkelijk geadieerde Nederlandstalige jeugdrechter en jeugdrechtbank te Brussel. Ten eerste voerde de jeugdrechter aan dat geen van de betrokken partijen de doorverwijzing had gevraagd naar de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank op grond van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Ten tweede oordeelde de jeugdrechter dat de zaak het best aanhangig bleef bij de oorspronkelijk geadieerde rechter, vermits het dossier van bij het begin door deze rechter is opgevolgd en aldus de situatie afdoende kent. Wat betreft de toepasselijke gemeenschapsregelgeving, verwijst het vonnis naar de parlementaire voorbereiding waaruit de wil van de wetgever wordt afgeleid om de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank zo veel als mogelijk te laten samenvallen met de toepasselijke regelgeving.³⁴⁸ Concreet is in voorliggend vonnis de Nederlandstalige jeugdrechter en jeugdrechtbank te Brussel bevoegd gebleven en werd, om "onnodige juridische complicaties te vermijden", verder toepassing gemaakt van de federale Jeugdbeschermingswet.³⁴⁹

120. In bovenstaand vonnis hanteert de jeugdrechter een verkeerde interpretatie van het beginsel "doorverwijzing, tenzij vraag tot behoud" afgeleid uit huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet.³⁵⁰ Aanvoeren dat geen van de betrokken partijen de doorverwijzing had gevraagd, wijst op een *contra legem* interpretatie van de wet en is in strijd met de letterlijke tekst van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet. Doch bekrachtigt dit vonnis de tendens om éénzelfde jeugdrechter en jeugdrechtbank te laten optreden in zowel de fase van de voorbereidende rechtspleging, als de fase van de rechtspleging ten gronde.³⁵¹

Verder onderschrijft dit vonnis de wil van de wetgever om de toepasselijke gemeenschapsregelgeving afhankelijk te stellen van de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank. Op deze manier past de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank haar eigen gemeenschapsregelgeving toe en blijft de minderjarige gedurende de hele procedure inzake jeugdbescherming onderworpen aan hetzelfde recht. De vroegere opvatting dat de initieel bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank na verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied een beslissing neemt op grond van de gemeenschapsregelgeving van een ander taalgebied lijkt *ergo* van tafel geveegd.

³⁴⁷ Jeugdrb. Brussel (52e k. Nederlandstalig) 17 maart 2021.

³⁴⁸ *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 57.

³⁴⁹ De Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming is tot op heden nog niet in werking getreden. Derhalve vallen Brusselse delinquenten minderjarigen terug op de federale Jeugdbeschermingswet.

³⁵⁰ J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

³⁵¹ J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 226-227.

4.1.3 Brussel 26 april 2021³⁵²

121. Dit arrest betreft een minderjarige met gezinsverblijfplaats in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad die voor de Franstalige jeugdrechter verscheen in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag. Er werd een voorlopige maatregel uitgesproken waarbij de minderjarige in de gesloten afdeling van een IPPJ werd geplaatst. Tijdens de voorlopige fase verhuisden de ouders naar het Nederlandse taalgebied, meer specifiek naar het arrondissement Halle-Vilvoorde. Het arrondissement Halle-Vilvoorde behoort tot het gerechtelijke arrondissement Brussel, maar in principe wordt de rechtspleging in het Nederlands gevoerd daar het arrondissement Halle-Vilvoorde behoort tot het Nederlandse taalgebied.³⁵³ Bijgevolg is de Nederlandstalige jeugdrechtbank te Brussel territoriaal bevoegd geworden voor de uitspraak ten gronde en is de jeugdrechter van mening dat de verhuis tevens een wijziging van de toepasselijke gemeenschapsregelgeving met zich meebrengt, concreet het Vlaams Jeugddelinquentiedecreet. *In casu* vraagt het jeugdparket dat de zaak aanhangig blijft bij de Franstalige jeugdrechter te Brussel ondanks de wijziging van de gezinsverblijfplaats naar het Nederlandse taalgebied.

122. Het Hof van Beroep te Brussel (hierna: het Hof) heeft als volgt beslist. Vooreerst bevestigt het Hof dat in principe de Nederlandstalige jeugdrechtbank te Brussel territoriaal bevoegd is voor de uitspraak ten gronde als gevolg van de verhuis van de ouders naar het arrondissement Halle-Vilvoorde. Doch geeft het Hof gehoor aan de vraag van het jeugdparket om, met toepassing van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet, de zaak bij de reeds geadieerde Franstalige jeugdrechter te Brussel te behouden. Tot slot besluit het Hof dat, samenhangend met de territoriale bevoegdheid van de Franstalige jeugdrechter en jeugdrechtbank te Brussel, de federale Jeugdbeschermingswet van toepassing blijft tijdens de fase ten gronde. Het Hof onderbouwt haar beslissing door te verwijzen naar de goede rechtsbedeling ("*bonne administration de la justice*") en het belang van de coherentie en effectiviteit van de jeugdbescherming ("*cohérence et efficacité de l'intervention protectionnelle*").³⁵⁴ Met 'de goede rechtsbedeling' wordt volgens het Hof concreet bedoeld dat de rechtspraak ervoor moet zorgen dat de minderjarige tijdens de voorlopige fase en tijdens de fase ten gronde aan dezelfde regelgeving wordt onderworpen.

123. In bovenstaand arrest wordt huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet wetsconform toegepast. Doorverwijzing blijft uit wegens een vraag tot behoud opgeworpen door het jeugdparket. Bijkomend beroept het Hof zich op het beginsel van de goede rechtsbedeling om sterk te maken dat het niet aangewezen is om de zaak door te verwijzen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats tijdens de fase van de voorbereidende rechtspleging. Zodoende bevestigt ook dit arrest enerzijds, dat éénzelfde jeugdrechter en jeugdrechtbank bevoegd blijft voor de voorlopige fase en de fase ten gronde en anderzijds, de wil van de wetgever om de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank zo veel als mogelijk te laten samenvallen met de toepasselijke regelgeving.

124. Naar mijn mening speelt hier mogelijks nog een andere factor mee. Uit het feit dat de zaak initieel bij de Franstalige jeugdrechtbank te Brussel aanhangig werd gemaakt, kan

³⁵² Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg., aangehaald door A. JANNONE en G. MATHIEU, "Compétences concurrentes des tribunaux de la jeunesse et de la famille en matière d'autorité parentale et d'accueil familial après la loi du 19 mars 2017" in F. MOUFFE en A. QUEVIT (eds.), *Quand le protectionnel et le civil s'(en)mêlent*, Brussel, Larcier, 2021, (9) 52, vn. 171 (hierna: Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.), Verkregen en geanonimiseerd ter uitwerking van deze masterproef.

³⁵³ H. VUYE en G. CLÉMER, *De zesde staatshervorming (eerste fase)*, Mortsels, Intersentia, 2013, 97.

³⁵⁴ Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.

potentieel worden afgeleid dat de minderjarige de Nederlandse taal niet beheerst. Een wijziging van bevoegde territoriale jeugdrechter en jeugdrechtbank en bijgevolg een verandering van de toepasselijke gemeenschapsregelgeving, zou tot gevolg hebben gehad dat de rechtspleging in het Nederlands zou worden gevoerd terwijl de minderjarige de Nederlandse taal naar alle waarschijnlijkheid niet machtig is. Daarbij zou dit tot gevolg hebben dat de (eventuele) plaatsingsmaatregel ten gronde in een voorziening van de Vlaamse Gemeenschap dient te worden uitgevoerd. Een plaatsingsmaatregel in een Nederlandstalige voorziening zou derhalve de effectiviteit van de jeugdbescherming ondermijnen en strijdig zijn met het belang van het kind. Dergelijke redenering sluit aan bij de uitspraak van het Hof van Beroep te Gent (zie *infra* 48, nr. 126).³⁵⁵

125. Bijkomend rijst de vraag of, indien de minderjarige de taal van de rechtspleging niet machtig is, een verzoek kan worden ingediend om de rechtspleging in een andere taal te voeren en bijgevolg de zaak wordt verwezen naar een andere jeugdrechter of jeugdrechtbank. Toegepast op bovenstaande feitelijke omstandigheden luidt de vraag of de minderjarige (en/of zijn ouders), uitgaande van de hypothese dat de zaak wordt doorverwezen naar de Nederlandstalige jeugdrechter jeugdrechtbank te Brussel wegens het uitblijven van een vraag tot behoud, een verzoek mag indienen om de zaak (terug) te verwijzen naar de Franstalige jeugdrechter en jeugdrechtbank te Brussel wegens het niet beheersen van de taal van de rechtspleging. Op deze vraag dient negatief te worden geantwoord. De relevante artikelen van de Taalwet Gerechtszaken³⁵⁶ bevatten immers geen enkele verwijzing naar rechtscolleges voor minderjarigen.³⁵⁷ Dit geeft mijns inziens bijkomende stof tot nadenken ...

4.2 Verhuis tijdens de uitvoering van de maatregel

4.2.1 Gent 3 december 2014³⁵⁸

126. Een minderjarige met gezinsverblijfplaats in de Franse Gemeenschap verscheen voor de jeugdrechtbank te Namen in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening. De jeugdrechtbank legde bij vonnis een plaatsingsmaatregel op voor de duur van één jaar. Dientengevolge werd de minderjarige toevertrouwd aan een voorziening in de Franse Gemeenschap. Lopende de plaatsingsmaatregel verhuisden de ouders van de minderjarige naar Vlaanderen. Aldus heeft ook de minderjarige aldaar zijn nieuwe gezinsverblijfplaats verworven.³⁵⁹ Op grond van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet werd de zaak doorverwezen naar de jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats, *in casu* de jeugdrechtbank te Brugge. Aangezien de bevoegde jeugdrechtbank in beginsel geen beroep kan doen op voorzieningen gevestigd buiten het desbetreffende taalgebied³⁶⁰, houdt de wijziging van gezinsverblijfplaats naar Vlaanderen in dat de plaatsingsmaatregel verder dient uitgevoerd te worden in een voorziening van de Vlaamse Gemeenschap.³⁶¹

127. Het Hof van Beroep te Gent meende dat het aangewezen was de opgelegde plaatsingsmaatregel, ondanks een verschuiving van de gezinsverblijfplaats naar de Vlaamse Gemeenschap, verder te laten uitvoeren binnen het oorspronkelijke Franse taalgebied aangezien de minderjarige in kwestie de Nederlandse taal niet machtig was. Het Hof steunt

³⁵⁵ Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122.

³⁵⁶ Artt. 22 en 23 Wet van 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, *BS* 22 juni 1935, 4.002.

³⁵⁷ B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 284.

³⁵⁸ Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122.

³⁵⁹ Art. 44, § 1 Jeugdbeschermingswet.

³⁶⁰ Arbitragehof 11 december 1996, nr. 72/96.

³⁶¹ Zie F. VROMAN en de aldaar vermelde rechtsleer: F. VROMAN "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 488, vn. 39.

haar beslissing op artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (hierna: EVRM), dat het recht op respect voor zijn privéleven, zijn familie en gezinsleven beschermd. Volgens het Hof impliceert artikel 8 EVRM tevens dat een minderjarige begeleid moet kunnen worden door een dienst of instelling in zijn eigen taal, ondanks een verschuiving van de gezinsverblijfplaats naar een ander taalgebied.³⁶²

128. In bovenstaand arrest wordt de strikte toepassing van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet gemilderd in functie van de eerbiediging van het privé- en gezinsleven waaruit kan worden afgeleid dat een minderjarige begeleid moet kunnen worden in zijn eigen taal.³⁶³ Hier anders over oordelen is strijdig met het belang van het kind, daar begeleiding in een taal dat de minderjarige niet machtig is zijn ontwikkelingskansen sterk ondermijnt.³⁶⁴ Algemeen gesteld wordt uit dit arrest afgeleid dat diensten en voorzieningen die afhangen van de ene gemeenschap, maatregelen inzake jeugdbescherming moeten kunnen uitvoeren die werden opgelegd door een jeugdrechter of jeugdrechtbank van een andere gemeenschap.³⁶⁵ Echter moet dit wel gerechtvaardigd kunnen worden in het licht van het belang van het kind, dat het recht van de minderjarige omvat om in zijn eigen taal begeleid te kunnen worden, en de continuïteit van de jeugdbescherming.³⁶⁶

129. Uit voorliggend arrest kan tevens worden afgeleid dat de doelstelling om de jeugdbescherming zo dicht mogelijk bij de gezinsverblijfplaats te organiseren³⁶⁷ (zie *supra* 19, nr. 51) *overruled* kan worden door het belang van het kind en de continuïteit van de jeugdbescherming. Deze zienswijze werd reeds bevestigd door oudere rechtspraak met betrekking tot gedwongen jeugdhulpverlening, waarin geoordeeld werd dat de plaatsing van een minderjarige in een voorziening van de Franse Gemeenschap moest worden gehandhaafd, ondanks de verhuis van de ouders naar het Nederlandse taalgebied en de geografische afstand tussen de voorziening en de gezinsverblijfplaats die een verhuis met zich meebrengt.³⁶⁸

4.2.2 Brussel 3 mei 2021³⁶⁹

130. Dit arrest gaat over de bescherming van een minderjarige in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening. De zaak werd oorspronkelijk aanhangig gemaakt bij de Franstalige jeugdrechter en jeugdrechtbank te Brussel. Er werden maatregelen van gedwongen jeugdhulpverlening opgelegd, *in casu* sociale, educatieve en psychologische ondersteuning verleent door een *service d'accompagnement*. Deze werden jaar na jaar verlengd. Op een gegeven moment verhuist de vader, waar de minderjarige in kwestie hoofdzakelijk verbleef, naar de provincie Waals-Brabant. Aldus verschuift de

³⁶² F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 488.

³⁶³ Art. 8 Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, *BS* 19 augustus 1955, 5.029..

³⁶⁴ J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, afl. 2, (164) 170.

³⁶⁵ F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 488.

³⁶⁶ F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 488; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht*, *supra* vn. 18, 39-40.

³⁶⁷ Verslag namens de commissie voor justitie over het wetsvoorstel betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15, 38 (hierna: *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15); M. FRANCHIMONT, A. JACOBS en A. MASSET, *Manuel de procédure pénale*, Larcier, 2009, 865; J. PUT, *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 464; B. DE SMET, *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 21.

³⁶⁸ Brussel 29 maart 2010 (Franstalig), nr. 1010/PJ/37, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 38-39.

³⁶⁹ Brussel 3 mei 2021 (30e k. Franstalig) nr. 2020/PJ/435, onuitg., aangehaald door A. JANNONE en G. MATHIEU, "Compétences concurrentes des tribunaux de la jeunesse et de la famille en matière d'autorité parentale et d'accueil familial après la loi du 19 mars 2017" in F. MOUFFE en A. QUEVIT (eds.), *Quand le protectionnel et le civil s'(en)mêlent*, Brussel, Larcier, 2021, (9) 52, vn. 171 (hierna: Brussel 3 mei 2021 (30e k. Franstalig) nr. 2020/PJ/435, onuitg.). Verkregen en geanonimiseerd ter uitwerking van deze masterproef.

gezinsverblijfplaats van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad naar het Franse taalgebied. Bovendien geven de hulpverleners van de betrokken dienst aan dat ze niet langer in staat zijn om de opgestarte hulpverlening verder te zetten wegens gebrek aan medewerking in hoofde van de moeder van de minderjarige. Ze zijn bereid de hulpverlening verder te zetten, in afwachting van de aanwijzing van een nieuwe dienst die beter aansluit bij de belangen van de minderjarige.

131. Het Hof van Beroep te Brussel leidt uit de feitelijke omstandigheden af dat het dossier beter wordt overgeheveld naar de jeugdrechtbank in Waals-Brabant. Vervolgens besluit het Hof dat het Decreet Franse Gemeenschap Jeugdbescherming van toepassing is met het oog op het behoud van de uniciteit tussen de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank en de toepasselijke gemeenschapsregelgeving. Daarenboven verwijst het Hof, naar analogie met het arrest van 26 april 2021³⁷⁰, naar het belang van de coherentie en de effectiviteit van de jeugdbescherming.

132. In dit laatste arrest wordt de zaak doorverwezen naar de jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats van de minderjarige. Het Hof is van mening dat dit het meest geschikt is in het belang van de minderjarige met verwijzing naar het feit dat de hulpverleners hebben aangegeven niet langer in staat te zijn de hulpverlening verder te zetten. Aldus blijft een vraag tot behoud uit. Door te verwijzen naar de uniciteit tussen de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank en de toepasselijke gemeenschapsregelgeving, wordt wederom de wil van de wetgever bevestigd om de territoriale bevoegdheid en het toepasselijk recht te laten samenvallen.

4.3 Tussenconclusie

133. De problematiek aangehaald in deze masterproef luidde vooreerst dat uit het huidig wettelijk kader niet kan worden afgeleid vanaf wanneer de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank kan optreden in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens het geding. De rechtspraak oordeelde de laatste jaren eenduidig dat éénzelfde jeugdrechter en jeugdrechtbank optreedt tijdens de voorlopige fase en tijdens de fase ten gronde. In feite hanteert de rechtspraak het uitgangspunt zoals aangenomen in de Omzendbrief Territoriale bevoegdheid en Doorverwijzing van 2011,³⁷¹ dat aldus naar analogie wordt toegepast in het kader van de reactie op jeugddelinquent gedrag³⁷². Deze rechtspraak stemt in feite overeen met hetgeen bepaald werd in oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet.³⁷³ Dit wekt het vermoeden dat de opheffing van oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet, zonder de desbetreffende inhoud opnieuw op te nemen in huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet, louter een kwestie is van slordig legislatief werk.

134. In geval van wijziging van de gezinsverblijfplaats tijdens de uitvoering van een maatregel, blijft het gehanteerde uitgangspunt in de Omzendbrief Territoriale bevoegdheid en Doorverwijzing relevant.³⁷⁴ Concreet behoudt de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank haar bevoegdheid tot de termijn van de bij vonnis opgelegde maatregel(en) verstreken is. Dit komt de continuïteit van de jeugdbescherming ten goede en vermijdt dat de

³⁷⁰ Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.

³⁷¹ Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, 6.

³⁷² Jeugdrb. Brussel (52e k. Nederlandstalig) 17 maart 2021; Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.

³⁷³ Oud art. 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet.

³⁷⁴ Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, 5.

oorspronkelijk geadieerde jeugdrechter of jeugdrechtbank, die het dossier van bij het begin heeft opgevolgd, de zaak moet doorverwijzen naar de nieuwe territoriaal bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank.³⁷⁵ De continuïteit in de jeugdbescherming dient aldus te prevaleren.³⁷⁶

135. Wat betreft de impact van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied op de toepasselijke gemeenschapsregelgeving, heeft de rechtspraak haar standpunt gewijzigd. De idee dat in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens het geding de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank de regelgeving van de nieuwe gezinsverblijfplaats toepast, wordt door de huidige rechtspraak niet gevolgd. De rechtspraak wil vermijden dat jeugdrechters en jeugdrechtbanken de regelgeving van een ander taalgebied moeten toepassen.³⁷⁷ Aldus respecteert de rechtspraak de wil van de wetgever om, in het licht van optimale coherentie,³⁷⁸ de territoriale bevoegdheid en de toepasselijke regelgeving te laten samenvallen.³⁷⁹ Op deze manier past de bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank de regelgeving van zijn respectievelijke taalgebied toe en wordt de minderjarige gedurende de volledige procedure inzake jeugdbescherming aan dezelfde regelgeving onderworpen. Dit bevordert zowel de goede rechtspleging als de continuïteit van de jeugdbescherming.³⁸⁰ Concreet zal de toepasselijke gemeenschapsregelgeving niet veranderen zolang de jeugdrechter of jeugdrechtbank het dossier niet doorverwijst naar een andere jeugdrechter of jeugdrechtbank.³⁸¹ In het internationaal privaatrecht geldt eenzelfde prinipe, met name dat het internationaal bevoegde gerecht in principe haar eigen nationale recht toepast (zie *supra* 26, nr. 68).³⁸²

136. Verder wordt uit de rechtspraakanalyse afgeleid dat een maatregel, opgelegd door een jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap, uitgevoerd moet kunnen worden door diensten en instellingen in een andere gemeenschap.³⁸³ Echter moet dit worden gemotiveerd door het belang van de minderjarige, in het bijzonder door het taalcriterium. Dit houdt in dat een minderjarige begeleid moet kunnen worden in zijn eigen taal.³⁸⁴ Mijn inziens kan de redenering van het Hof van Beroep te Gent,³⁸⁵ dat betrekking had op een zaak betreffende de gedwongen jeugdhulpverlening, *mutatis mutandis* worden toegepast ten aanzien van zaken betreffende de reactie op jeugd delinquent gedrag. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat minderjarige delinquenten niet in hun eigen taal mogen worden begeleid. De motivering dat begeleiding en ondersteuning in een taal dat de minderjarige niet

³⁷⁵ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 51.

³⁷⁶ L. MEEUWISSEN en C. MAAS, "Jeugdhulprecht – Overzicht van rechtspraak / 2004-2017", *TJK* 2017, afl. 3, (197) 198.

³⁷⁷ Jeugdrb. Brussel (52e k. Nederlandstalig) 17 maart 2021; Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.; Brussel 3 mei 2021 (30e k. Franstalig) nr. 2020/PJ/435, onuitg.

³⁷⁸ *Parl.St.* Senaat 2012-2013, nr. 5-2232/1, 57

³⁷⁹ J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, afl. 2, (164) 170; J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 224; J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 134.

³⁸⁰ Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.; Brussel 3 mei 2021 (30e k. Franstalig) nr. 2020/PJ/435, onuitg.; B. DE SMET, "Wijziging van de gezinsverblijfplaats tijdens de procedure van jeugdbescherming" (noot onder Cass. 17 januari 2012), *RW* 2012-13, (543) 544; J. LEENKNECHT, "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, (131) 134.

³⁸¹ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 36.

³⁸² C. ENGELS, *Gerechtelijke verkopen van onroerende goederen*, Mortsels, Intersentia, 2022, 180.

³⁸³ Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122; F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 488.

³⁸⁴ Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122; Brussel 29 maart 2010 (Franstalig), nr. 1010/PJ/37, *J.dr.jeun.* 2012, 38-39.

³⁸⁵ Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122.

machtig is de effectiviteit van de jeugdhulpverlening in het gedrang brengt en strijdig is met artikel 8 EVRM, geldt evenzeer voor de reactie op jeugddelinquent gedrag.

137. Uit het bovenstaande volgt dat het tevens mogelijk moet zijn om, in de situatie dat de gezinsverblijfplaats zich tijdens de uitvoering van een maatregel verplaatst naar een ander taalgebied, de opgelegde maatregel verder te laten uitvoeren door de diensten en instellingen inzake jeugdbescherming van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Wel moet worden aangenomen dat deze mogelijkheid eerder uitzondering is dan regel. Het verdient aanbeveling om de opgelegde maatregel in principe van begin tot einde te laten uitvoeren door de dienst of instelling inzake jeugdbescherming van de gemeenschap waarin de initieel aangezochte jeugdrechter of jeugdrechtbank gevestigd is.³⁸⁶ Een onderbreking van een maatregel inzake gedwongen jeugdhulpverlening of als reactie op jeugddelinquent gedrag is meestal niet in het belang van de minderjarige. Zo is het wenselijk de continuïteit van een plaatsingsmaatregel te waarborgen, ondanks de verhuis van de ouders van de minderjarige in kwestie naar een ander taalgebied. Ook het niet beheersen van de andere landstaal kan in het kader van de jeugdbescherming worden aangevoerd om de opgelegde maatregel níet verder te laten uitvoeren door de diensten en instellingen inzake jeugdbescherming van de nieuwe gezinsverblijfplaats in geval van verhuis naar een ander taalgebied.³⁸⁷ Hetzelfde geldt voor de ondersteuning die de minderjarige mogelijk krijgt vanuit zijn eigen leefmilieu, dat bevorderlijk kan zijn voor de jeugdbescherming.³⁸⁸

Nulla regula sine exceptione. Een principe zou geen principe zijn zonder uitzonderingen. Er kunnen zich situaties voordoen waarbij het wel degelijk aangewezen is om een reeds opgelegde maatregel verder te laten uitvoeren door een dienst of voorziening van de gemeenschap van de nieuwe gezinsverblijfplaats na verhuis naar een ander taalgebied. De geografische afstand tussen de dienst of instelling en de nieuwe gezinsverblijfplaats kan immers ook de effectiviteit van de jeugdbescherming in het gedrag brengen. Zo worden, als gevolg van een te grote afstand tussen de gezinsverblijfplaats en de instelling waar de minderjarige wordt geplaatst, de bezoeksmogelijkheden beperkt wat niet bevorderlijk is voor het contact tussen de ouders en de minderjarige.³⁸⁹ Indien de minderjarige ondersteuning en begeleiding krijgt van een bepaalde dienst, kan de geografische afstand tussen de dienst en de nieuwe gezinsverblijfplaats ertoe leiden dat de ondersteuning of begeleiding stilvalt.³⁹⁰

138. Er moet dus telkens *in concreto* worden nagegaan of, in geval van verhuis naar een ander taalgebied, het aangewezen is de opgelegde maatregel verder te laten uitvoeren door een dienst of voorziening van de gemeenschap van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Hierbij moet het belang van de minderjarige als primair beoordelingscriterium worden gehanteerd.³⁹¹ Samenwerking tussen de gemeenschappen dringt zich derhalve op daar in beginsel geen beroep kan worden gedaan op voorzieningen gevestigd buiten het respectievelijke taalgebied.³⁹²

³⁸⁶ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 52.

³⁸⁷ J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, afl. 2, (164) 170.

³⁸⁸ F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 488.

³⁸⁹ EHRM 24 maart 1988, *Olsson v. Zweden*, overw. 81; J. PUT en A.-S. VERSWEYVELT, "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, afl. 2, (164) 170.

³⁹⁰ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 52.

³⁹¹ Zie EHRM 13 juli 2000, *Scozzari en Giunta v. Italië*, overw. 169.

³⁹² F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, (483) 489.

5 NORMATIEVE OPLOSSINGEN

139. In wat volgt wordt dieper ingegaan op mogelijke normatieve oplossingen om tegemoet te komen aan de problematiek die in deze masterproef is aangehaald. Wat betreft de vrijwillige jeugdhulpverlening, wordt verwezen naar de mogelijkheid om de gemaakte afspraken tussen de administratie *Aide à la Jeunesse* en het huidige Agentschap Opgroeien uit te breiden (zie *supra* 35, nr. 87).³⁹³ Afgezien van de mogelijkheid tot herfederalisering van bevoegdheden inzake jeugdbescherming, heeft dit deel hoofdzakelijk betrekking op de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag.

Allereerst wordt de herfederalisering van de bevoegdheden inzake jeugdbescherming besproken (5.1). Vervolgens wordt ingegaan op de mogelijkheid tot aanpassing van de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank (5.2). Daarna wordt de wijziging van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet besproken, de meest realistische, en ook broodnodige, normatieve oplossing (5.3). Daaropvolgend wordt de vereiste van het sluiten van samenwerkingsakkoorden behandeld (5.4). Tot slot worden twee mogelijke alternatieven voor een samenwerkingsakkoord beoordeeld, *primo* het gezamenlijk decreet en ordonnantie (5.5) en *secundo* het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen (5.6).

5.1 Herfederalisering van bevoegdheden inzake jeugdbescherming

140. De meest radicale mogelijkheid om tegemoet te komen aan de verhuisproblematiek is het (terug) overhevelen van de bevoegdheden inzake jeugdbescherming van de gemeenschappen en de GGC naar de federale overheid.³⁹⁴ Hoewel dit scenario thans politiek onrealistisch is, moet gewezen worden op het feit dat, vóór de zesde staatshervorming, een speciaal wetsvoorstel is ingediend met als doel een einde te maken aan de praktische moeilijkheden die voortvloeiden uit de toenmalige bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming.³⁹⁵ De indieners van het wetsvoorstel meenden dat het beter is dat één bestuursniveau, de federale overheid, bevoegd is voor zowel het bepalen van de aard en de inhoud van de maatregelen inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag, als de uitvoering ervan. Destijds was de uitvoering van de maatregelen opgelegd als reactie op jeugddelinquent gedrag overgeheveld naar de gemeenschappen, terwijl de maatregelen zelf door de federale overheid werden vastgesteld. Aldus lijkt voor een deel van de politieke wereld een herfederalisering toch niet zo'n ver-van-mijn-bed-show te zijn.³⁹⁶ Dit wetsvoorstel is evenwel niet besproken tijdens de institutionele onderhandelingen over de zesde staatshervorming die, *a contrario* dit wetsvoorstel, heeft geleid tot een verdere communautarisering van de jeugdbescherming.³⁹⁷

141. Een uniforme wetgeving inzake jeugdbescherming op federaal niveau zou, in het licht van een verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied, een aantal zaken

³⁹³ AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Bijlage: De bevoegdheid van de Intersectorale Toegangspoort buiten Vlaanderen, <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/bijlage-H2-bevoegdheid-ITP-buiten-vlaanderen.pdf>, 9 p.

³⁹⁴ H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 438.

³⁹⁵ Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen met het oog op een nieuwe bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-540/1, 2-3.

³⁹⁶ Zie ook D. SINARDET, M. REUCHAMPS, C. NIESSSEN en J. DODEIGNE, "Kering richting herfederalisering zet zich door", *Samenleving & Politiek* 2022, <https://www.sampol.be/2022/12/kering-richting-herfederalisering-zet-zich-door>, 4-17.

³⁹⁷ E. LECROART, "Protection de la jeunesse" in M. UYTENDAELE en M. VERDUSSEN (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, (695) 701.

vereenvoudigen. Ten eerste zouden de maatregelen inzake de gedwongen jeugdhulpverlening en de reactie op jeugddelinquent gedrag van toepassing zijn op het hele Belgische grondgebied, wat een analyse van de knelpunten als gevolg van verschillen tussen de gemeenschapsregelgevingen overbodig zou maken. Uniforme maatregelen vermijden ten tweede dat er aan *forumshopping* wordt gedaan, waarbij ouders met opzet verhuizen naar een ander taalgebied louter en alleen met de intentie om de meest gunstige regeling inzake jeugdbescherming uit te kiezen. Ten derde zou de financiering ook geen heikelpunt meer vormen in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. Vandaag is de financiering van de jeugdbescherming gecommunautariseerd. Dit doet de vraag rijzen welke gemeenschap zal instaan voor de financiering indien een maatregel, opgelegd door een jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap, uitgevoerd moet worden in een andere gemeenschap.³⁹⁸ Daarbij kiezen de gemeenschappen nu zelf welk budget ze willen besteden aan de jeugdbescherming, waardoor ook op dit vlak thans een ongelijkheid kan optreden tussen de verschillende gemeenschappen.³⁹⁹ Tot slot zorgt een uniforme regelgeving voor meer rechtszekerheid ten aanzien van de rechtsonderhorigen. Een verhuis naar een ander taalgebied kan er vandaag immers toe leiden dat de minderjarige in een juridisch vacuüm terechtkomt om reden dat er onduidelijkheid heerst met betrekking tot de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank, het toepasselijk recht en de verdere uitvoering van de opgelegde maatregelen. Hierdoor is het voor minderjarigen moeilijker de gevolgen van bepaalde gedragingen te kennen, waardoor het algemeen legaliteitsbeginsel wordt aangetast.

142. Om te herfederaliseren kunnen enerzijds de federale bevoegdheden inzake jeugdbescherming worden uitgebreid door extra uitzonderingen te formuleren in de BWHI. Anderzijds kunnen de gemeenschapsbevoegdheden inzake jeugdbescherming eenvoudigweg worden geschrapt in de BWHI.⁴⁰⁰ Dit brengt echter eveneens een grondwetsherziening met zich mee. De Grondwet bepaalt immers dat de gemeenschappen de persoonsgebonden aangelegenheden regelen, waar de materie inzake jeugdbescherming onder valt.⁴⁰¹ De urgentie van de problematiek inzake verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied is moeilijk verzoenbaar met een aanpassing van de Grondwet, dat een werk van lange adem is. Wat de GGC betreft, zijn de bevoegdheden inzake jeugdbescherming toegewezen via de bijzondere meerderheidswet.⁴⁰² Aldus volstaat een wijziging van die wet om de bevoegdheden opnieuw over te dragen aan het federaal niveau.

143. Een herfederalisering lijkt *prima facie* de beste optie om te streven naar meer eenvoud en uniformiteit inzake jeugdbescherming. Echter moet dit standpunt minstens worden genuanceerd. Het feit dat de Vlaamse en de Waalse decreetgever niet volledig op dezelfde golflengte zitten met betrekking tot de jeugdbescherming, wordt door de rechtsliteratuur aangehaald als argument vóór defederalisering.⁴⁰³ De verschillen tussen de gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming zijn namelijk het resultaat van een verschil in visie ten noorden en ten zuiden van de taalgrens⁴⁰⁴, waarin de Brusselse wetgever

³⁹⁸ J. LEENKNECHT en W. DE BONDT, "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in J. PUT en J. LEENKNECHT (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, (217) 228.

³⁹⁹ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 93.

⁴⁰⁰ Art. 5, § 1, II, 6° BWHI.

⁴⁰¹ Art. 128, § 1 Gw.; art. 130, § 1, 2° Gw.

⁴⁰² Art. 135 Gw. verwijst voor wat betreft het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad naar de Bijzondere Wet Brusselse Instellingen.

⁴⁰³ S. SOTTIAUX en A. ROCHTUS, *De defederalisering van justitie*, Brussel, Intersentia, 2023, 371 en 376-377.

⁴⁰⁴ De verschillende perspectieven en filosofieën van de verschillende gemeenschapswetgevers is reeds overvloedig beschreven in de literatuur. Zie o.a.: S. DE BUS, "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatsvorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, 373-382; B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 1-54.

vaak een neutrale positie aanneemt. Een herfederalisering zou dan ernstig vertraagd worden, of zelfs onmogelijk, door een Vlaams-Waals antagonisme dat aanleiding kan geven tot een communautaire padstelling. Bovendien is de huidige bevoegdheidsverdeling het resultaat van meerdere staatsvormingen waarbij de materie inzake jeugdbescherming steeds verder werd gecommunautariseerd. De historische ontwikkeling van het Belgisch jeugdrecht noopt tot het besluit dat het onwaarschijnlijk lijkt dat een eventuele zevende staatsvorming in de omgekeerde richting zal gaan. Om het met een metafoor uit te drukken: éénmaal de tandpasta eruit is, is het vrijwel onmogelijk om hem er terug in te duwen.

5.2 Aanpassing Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank

144. Zoals hierboven uiteengezet is de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank deels tegemoetgekomen aan de problematiek van de verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied (zie *supra* 44, nr. 113 e.v.). Deze omzendbrief dateert echter van vóór de zesde staatsvorming, wanneer enkel de vrijwillige en gedwongen jeugdhulpverlening gecommunautariseerd was. Bijgevolg zou deze omzendbrief aangepast kunnen worden aan de huidige situatie.

145. In een nieuwe omzendbrief blijven de uitgangspunten met betrekking tot de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank en het tijdstip waarop de zaak bij verhuis van de minderjarige wordt doorverwezen relevant. Dit wordt afgeleid uit de rechtspraakanalyse waaruit blijkt dat de rechtspraak dit uitgangspunt nog steeds toepast. Niettemin moet het toepassingsgebied uitgebreid worden naar de reactie op jeugddelinquent gedrag. Ook met betrekking tot het toepasselijk recht is de omzendbrief wel degelijk achterhaald. Vandaag wordt immers als uitgangspunt gehanteerd dat jeugdrechters en jeugdrechtbanken in principe hun eigen gemeenschapsregelgeving toepassen. Een nieuwe omzendbrief moet dus aangepast worden aan deze evoluties die het jeugdrecht de afgelopen jaren heeft ondergaan.

146. Aanpassing van de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank is mijns inziens onvoldoende om tegemoet te komen aan de in deze masterproef aangehaalde problematieken. Vooreerst blijkt uit voorgaand onderzoek dat deze omzendbrief aan de Franstalige zijde van de taalgrens wordt betwist en er aldus geen gebruik (meer) van wordt gemaakt.⁴⁰⁵ Dat jeugdrechters en jeugdrechtbanken de omzendbrief simpelweg naast zich neer leggen is mogelijk daar deze enkel bindend is voor de procureurs-generaal bij de hoven van beroep, de federale procureur en het openbaar ministerie.⁴⁰⁶ Bijgevolg zijn jeugdrechters, jeugdrechtbanken en advocaten ook niet *per se* op de hoogte van het bestaan ervan. Een omzendbrief biedt derhalve onvoldoende waarborgen in het licht van het rechtszekerheidsbeginsel. Naar mijn mening zijn ook de verwijzingen in de rechtsleer naar deze omzendbrief eerder beperkt, waardoor de relevantie in vraag kan worden gesteld. Ook de beperkte afdwingbaarheid en de rangorde die de omzendbrief bekleedt in de hiërarchie der normen, maken dat een omzendbrief niet de meest geschikte normatieve oplossing is.

147. Een omzendbrief heeft echter ook voordelen. Omzendbrieven zijn eenvoudig tot stand te brengen en dus op korte termijn realiseerbaar. Ook de wijziging van omzendbrieven is kinderspel. Bovendien kunnen in een omzendbrief gedetailleerde regels worden opgenomen over de praktische toepassing van bepaalde rechtsregels en maatregelen. Het verdient dan ook aanbeveling om de regels inzake jeugdbescherming met betrekking tot de verhuis van

⁴⁰⁵ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 33.

⁴⁰⁶ Art. 143^{quater} Ger.W.

een minderjarige, in het bijzonder naar een ander taalgebied, gedetailleerd te bespreken in een omzendbrief. Op deze manier fungeert een omzendbrief als praktische gids voor jeugdrechters en jeugdrechtbanken, jeugdparketten en beoefenaars van het jeugdrecht en wordt de leesbaarheid van de wet niet aangetast.

148. Samengevat dient een nieuwe omzendbrief tot stand te worden gebracht waarin alle mogelijke verhuishypothesen en de gevolgen ervan op de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, het toepasselijk recht en de uitvoering van een maatregel uitvoerig worden besproken. Echter moet in het kader van het rechtszekerheidsbeginsel ook de wet worden aangepast (zie *infra* 56, nr. 149). Op deze manier wordt geanticipeerd op mogelijke interpretatie- en praktische toepassingsproblemen die een wetsbepaling kan teweegbrengen en kan de toepassing ervan worden afgedwongen.

5.3 Wijziging artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet

149. De federale overheid kan eenzijdig optreden om één facet van de problematiek op te lossen. De regeling betreffende de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank is immers niet gecommunautariseerd en valt dus onder de bevoegdheid van de federale overheid.⁴⁰⁷ Een aanpassing van het bestaande artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet is geboden om klaarheid te scheppen omtrent het bevoegdheidsvraagstuk bij verhuis van de minderjarige, hetgeen de rechtszekerheid voor de minderjarigen (en hun ouders) ten goede komt.⁴⁰⁸ De nodige wijzigingen worden afgeleid uit de rechtspraak, de Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, de rechtsleer en voorbereidende werkzaamheden. Drie zaken moeten worden opgehelderd.

150. Ten eerste de impact van een verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied op de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Bovenstaande analyse is glashelder: in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied tijdens het geding, blijft de jeugdrechter of jeugdrechtbank bij wie de zaak initieel aanhangig werd gemaakt bevoegd tot het vonnis ten gronde minstens kracht van gewijsde heeft verworven. Deze redenering wordt eenduidig toegepast door de rechtspraak en vindt bijval in een arrest van het Hof van Cassatie.⁴⁰⁹ Tot op heden verwijst de doctrine naar dit arrest, wat erop wijst dat het Hof haar standpunt niet heeft gewijzigd. Gekoppeld aan de spreuk 'wie Hof van Cassatie zegt, zegt eenheid van rechtspraak' en het feit dat het Hof van Cassatie het hoogste nationale rechtscollege is, moeten de lagere rechtscolleges dit standpunt eerbiedigen. Bovendien vindt deze redenering ook weerklank in de rechtsleer.⁴¹⁰

Aanpassing van artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet aan de huidige rechtspraktijk komt er *de facto* op neer dat de inhoud van oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet terug herleeft.⁴¹¹ Dit hoeft geen verbazing te wekken gezien het vermoeden dat de opheffing van oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet louter een kwestie was van slordig legislatief werk. Dit vermoeden wordt verder gevoed daar in de parlementaire stukken over het wetsvoorstel betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank met betrekking

⁴⁰⁷ Art. 5, § 1, II, 6°, c) BWHI.

⁴⁰⁸ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 51.

⁴⁰⁹ Cass. 17 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 143.

⁴¹⁰ Volgens B. DE SMET wordt, in geval van verhuis van de minderjarige tijdens het geding, de zaak pas doorverwezen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats eenmaal het vonnis, waarin maatregelen dwingend worden opgelegd, kracht van gewijsde heeft verworven. Zie B. DE SMET, *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 286.

⁴¹¹ Oud artikel 44, zevende lid Jeugdbeschermingswet luidde: "de rechtbank waarbij de zaak aanhangig is gemaakt, blijft bevoegd om uitspraak te doen in geval van verandering van verblijfplaats tijdens het geding".

tot de wijziging van artikel 44 Jeugdbeschermingswet wordt aangevoerd dat "de nieuwe bepaling een belangrijk aspect over het hoofd ziet"^{412, 413}

Verhuis van de minderjarige tijdens de procedure inzake jeugdbescherming doet aldus geen afbreuk aan de bevoegdheid van de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank. Dit houdt, net zoals in het internationaal privaatrecht, toepassing van het *perpetuatio fori*-beginsel in. Niettemin kan een strikte toepassing van het *perpetuatio fori*-beginsel ook in een federale staat strijdig zijn met het belang van de minderjarige. Net zoals het geval is in de interstatelijke context, moet het belang van de minderjarige kunnen primeren op de rechtszekerheid omtrent de bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank. Aldus verdient het aanbeveling artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet tevens in die zin te wijzigen opdat de jeugdrechter, het jeugdparket of de ouders kunnen vragen dat de zaak alsnog wordt doorverwezen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Het inroepen van deze uitzondering leidt evenwel niet tot een verplichting tot doorverwijzing. Zo wordt vermeden dat ouders met opzet (meermaals) kunnen verhuizen met als enige doel de procedure inzake jeugdbescherming te belemmeren.

151. Ten tweede behoudt de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank haar bevoegdheid tot de termijn van de bij vonnis opgelegde maatregel(en) verstreken is. Op deze manier heeft een verhuis geen invloed op de continuïteit van de jeugdbescherming. Dit uitgangspunt, afgeleid uit de Omzendbrief Territoriale bevoegdheid en Doorverwijzing,⁴¹⁴ moet tevens opgenomen worden in artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet. Dit belet echter niet dat een reeds opgelegde maatregel verder kan worden uitgevoerd door een dienst of voorziening van de gemeenschap van de nieuwe gezinsverblijfplaats na verhuis naar een ander taalgebied, indien dit noodzakelijk wordt geacht in het belang van de minderjarige.

152. Ten derde moet de wil van de wetgever om de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank en de toepasselijke gemeenschapsregelgeving te laten samenvallen expliciet verankerd worden in de wetgeving. Uit de rechtspraakanalyse blijkt immers dat dit systematisch wordt toegepast in de rechtspraak.⁴¹⁵

153. Concreet kan artikel 44 Jeugdbeschermingswet als volgt worden gewijzigd. Vooreerst wordt de eerste paragraaf aangevuld met een tweede lid luidende:

"Met het oog op optimale coherentie inzake jeugdbescherming zal het territoriaal aanknopingscriterium van de toepasselijke gemeenschapsregelgeving en het bevoegdheidscriterium van de jeugdrechter of jeugdrechtbank identiek zijn".⁴¹⁶

Vervolgens dient artikel 44, § 6 als volgt te worden gewijzigd:

"In geval van wijziging van verblijfplaats tijdens het geding, blijft de jeugdrechter of jeugdrechtbank waarbij de zaak aanhangig is gemaakt bevoegd om uitspraak te doen over de grond van de zaak, tenzij de jeugdrechter, het openbaar ministerie of de ouders vragen de zaak te verwijzen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe

⁴¹² *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15, 229.

⁴¹³ Zie ook Amendement nr. 67 (F. DELPÉRIÉ), *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1189/4, 21; *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1189/7, 56-57.

⁴¹⁴ Omzendbrief Territoriale Bevoegdheid en Doorverwijzing Jeugdrechtbank, 5.

⁴¹⁵ Zie Jeugdrb. Brussel (52e k. Nederlandstalig) 17 maart 2021; Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg.; Brussel 3 mei 2021 (30^e k. Franstalig) nr. 2020/PJ/435, onuitg.

⁴¹⁶ *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1, 57.

gezinsverblijfplaats. De bevoegdheid houdt aan tot het vonnis ten gronde kracht van gewijsde heeft verworven en de maatregel, genomen bij dit vonnis, een einde neemt.”

“Onverminderd hetgeen in het vorige lid is bepaald, blijft, in geval van verandering van verblijfplaats naar een ander taalgebied, het toepasselijke recht ongewijzigd tot het vonnis ten gronde kracht van gewijsde heeft verworven en de maatregel, genomen bij dit vonnis, een einde neemt.”

154. Dezelfde redenering kan *mutatis mutandis* worden toegepast om tegemoet te komen aan de parallele problematiek op het niveau van het jeugdparquet. Het lacunair juridisch kader wordt op deze manier opgevuld en biedt een oplossing voor de *supra* aangehaalde knelpunten die kaderen binnen de bredere problematiek van de territoriaal bevoegde jeugdrechter en jeugdrechtbank en het toepasselijk recht bij verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied.

155. Bovenstaande werkwijze heeft tot gevolg dat het beginsel afgeleid uit huidig artikel 44, § 6 Jeugdbeschermingswet *de facto* wordt omgekeerd. In de plaats van “doorverwijzing tenzij vraag tot behoud”⁴¹⁷, is er veeleer sprake van “behoud tenzij vraag tot doorverwijzing”. Deze aanpak stemt overeen met de gehanteerde werkwijze in het internationaal privaatrecht (zie *supra* 26, nr. 66). Aldus doen zich in een federale staat zoals België niet enkel gelijkaardige problemen voor als in een interstatelijke context, maar kunnen tevens gelijkaardige oplossingen worden aangereikt.

5.4 Samenwerkingsakkoorden inzake jeugdbescherming

156. Een wetswijziging aangevuld met een omzendbrief is niet voldoende om de volledige problematiek inzake verhuis naar een ander taalgebied op te vangen. Daar in beginsel geen beroep kan worden gedaan op voorzieningen gevestigd buiten het respectievelijke taalgebied, is een samenwerkingsakkoord vereist om een maatregel, opgelegd door een jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap, door een andere gemeenschap (verder) te laten uitvoeren. Hierna wordt bondig ingegaan wat er allemaal opgenomen zou moeten worden in dergelijk samenwerkingsakkoord.

157. Het sluiten van een samenwerkingsakkoord dringt zich in het bijzonder op met betrekking tot de reactie op jeugddelinquent gedrag. Vooreerst voorziet het Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp expliciet in de mogelijkheid overeenkomsten te sluiten met diensten en voorzieningen die buiten de Vlaamse Gemeenschap gelegen zijn.⁴¹⁸ Op grond van dergelijke overeenkomsten kunnen minderjarigen met gezinsverblijfplaats in het ene taalgebied, in het kader van gedwongen jeugdhulpverlening, begeleid en geplaatst worden in een ander taalgebied. Bovendien kan de jeugdrechter en jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats in principe eenvoudigweg een nieuwe maatregel uitspreken met toepassing van de eigen gemeenschapsregelgeving, daar in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening het *ne bis in idem*-beginsel⁴¹⁹ niet speelt. Dit laatste verdient echter geen aanbeveling. Gedwongen jeugdhulpverlening is immers in principe pas mogelijk na doorverwijzing uit de vrijwillige jeugdhulpverlening. Dit impliceert dat een minderjarige, na een verhuis, eerst zou moeten aankloppen bij de vrijwillige jeugdhulpverlening en bijgevolg

⁴¹⁷ J. LEENKNECHT, “MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?”, *TJK* 2021, afl. 4, (131) 132.

⁴¹⁸ Art. 4 Vlaams Decreet Integrale Jeugdhulp; F. VROMAN, “Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht”, *RW* 2017-18, (483) 488.

⁴¹⁹ Krachtens het *ne bis in idem*-beginsel kan niemand tweemaal voor hetzelfde strafbare feit vervolgd worden; art. 14, 7 IVBPR; art. 4 van het zevende protocol van het EVRM; art. 339 Sv. en art. 13 V.T.Sv.

volledig van nul start. In het licht van het belang van de minderjarige en de continuïteit van de jeugdbescherming is het aanbevolen ook in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening te voorzien in samenwerking opdat de jeugdhulpverlening, na verhuis, kan worden verdergezet in de gemeenschap van de nieuwe gezinsverblijfplaats.

158. Allereerst moet in het samenwerkingsakkoord een objectief criterium worden opgenomen op basis waarvan het mogelijk is een minderjarige aan een dienst of instelling van een andere gemeenschap toe te vertrouwen. De taalkennis van de minderjarige als objectief criterium verdient aanbeveling daar dit conform is met de rechtspraak.⁴²⁰ Naast een hoofdcriterium, moeten ook subcriteria worden voorzien die het rechtvaardigen een minderjarige toe te vertrouwen aan een dienst of instelling van een andere gemeenschap, zoals de geografische afstand tussen de dienst of voorziening en de gezinsverblijfplaats. De voorkeur gaat uit naar een niet-exhaustieve lijst van criteria zodat te allen tijde rekening kan worden gehouden met andere factoren die een behoorlijke uitvoering van de opgelegde maatregel in de weg kunnen staan. In elke beslissing moet het hoger belang van de minderjarige steeds de eerste overweging zijn. Dit is een algemeen principe dat in alle zaken met betrekking tot het kind in rekening moet worden gebracht, dus ook in jeugdbeschermingszaken.⁴²¹

159. Tevens moeten afspraken worden gemaakt om maatregelen opgelegd door de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap te kunnen uitvoeren in een andere gemeenschap, rekening houdende met de *supra* aangehaalde knelpunten. Zo moeten in het samenwerkingsakkoord afspraken worden gemaakt over hoe een plaatsing in een open afdeling van een gemeenschapsinstelling of IPPJ, opgelegd door een Brusselse of Waalse jeugdrechter of jeugdrechtbank, alsnog uitgevoerd kan worden in de Vlaamse Gemeenschap (zie *supra* 41, nr. 105). Ook het verschil in maximale leeftijdsgrenzen vormt een heikelpunt in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied en dwingt tot samenwerking. Onder het motto 'waarom iets moeilijk maken als het ook makkelijk kan', hanteren de gemeenschappen en de GGC in een ideaal scenario eenvoudigweg dezelfde maximale leeftijdsgrenzen. *Prima facie* valt er ook geen objectieve rechtvaardigingsgrond te bedenken waarom de gemeenschappen en de GGC andere leeftijdsgrenzen hanteren. Op deze manier moeten hierover geen afspraken worden gemaakt in een omslachtig samenwerkingsakkoord. Rechtsonderhorigen zullen tevens minder geneigd zijn om aan forumshopping te doen en minderjarigen zullen een groter gevoel van gelijke behandeling ervaren.

160. Daarnaast moeten er afspraken worden gemaakt inzake de financiering van de maatregelen opgelegd door de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap, maar uitgevoerd in een andere gemeenschap.⁴²² Een mogelijke suggestie is voorzien in een financieringssysteem waarbij het initiële taalgebied in principe instaat voor de financiering van de maatregel, maar een tegenprestatie wordt voorzien voor de uitvoerende gemeenschap. De administratieve lasten die met dergelijke financiële regeling gepaard gaan, kunnen worden gedragen door een overkoepelend orgaan die de samenwerking beoogt te bevorderen.

⁴²⁰ Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122; Brussel 29 maart 2010 (Franstalig), nr. 1010/PJ/37, *J.dr.jeun.* 2012, 38-39.

⁴²¹ Art. 22bis, vierde lid Gw.; art. 3 Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989, *BS* 17 januari 1992.

⁴²² E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 104.

161. Tot slot moet er worden voorzien in een overkoepelend orgaan teneinde de interne grensoverschrijdende samenwerking inzake jeugdbescherming te bevorderen.⁴²³ Naast toezicht houden op de financiële afspraken tussen de gemeenschappen,⁴²⁴ kan dit orgaan tevens bevoegd worden gemaakt voor de afhandeling van verzoeken die betrekking hebben op de vraag een maatregel afkomstig van de ene gemeenschap (verder) uit te voeren in een andere gemeenschap. Eerder dan een nieuw orgaan op te richten, kan mijns inziens beroep worden gedaan op een reeds bestaand orgaan dat reeds vertrouwd is met het bevorderen van grensoverschrijdende samenwerking. In hoofdstuk III is aangehaald dat de verplaatsing van de gezinsverblijfplaats naar het buitenland vergelijkbare vraagstukken teweegbrengt inzake de bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, het toepasselijk recht en de tenuitvoerlegging van gerechtelijke beslissingen. In dit geval treden de Centrale Autoriteiten⁴²⁵ op als intermediairs teneinde de grensoverschrijdende samenwerking in goede banen te leiden.⁴²⁶ Naar mijn mening kan de Belgische Centrale Autoriteit tevens bevoegd worden gemaakt om op te treden in geval van overschrijding van de grenzen van de taalgebieden om de samenwerking tussen de diensten en instellingen inzake jeugdbescherming van de verschillende gemeenschappen te coördineren. Op deze manier gaat er geen kostbare tijd verloren in de oprichting van een nieuw orgaan en worden de jeugdrechters en jeugdrechtbanken niet belast met bijkomende administratieve taken.

162. Het sluiten van samenwerkingsakkoorden kent evenwel ook nadelen. Het tot stand brengen van een samenwerkingsakkoord is omslachtig en tijdrovend waardoor een snel en efficiënt beleid wordt belemmerd.⁴²⁷ Zo moeten er onderhandelingen plaatsvinden tussen alle betrokken regeringen, moet het samenwerkingsakkoord door elk van hen ondertekend worden en hebben de meeste samenwerkingsakkoorden pas effect nadat ze zijn goedgekeurd door alle parlementaire vergaderingen.⁴²⁸ Verder dan de goedkeuring, is de rol die de parlementen bekleden bij de totstandkoming van samenwerkingsakkoorden marginaal.⁴²⁹ Het democratisch tekort waarbij de rol van de uitvoerende macht overheerst kan dan ook worden aangehaald als een punt van kritiek.⁴³⁰ Daarenboven moet voor het wijzigen van een bepaling van een samenwerkingsakkoord telkens een nieuw samenwerkingsakkoord worden gesloten, wat bijdraagt aan het omslachtig en tijdrovend karakter ervan.⁴³¹ Daar komt bij dat er onduidelijkheid bestaat over hoe er opgetreden wordt in geval van niet uit-uitvoering van een

⁴²³ *Ibid.*, 106.

⁴²⁴ *Ibid.*

⁴²⁵ Voor een uitgebreide bespreking met betrekking tot de rol van de Belgische Centrale Autoriteit, zie S. CARELS, *Haags Kinderontvoeringsverdrag 1980, Adoptieverdrag 1993 en Kinderbeschermingsverdrag 1996: een analyse van de rol en de werking van de belgische centrale autoriteit*, masterproef rechten UGent, 2018-19, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/782/558/RUG01-002782558_2019_0001_AC.pdf, 180 p.

⁴²⁶ Art. 76 Brussel IIter-Verordening; Preamble van de Brussel IIter-Verordening, nr. 72; Praktijkgids voor de toepassing van de verordening Brussel IIbis, 83.

⁴²⁷ Y. PEETERS, "Samenwerkingsakkoorden in het Belgische staatsrecht", *RW* 2015-16, (603) 605.

⁴²⁸ G. ROSOUX, "Les formes de coopération dans le fédéralisme belge", *RBDC* 2022, (103) 145-146.

⁴²⁹ Y. PEETERS, "Wat we zelf doen, hoeven we niet alleen te doen. Beschouwingen over het Overlegcomité, de federale loyaliteit, de nieuwe samenwerkingsverplichtingen en de gezamenlijke decreten, ordonnanties en besluiten" in J. VELAERS, J. VANPRAET, W. VANDENBRUWAENE en Y. PEETERS (eds.), *De zesde staatsvorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (923) 943; H. BORTELS, "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, (311) 317; D. VAN EECKHOUTTE, F. VANNESTE, J. VAN NIEUWENHOVE en I. VERHEVEN, "Behoorlijke wetgeving in de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (2013-2014)", *TVW* 2015, (109) 123; Y. PEETERS, "Samenwerkingsakkoorden in het Belgische staatsrecht", *RW* 2015-16, (603) 604.

⁴³⁰ Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet en van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 1815/1, 1 (hierna: *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 1815/1); Y. PEETERS, "Samenwerkingsakkoorden in het Belgische staatsrecht", *RW* 2015-16, (603) 604; G. ROSOUX, "Les formes de coopération dans le fédéralisme belge", *RBDC* 2022, (103) 150.

⁴³¹ H. BORTELS, "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, (311) 317.

samenwerkingsakkoord.⁴³² De politieke tegenstellingen tussen Nederlandstaligen en Franstaligen maken het bovendien steeds moeilijker om compromissen te vinden voor het voeren van een gezamenlijk beleid inzake jeugdbescherming.⁴³³ Het verwonderd dan ook niet dat het samenwerkingsakkoord wordt aangeduid als het meest problematische rechtsinstrument in de Belgische rechtsorde.⁴³⁴ Het is opportuun om mogelijke alternatieven voor een samenwerkingsakkoord te bespreken (zie *infra* punt 5.5 en 5.6).

163. Volledigheidshalve moet ook een samenwerkingsakkoord worden gesloten tussen de GGC en de Vlaamse en de Franse Gemeenschap waarin de Vlaamse en de Franse Gemeenschap hun diensten en instellingen inzake jeugdbescherming ter beschikking stellen van de GGC. De GGC beschikt immers niet over eigen diensten en instellingen om de door de Brusselse jeugdrechter en jeugdrechtbank opgelegde maatregelen uit te voeren.⁴³⁵ In het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening bestaat reeds een Samenwerkingsakkoord Hulpverlening aan Jongeren.⁴³⁶ Evenwel is een nieuw samenwerkingsakkoord vereist opdat de Brusselse Ordonnantie Jeugdhulpverlening en Jeugdbescherming, die zowel de gedwongen jeugdhulpverlening als de reactie op jeugddelinquent gedrag regelt,⁴³⁷ in werking kan treden. Dit samenwerkingsakkoord moet er tevens op toezien dat er geen rechtsongelijkheid en verschil in behandeling kan optreden tussen Nederlandstalige en Franstalige Brusselse minderjarigen.⁴³⁸ Als gevolg van verschillen tussen de regelgeving van de Vlaamse en Waalse decreetgever kunnen Brusselse minderjarigen, naargelang de opgelegde maatregel in de Vlaamse of Franse Gemeenschap wordt uitgevoerd, immers potentieel anders worden behandeld (zie voorbeeld *supra* 43, nr. 111).

5.5 Gezamenlijk decreet en ordonnantie⁴³⁹

164. Gezamenlijke decreten en ordonnanties worden in de parlementaire stukken letterlijk omschreven als "een alternatief voor de samenwerkingsakkoorden" en hebben aldus hetzelfde voorwerp.⁴⁴⁰ Het grote verschil, zoals de naam doet vermoeden, schuilt in het feit dat de federale overheid geen partij kan zijn bij een gezamenlijk decreet en ordonnantie.⁴⁴¹ Het doel van dit wetgevingsinstrument, de samenwerking tussen de deelentiteiten vereenvoudigen en de tekortkomingen van de samenwerkingsakkoorden aanpakken⁴⁴², lijkt overschaduwd te

⁴³² Y. PEETERS, "Samenwerkingsakkoorden in het Belgische staatsrecht", *RW* 2015-16, (603) 605.

⁴³³ P. POPELIER, "De aansprakelijkheid van onze overheden voor een falend samenwerkingsfederalisme", *RW* 2021-22, (108) 111.

⁴³⁴ D. VAN EECKHOUTTE, F. VANNESTE, J. VAN NIEUWENHOVE EN I. VERHEVEN, "Behoorlijke wetgeving in de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (2011 en 2012).", *TVW* 2013, (124) 133.

⁴³⁵ *Parl.St. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm* 2018-19, nr. B-175/1, 74.

⁴³⁶ Samenwerkingsakkoord 11 mei 2007 tussen de Franse Gemeenschap, de Vlaamse Gemeenschap en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie inzake hulpverlening aan jongeren, *BS* 3 april 2008, goedgekeurd bij Decreet Vlaamse Gemeenschap 7 maart 2008, *BS* 28 maart 2008, bij Decreet Franse Gemeenschap 15 februari 2008, *BS* 3 april 2008 en bij Ordonnantie Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie 5 juni 2008, *BS* 17 juni 2008 (hierna: Samenwerkingsakkoord Hulpverlening aan Jongeren).

⁴³⁷ *Hand. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm. comm. voor de Sociale Zaken* 2018-19, 24 april 2019, nr. B-175/2, 5.

⁴³⁸ E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht*, *supra* vn. 18, 104.

⁴³⁹ Art. 92bis/1 BWHI; art. 42 Bijzondere Wet Brusselse Instellingen

⁴⁴⁰ Art. 92bis/1 BWHI; *Parl.St. Senaat* 2012-13, nr. 1815/1, 2-3.

⁴⁴¹ Y. PEETERS, "Wat we zelf doen, hoeven we niet alleen te doen. Beschouwingen over het Overlegcomité, de federale loyaliteit, de nieuwe samenwerkingsverplichtingen en de gezamenlijke decreten, ordonnanties en besluiten" in J. VELAERS e.a. (eds.), *De zesde staatsvorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (923) 944; H. BORTELS, "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, (311) 312; D. VAN EECKHOUTTE e.a., "Behoorlijke wetgeving in de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (2013-2014)", *TVW* 2015, (109) 122-123.

⁴⁴² *Parl.St. Senaat* 2012-13, nr. 1815/1, 2; G. ROSOUX, "Les formes de coopération dans le fédéralisme belge", *RBDC* 2022, (103) 144.

worden door de bedenkingen die het gebruik ervan doen rijzen. Er zijn juridisch-technische redenen waarom het gebruiken van dit wetgevingsinstrument geen voorkeur geniet.⁴⁴³

165. Een eerste bedenking, specifiek in het kader van de jeugdbescherming, is het feit dat de federale overheid wordt uitgesloten van het gebruik van een gezamenlijk decreet en ordonnantie. Hierboven is gewezen op de afhankelijkheidsrelatie tussen de federale Staat en de gemeenschappen in het domein van de jeugdbescherming (zie *supra* 18, nr. 46). Gelet op de verwevenheid tussen de bevoegdheden inzake jeugdbescherming van de federale overheid en de gemeenschappen, lijkt het mijns inziens moeilijk te verantwoorden dat de federale overheid volledig kan worden uitgesloten in geval van samenwerking op het vlak van jeugdbescherming.⁴⁴⁴ Bovendien moeten, naar analogie met samenwerkingsakkoorden, alle overheden die betrokken zijn bij de inhoud van dergelijke samenwerking partij zijn bij een gezamenlijk decreet en ordonnantie.⁴⁴⁵ Het beschikken over wetgevende bevoegdheid voor de aangelegenheden die het voorwerp uitmaken van een gezamenlijk decreet en ordonnantie is daarbij geen *conditio sine qua non* opdat een overheid partij kan zijn.⁴⁴⁶ Het enkele feit de Centrale Autoriteit bevoegdheden toe te kennen inzake jeugdbescherming, zou derhalve voldoende zijn opdat de federale overheid betrokken moet worden daar de Belgische Centrale Autoriteit deel uitmaakt van de Federale Overheidsdienst Justitie.⁴⁴⁷

166. Een tweede bedenking, en volgens de rechtsleer het zwakste punt van dit wetgevingsinstrument, is de mogelijkheid voor de betrokken partijen om een gezamenlijk decreet en ordonnantie éézijdig op te heffen.⁴⁴⁸ Dit heeft als gevolg dat, in geval van een éézijdige opheffing door een betrokken partij, een gezamenlijk decreet en ordonnantie blijft gelden voor de overige betrokken partijen.⁴⁴⁹ De kern van dit wetgevingsinstrument, samenwerking, wordt aldus aangetast.⁴⁵⁰ Dat éézijdige opheffing weliswaar pas mogelijk is na een eenvoudig interparlementair overleg, opdat desgevallend een nieuw gezamenlijk decreet en/of ordonnantie kan worden aangenomen,⁴⁵¹ biedt onvoldoende garanties.⁴⁵²

167. Tot slot is het doel om samenwerking tussen de deeltiteiten te vereenvoudigen niet bereikt wat betreft de procedure tot wijziging van een gezamenlijk decreet en ordonnantie. Deze is namelijk identiek aan de procedure voor wijziging van een samenwerkingsakkoord en

⁴⁴³ K. HENDRICKX, "De/het gezamenlijk(e) decreet en ordonnantie", *TVW* 2023, (30) 30-31.

⁴⁴⁴ Sommige auteurs zijn ook van mening dat het niet openstellen van deze samenwerkingsvorm voor de federale overheid een struikelpunt vormt voor de praktische toepassing ervan, zie D. VAN EECKHOUTTE e.a., "Behoorlijke wetgeving in de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (2013-2014)", *TVW* 2015, (109) 123.

⁴⁴⁵ Y. PEETERS, "Wat we zelf doen, hoeven we niet alleen te doen. Beschouwingen over het Overlegcomité, de federale loyaliteit, de nieuwe samenwerkingsverplichtingen en de gezamenlijke decreten, ordonnanties en besluiten" in J. VELAERS e.a. (eds.), *De zesde staatsvorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (923) 935.

⁴⁴⁶ *Ibid.*

⁴⁴⁷ Art. 1322terdecies Ger.W.

⁴⁴⁸ Art. 92bis/1, § 4, vierde lid BWHI; Adv.RvS nr. 52.303/AV bij voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wetten van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen van 20 november 2012, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1815/2, 7 (hierna: *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1815/2); Y. LEJEUNE, *Droit constitutionnel belge*, Brussel, Larcier, 2021, 1058; E. ALOFS en S. DE BUS, *Rapport i.k.v. overheidsopdracht, supra* vn. 18, 102.

⁴⁴⁹ H. BORTELS, "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, (311) 320-321.

⁴⁵⁰ Y. LEJEUNE, *Droit constitutionnel belge*, Brussel, Larcier, 2021, 1058.

⁴⁵¹ Amendement nr. 5 (C.S. CHERON) bij het voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wetten van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, *Parl.St.* Senaat, 2012-13, nr. 5-1815/3, 4-5.

⁴⁵² *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1815/2, 7; H. BORTELS, "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, (311) 313.

zodoende even omslachtig en tijdrovend.⁴⁵³ Tevens bestaat er onduidelijkheid over de plaats van gezamenlijke decreten en ordonnanties in de hiërarchie der normen, meer specifiek hoe zij zich verhouden ten aanzien van samenwerkingsakkoorden.⁴⁵⁴

168. Mijns inziens heeft het aannemen van gezamenlijke decreten en ordonnanties in het rechtsdomein van de jeugdbescherming weinig toegevoegde waarde. In plaats van 'vereenvoudiging' zal dit eerder een omgekeerd effect hebben en de materie inzake jeugdbescherming nóg complexer maken. Ook zal dit discussies doen oplaaien met betrekking tot de vraag of de federale overheid al dan niet bij een samenwerking inzake jeugdbescherming betrokken moet worden.

5.6 Beginsel van wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen

169. Hoewel het sluiten van een samenwerkingsakkoord soelaas biedt inzake de verhuisproblematiek, blijft de materie inzake jeugdbescherming baden in een zee van complexiteit. Om deze complexiteit enigszins te verlichten kan, mijns inziens, inspiratie worden gehaald uit het internationaal privaatrecht. Het Europees beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen analoog toepassen op de interne rechtssituatie in federale staten is een valabel alternatief waarmee de nadelen van een samenwerkingsakkoord opgevangen kunnen worden. De bevoegdheidsuitoefening in een federale staat vertoont namelijk steeds meer gelijkenissen met het internationaal privaatrecht.⁴⁵⁵ Bovendien heeft ook het Hof van Justitie van de Europese Unie de interstatelijke context reeds vergeleken met de situatie in een federale staat (zie *supra* 43, nr. 110). Mij lijkt een vergelijking met de interstatelijke context dan ook een goed uitgangspunt te zijn voor de in weze gelijkaardige vraag naar wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen inzake jeugdbescherming tussen de gemeenschappen in België.

170. Op grond van het beginsel van wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging zou een maatregel, opgelegd door een jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap, (verder) uitgevoerd kunnen worden door een andere gemeenschap. Concreet kan binnen België de grensoverschrijdende samenwerking inzake jeugdbescherming gefaciliteerd worden door het principe van wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen door te voeren op nationaal niveau. Dit houdt in dat de gemeenschappen erkennen wederzijds vertrouwen te hebben in elkaars rechtsstelsels.⁴⁵⁶

171. In deze context kan de hierboven besproken omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel (zie *supra* 29, nr. 73) op analoge wijze worden toegepast in geval van verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied.

⁴⁵³ H. BORTELS, "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, (311) 317.

⁴⁵⁴ Y. PEETERS, "Wat we zelf doen, hoeven we niet alleen te doen. Beschouwingen over het Overlegcomité, de federale loyauteit, de nieuwe samenwerkingsverplichtingen en de gezamenlijke decreten, ordonnanties en besluiten" in J. VELAERS e.a. (eds.), *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (923) 956 en 959.

⁴⁵⁵ H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 457 p.; S. SOTTIAUX en A. ROCHTUS, *De defederalisering van justitie*, Brussel, Intersentia, 2023, 448 p.; M.E. STORME, *De defederalisering van het gerecht in België: Een model voor bevoegdheidsverdeling*, Lezing op de Vlaamse Staatsrechtconferentie, 2002, <https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/gerechtbevoegdhverdeling.pdf>, 10.

⁴⁵⁶ Y. LIÉGEOIS, "Beschouwingen inzake de impact van de zesde staatshervorming op de werking van justitie" in J. VELAERS e.a. (eds.), *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (315) 330.

Ten eerste moet in de gemeenschapsregelgeving dat van toepassing is op grond van de nieuwe gezinsverblijfplaats van de minderjarige een equivalent gezocht worden voor de maatregel die beslist werd door de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank in een ander taalgebied. Dit houdt in dat de equivalente maatregel zo veel als mogelijk moet overeenstemmen met de maatregel die oorspronkelijk werd opgelegd. Vanaf de maatregel is omgezet wordt de gemeenschapsregelgeving van de nieuwe gezinsverblijfplaats van toepassing. Bijgevolg wordt ook de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats bevoegd voor de verdere opvolging.

Het vinden van een equivalent is in het kader van de gedwongen jeugdhulpverlening is haalbaar daar de gemeenschapsregelgevingen van de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap en de GGC *de facto* gelijksoortige maatregelen voorzien (zie *supra* 37, nr. 92). Wat betreft de reactie op jeugdgedelinqent gedrag kunnen de hierboven besproken verschillen tussen de gemeenschapsregelgevingen een struikelblok vormen. Echter moet dit minstens worden genuanceerd. Indien de jeugdrechter of jeugdrechtbank van mening is dat er geen gepast equivalent kan worden gevonden, omdat dit bijvoorbeeld strafverzwaring zou uitmaken of het risico bestaat dat de maatregel denatureert en zou leiden tot straffeloosheid, dan kan het zich beroepen op het beginsel van wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging niet bestempeld worden als in het belang van de minderjarige. Aldus blijft het belang van de minderjarige de hoogste prioriteit en blijft het uitgangspunt dat de opgelegde maatregel in principe van begin tot einde wordt uitgevoerd door de dienst of instelling inzake jeugdbescherming van de gemeenschap van de intieële gezinsverblijfplaats. Pas als zich een situatie voordoet waarin het in het belang van de minderjarige gerechtvaardigd is om een reeds opgelegde maatregel (verder) te laten uitvoeren door een dienst of voorziening van de gemeenschap van de nieuwe gezinsverblijfplaats na verhuis naar een ander taalgebied, zou een beroep kunnen gedaan worden op het beginsel van wederzijdse erkenning en tenuitvoerlegging van rechterlijke beslissingen.

172. Het ziet er niet naar uit dat de materie inzake jeugdbescherming terug zal worden gher-federaliseerd. Het sluiten van samenwerkingsakkoorden neemt in de praktijk aanzienlijk veel tijd in beslag en is sterk afhankelijk van de politieke bereidheid ertoe.⁴⁵⁷ Daarom zou het goed zijn dat beleidsmakers misschien eens nadenken over de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen inzake jeugdbescherming.⁴⁵⁸

⁴⁵⁷ H. STORME, *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 441.

⁴⁵⁸ Y. LIÉGEOIS, "Beschouwingen inzake de impact van de zesde staatshervorming op de werking van justitie" in J. VELAERS e.a. (eds.), *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, (315) 330.

CONCLUSIE

173. De zesde staatshervorming heeft van de jeugdbescherming een hoofdzakelijk communautaire bevoegdheid gemaakt. De communautarisering inzake jeugdbescherming was ook niet geheel onverwacht, gezien de defederaliseringskoorts waarmee België geconfronteerd wordt. De verregaande communautarisering heeft evenwel tot gevolg dat de materie inzake jeugdbescherming vandaag tot één van de meest complexe bevoegdheidsverdelingen in het federale België behoort. Dat dit tot gevolg heeft dat onderzoekers en beoefenaars van het jeugdrecht maar liefst zeven verschillende wetgevende teksten moeten hanteren, tot daaraan toe. Belangrijker is het feit dat voor een minderjarige die verhuist van het ene naar het andere taalgebied, het huidig wetgevend kader ernstig tekortschiet. Het doel van deze masterproef is dan ook om deze problematiek, die tot op heden onderbelicht is gebleven, kenbaar te maken en normatieve oplossingen formuleren om tegemoet te komen aan deze problematiek.

174. Ingevolge de communautarisering is de materie inzake jeugdbescherming binnen het federale België versnipperd over de federale staat en de gemeenschappen. Het bepalen van de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en de jeugdrechtbank is uniform gebleven daar deze bevoegdheid nog steeds aan de federale overheid toekomt. Desalniettemin vertoont ook de federale Jeugdbeschermingswet gebreken met betrekking tot de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank bij een verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied. De huidige wetgeving voorziet geen enkel aanknopingspunt om te bepalen wanneer een zaak, met betrekking tot de bescherming van een minderjarige, in geval van verhuis wordt doorverwezen naar de jeugdrechter of jeugdrechtbank van de nieuwe gezinsverblijfplaats. Tevens ontbreekt elke wettelijke bepaling voor het afbakenen van de territoriale toepassingsfeer van de verschillende hiërarchisch naast elkaar staande gemeenschapsregelgevingen inzake jeugdbescherming. Ook rond de verhouding tussen de territoriale bevoegdheid en het toepasselijk recht heerst er onduidelijkheid. Indien de minderjarige verhuist naar een ander taalgebied tijdens de uitvoering van een maatregel rijzen dezelfde vragen. Bovendien is het niet duidelijk of een reeds opgelegde maatregel *überhaupt* door een andere gemeenschap kan worden uitgevoerd. Dit lacunair juridisch kader heeft tot gevolg dat er een vacuüm kan ontstaan in het proces van jeugdbescherming.

175. Om reden dat verschillende auteurs, alsook het Hof van Justitie van de Europese Unie reeds parallellen hebben getrokken tussen de interstatelijke context en de publiekrechtelijke situatie in een federale staat, is in deze masterproef ook het internationaal privaatrecht erbij gehaald. Een verhuis van de minderjarige, die het voorwerp uitmaakt van een procedure inzake jeugdbescherming, naar het buitenland brengt immers gelijkaardige vraagstukken teweeg met betrekking tot de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank, het toepasselijk recht en de tenuitvoerlegging van maatregelen inzake jeugdbescherming. Uitgangspunten bij verhuis van de minderjarige naar het buitenland zijn het *perputatio fori*-beginsel, met mogelijkheid tot bevoegdheidsoverdracht, en het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen tussen lidstaten.

176. Als gevolg van de communautarisering hebben de verschillende gemeenschappen en de GGC een eigen beleid inzake jeugdbescherming uitgewerkt en ze oefenen deze bevoegdheid uit binnen hun eigen taalgebied. In het kader van deze masterproef is een vergelijking uitgevoerd tussen de verschillende gemeenschapsregelgevingen met als doel verschillen te ontdekken die in geval van verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied problematisch kunnen zijn. Deze vergelijking heeft aan het licht gebracht dat de

verschillende gemeenschapsregelgevingen niet steeds op elkaar zijn afgestemd. Zo lopen de gehanteerde maximale leeftijdsgrenzen uiteen en zijn er maatregelen in de ene regelgeving, die simpelweg niet bestaan in een andere regelgeving. De verschillen tussen de gemeenschapsregelgevingen kunnen de (verdere) uitvoering van een maatregel in een andere gemeenschap, na verhuis, belemmeren.

177. Het bestaan van wettelijke leemtes in geval van verhuis van een minderjarige naar een ander taalgebied geeft niet alleen aanleiding tot rechtsonzekerheid. Het noopt jeugdrechters en jeugdrechtbanken tevens om activistische beslissingen te nemen.⁴⁵⁹ Het overschrijden van de interne taalgrens mag er immers niet toe leiden dat minderjarigen uit het zicht verdwijnen van de jeugdhulpverlening of ontsnappen aan een maatregel inzake de reactie op jeugddelinquent gedrag. De rechtspraakanalyse heeft duidelijk aangegeven dat de rechtspraak vrijwel een eenduidige houding aanneemt aangaande de in deze masterproef geschetste problematiek. Ten eerste, éézelfde jeugdrechter en jeugdrechtbank treedt op in de fase van de voorbereidende rechtspleging én in de fase van de rechtspleging ten gronde. Een verhuis van de minderjarige tijdens het geding heeft bijgevolg geen invloed op de territoriale bevoegdheid van de jeugdrechter en jeugdrechtbank. Ten tweede, jeugdrechters en jeugdrechtbanken passen de regelgeving van hun eigen taalgebied toe. Ten derde, de initieel bevoegde jeugdrechter of jeugdrechtbank behoudt haar bevoegdheid tot de termijn van de bij vonnis opgelegde maatregelen verstreken is. Tot slot, in het belang van de minderjarige moet het mogelijk zijn de reeds opgelegde maatregel (verder) te laten uitvoeren door de diensten en instellingen van een andere gemeenschap.

178. Om tegemoet te komen aan de wettelijke leemtes bij verhuis van de minderjarige naar een ander taalgebied is een wijziging van artikel 44 Jeugdbeschermingswet meer dan noodzakelijk. Tevens moet een samenwerkingsakkoord worden aangenomen om het mogelijk te maken maatregelen inzake jeugdbescherming, opgelegd door een jeugdrechter of jeugdrechtbank van de ene gemeenschap, uit te voeren in diensten en instellingen van een andere gemeenschap. Daar het samenwerkingsakkoord in de juridische volksmond wordt aangeduid als het meest problematische wetgevingsinstrument in de Belgische rechtsorde, werden twee mogelijke alternatieven bekeken, met name gezamenlijke decreten en ordonnanties en toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning van vonnissen en rechterlijke beslissingen inzake jeugdbescherming. Dit laatste alternatief geniet mijn voorkeur.

⁴⁵⁹ F. VROMAN, "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, 483-489; S. SOTTIAUX en A. ROCHTUS, *De defederalisering van justitie*, Brussel, Intersentia, 2023, 390.

BIBLIOGRAFIE

1 WETGEVING

Internationale en Europese wetgeving

Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden van 4 november 1950, *BS* 19 augustus 1955, 5.029.

Verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989, *BS* 17 januari 1992.

Verdrag van Den Haag inzake de bevoegdheid, het toepasselijke recht, de erkenning, de tenuitvoerlegging en de samenwerking op het gebied van ouderlijke verantwoordelijkheid en maatregelen ter bescherming van kinderen van 19 oktober 1996, *Pub.L.* 11 juni 2008, afl. 151, 39 (sedert 1 september 2014 ook van toepassing is in België, *BS* 22 augustus 2014).

Verordening Raad nr. 2019/1111, 25 juni 2019 betreffende de bevoegdheid en de erkenning en tenuitvoerlegging van beslissingen in huwelijkszaken en inzake de ouderlijke verantwoordelijkheid, en betreffende internationale ontvoering van kinderen (herschikking), *Pb.L.* 2 juli 2019, afl. 178, 1.

Kaderbesluit van de Raad nr. 2008/909, 27 november 2008 inzake de toepassing van het beginsel van wederzijdse erkenning op strafvonnisen waarbij vrijheidsstraffen of tot vrijheidsbeneming strekkende maatregelen zijn opgelegd, met het oog op de tenuitvoerlegging ervan in de Europese Unie, *Pb.L.* 5 december 2018, afl. 327, 27.

Nationale wetgeving

De gecoördineerde Grondwet, *BS* 17 februari 1994, 4.054.

Gerechtigd Wetboek 10 oktober 1967, *BS* 31 oktober 1967, 11.360.

Bijzondere wet 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 15 augustus 1980, 9.434

Bijzondere wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *BS* 13 augustus 1988.

Bijzondere wet 6 januari 2014 met betrekking tot de zesde staatshervorming, *BS* 31 januari 2014, 8.641.

Wet 12 mei 1912 op de kindbescherming, *BS* 27-28-29 mei 1912.

Wet 15 juni 1935 op het gebruik der talen in gerechtszaken, *BS* 22 juni 1935, 4.002.

Wet 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade zoals gewijzigd door de wet van 13 juni 2006, *BS* 15 april 1965, 4.014.

Wet betreffende de gemeentelijke administratieve sancties, *BS* 24 juni 2013, 41.293.

Wet 30 juli 2013 betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *BS* 27 september 2013, 68.429.

Decreet Franse Gemeenschap 19 juli 1993 tot toekenning van de uitoefening van sommige bevoegdheden van de Franse Gemeenschap aan het Waalse Gewest en de Franse Gemeenschapscommissie, *BS* 10 september 1993.

Decreet Vlaamse Gemeenschap 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, *BS* 4 oktober 2004.

Decreet Duitstalige Gemeenschap 19 mei 2008 betreffende de Jeugdbijstand en houdende omzetting van maatregelen inzake jeugdbescherming, *BS* 1 oktober 2008.

Decreet Vlaamse Gemeenschap 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, *BS* 13 september 2013.

Decreet Franse Gemeenschap 18 januari 2018 houdende het wetboek van preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming, *BS* 3 april 2018.

Decreet Vlaamse Gemeenschap 15 februari 2019 betreffende het jeugddelinquentierecht, *BS* 26 april 2019.

Ordonnantie Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie 29 april 2004 inzake hulpverlening aan jongeren, *BS* 1 juni 2004.

Ordonnantie Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie 16 mei 2019 betreffende jeugdhulpverlening en jeugdbescherming, *BS* 5 juni 2019.

Omzendbrief College van Procureurs-Generaal bij de Hoven van Beroep 29 april 2011 betreffende de territoriale bevoegdheid en territoriale doorverwijzing van de jeugdrechtbank, nr. 3/2011.

Parlementaire voorbereidingen

Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen met het oog op een nieuwe bevoegdheidsverdeling inzake jeugdbescherming, *Parl.St.* Senaat 2010-11, nr. 5-540/1.

Voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wet en van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 1815/1.

Voorstel van bijzondere wet met betrekking tot de Zesde Staatshervorming, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-2232/1.

Wetsontwerp houdende diverse institutionele hervormingen, *Parl.St.* Kamer 1977-78, nr. 461/1.

Wetsontwerp tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, *Parl.St.* Kamer BZ 1988, nr. 516/1.

Projet de décret portant le code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse, *Parl.St.* Fr.Parl. 2017-18, nr. 467/1.

Ontwerp van Decreet betreffende het jeugddelinquentierecht, *Parl.St.* VI. Parl. 2017-18, nr. 1670/1.

Ontwerp van ordonnantie betreffende de jeugdhulpverlening en jeugdbescherming, *Parl.St.* Ver.Verg.Gem.Gem.Comm 2018-19, nr. B-175/1.

Amendement nr. 67 (DELPÉRÉE, F.) bij het wetsontwerp betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Senaat 2011-12, nr. 5-1189/4.

Amendement nr. 5 (CHERON, C.S.) bij het voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wetten van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, *Parl.St.* Senaat, 2012-13, nr. 5-1815/3.

Adv.RvS bij ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand, *Parl.St.* VI.R. 1984-85, nr. 309/1.

Adv.RvS nr. 52.303/AV bij voorstel van bijzondere wet tot wijziging van de bijzondere wetten van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen en van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen van 20 november 2012, *Parl.St.* Senaat 2012-13, nr. 5-1815/2.

Hand. Ver.Verg.Gem.Gem.Comm. comm. voor de Sociale Zaken 2018-19, 24 april 2019, nr. B-175/2.

Verslag namens de Commissie bij het ontwerp van wet tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van instellingen, *Parl.St.* Senaat BZ 1988, nr. 405/2.

Verslag namens de commissie voor justitie over het wetsvoorstel betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Kamer 2010-11, nr. 53-682/15.

Verslag namens de commissie voor justitie over het wetsontwerp betreffende de invoering van een familie- en jeugdrechtbank, *Parl.St.* Senaat 2012-13, 5-1189/7.

2 RECHTSPRAAK

Nationale rechtspraak

Arbitragehof 30 januari 1986, nr. 9.

Arbitragehof 30 juni 1988, nr. 66.

Arbitragehof 9 november 1988, nr. 67.

Arbitragehof 21 januari 1993, nr. 4/93.

Arbitragehof 11 december 1996, nr. 72/96.

Arbitragehof 21 maart 2000, nr. 30/2000.

Arbitragehof 17 december 2003, nr. 166/2003.

GwH 21 januari 2009, nr. 11/2009.

GwH 18 maart 2021, nr. 47/2021.

GwH 29 april 2021, nr. 68/2021.

Cass. 17 januari 2012, *Arr.Cass.* 2012, 143.

Brussel 29 maart 2010 (Franstalig), nr. 1010/PJ/37, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 38-39.

Brussel 26 april 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/78, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 39.

Brussel 3 mei 2010 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/81, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 40.

Brussel 10 januari 2011 (30e k. Franstalig), nr. 2010/PJ/313, *J.dr.jeun.* 2012, afl. 313, 41.

Antwerpen (16e bis kamer) 15 juni 2011, nr. 2010/JR/297.

Brussel (31e kamer) 5 februari 2014, *Rev.trim.dr.fam.* 2016, 166.

Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122.

Brussel 27 juni 2017, *Act.dr.fam.* 2018, 31-33.

Brussel 26 april 2021 (30e k. Franstalig), nr. 2021/PJ/15, onuitg., aangehaald door JANNONE, A. en MATHIEU, G., "Compétences concurrentes des tribunaux de la jeunesse et de la famille en matière d'autorité parentale et d'accueil familial après la loi du 19 mars 2017" in MOUFFE, F. en QUEVIT, A. (eds.), *Quand le protectionnel et le civil s'(en)mêlent*, Brussel, Larcier, 2021, (9) 52, vn. 171. Verkregen en geanonimiseerd ter uitwerking van deze masterproef.

Brussel 3 mei 2021 (30e k. Franstalig) nr. 2020/PJ/435, onuitg., aangehaald door JANNONE, A. en MATHIEU, G., "Compétences concurrentes des tribunaux de la jeunesse et de la famille en matière d'autorité parentale et d'accueil familial après la loi du 19 mars 2017" in MOUFFE, F. en QUEVIT, A. (eds.), *Quand le protectionnel et le civil s'(en)mêlent*, Brussel, Larcier, 2021, (9) 52, vn. 171. Verkregen en geanonimiseerd ter uitwerking van deze masterproef.

Jeugdrrb. Brussel (52e k. Nederlandstalig) 17 maart 2021.

Internationale, Europese en buitenlandse rechtspraak

EHRM 24 maart 1988, *Olsson v. Zweden*, overw. 81.

HvJ 16 juli 2009, nr. C-428/07, ECLI:EU:C:2009:458, 'Horvath'.

HvJ 14 juli 2022, nr. C-572/21, ECLI:EU:C:2022:562.

Parket bij de Hoge Raad (NL) 13 mei 2016, ECLI:NL:PHR:2016:366, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:PHR:2016:366>.

Rechtbank Rotterdam (NL) 5 oktober 2021, ECLI:NL:RBROT:2021:13438, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:RBROT:2021:13438>.

3 RECHTSLEER

Boeken

BIHAIN, L., *Manuel de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2021, 296 p.

DE JONGHE, I., *Jeugd- en strafrecht*, Brussel, Intersentia, 2012, 299 p.

DE PRINS, D., SOTTIAUX, S. en VRIELINK, J., *Handboek discriminatierecht*, Mechelen, Kluwer, 2005, 593 p.

DE SMET, B., *Jeugdbeschermingsrecht in hoofdlijnen derde editie*, Brussel, Intersentia, 2017, 500 p.

DE SMET, B., *Het jeugddelinquentierecht in Vlaanderen*, Brussel, Intersentia, 2019, 152 p.

ENGELS, C., *Gerechtelijke verkopen van onroerende goederen*, Mortsel, Intersentia, 2022, 372 p.

FRANCHIMONT, M., JACOBS, A. en MASSET, A., *Manuel de procédure pénale*, Brussel, Larcier, 2009, 1472 p.

LEJEUNE, Y., *Droit constitutionnel belge*, Brussel, Larcier, 2021, 1184 p.

PREUMONT, M., *Mémento du droit de la jeunesse*, Luik, Wolters Kluwer, 2019, 311 p.

PUT, J., *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2010, 592 p.

PUT, J., *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2015, 590 p.

PUT, J., *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, die Keure, 2021, 744 p.

REYBROUCK, K. en SOTTIAUX, S., *De federale bevoegdheden*, Antwerpen, Intersentia, 2019, 892 p.

SMETS, J., *Jeugdbeschermingsrecht*, Deurne, Kluwer, 1996, 821 p.

SMETS, J., *Bevoegdheidsverdeling in het federale België, deel 9 jeugdbescherming*, Brugge, die Keure, 2001, 104 p.

SOTTIAUX, S., *Grondwettelijk recht (tweede editie)*, Mortsel, Intersentia, 2021, 516 p.

SOTTIAUX, S. en ROCHTUS, A., *De defederalisering van justitie*, Brussel, Intersentia, 2023, 448 p.

STORME, H., *Relatie tussen de territoriale bevoegdheidsverdeling en het conflictenrecht in een federale staat: België en de Verenigde Staten*, Gent, Larcier, 2010, 457 p.

SWENNEN, F., *Het personen- en familierecht: een benadering in context*, Antwerpen, Intersentia, 2023, 642 p.

VERBRUGGEN, F. en VERSTRAETEN, R., *Strafrecht en strafprocesrecht voor bachelors*, Antwerpen – Apeldoorn, Maklu-Uitgevers, 2017, 339 p.

VUYE, H. en CLÉMER, G., *De zesde staatshervorming (eerste fase)*, Mortsel, Intersentia, 2013, 312 p.

Bijdragen in een verzamelwerk

CALANDE, A.-S., "L'enfant en danger est-il un sujet de droits ? Bref examen de la législation actuelle et de la récente réforme en Communauté française de Belgique" in CORDIER, Q. et al. (eds.), *The Strong, the Weak and the Law*, Bruxelles, Larcier, 2018, 131-142.

DECOCK, G., "De jeugdhulpverlening in Vlaanderen" in In Orde van Vlaamse Balies (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 1-42.

DE MEYST, D., "Bevoegdheden inzake jeugdbescherming" in VAN BOSSUYT, H., DECOCK, G., DE GEYTER, L. en VANDEKERCKHOVE, A., (eds.), *Larcier Wet en Duiding - Kids Codex*, Boek I, Brussel, Larcier, 2014, 155-179.

DE PUYDT, A., "Jeugdhulpverlening en jeugdbescherming in Brussel", in Orde van Vlaamse Balies (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 75-97.

DE PUYDT, A., D'HOOGHE, C. en VANDUFFEL, V., "Capita selecta" In Orde van Vlaamse Balies (ed.), *Handboek voor de advocaat-stagiair 2019-2020. Jeugdrecht*, Mechelen, Wolters Kluwer, 2019, 197-259.

DE TERWANGNE, A., "La sixième réforme de l'État va-t-elle sonner le glas du modèle protectionnel ?" in LACKNER, A. (ed.), *Le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Larcier, 2019, 65-84.

DE WAELE, D., "Naar een versterkte positie van het jeugdparket?" in PUT, J. en LEENKNECHT, J. (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, 39-63.

HOFFMANN, C., "Le dessaisissement : le point sur la communautarisation de la matière. Régimes juridiques et pratiques actuelles" in GUILLAIN, C. en MAHIEU, V. (eds.), *Actualités relatives à l'enfermement des mineurs d'âge en Belgique francophone*, Brussel, Larcier, 2022, 153-202.

HOFKENS, L. en PUT, J., "Recente ontwikkelingen in het Vlaamse jeugdbeschermingsrecht: gesloten plaatsing" in VRG Alumni (ed.), *Recht in beweging – 30ste VRG-alumnidag 2023*, Oud-Turnout, Gompel&Svacina, 2023, 85-110.

JANNONE, A. en MATHIEU, G., "Compétences concurrentes des tribunaux de la jeunesse et de la famille en matière d'autorité parentale et d'accueil familial après la loi du 19 mars 2017" in MOUFFE, F. en QUEVIT, A. (eds.), *Quand le protectionnel et le civil s'(en)mêlent*, Brussel, Larcier, 2021, 9-76.

KRUGER, Th. en ULRIX, E., "Belgium" in BEAUMONT, P., DANOV, M., TRIMMINGS K. en YÜKSEL, B. (eds.), *Cross-Border Litigation in Europe*, Oxford, Hart Publishing, 2017, 125- 144.

LECROART, E., "Protection de la jeunesse" in UYTTENDAELE, M. en VERDUSSEN, M. (eds.), *Dictionnaire de la Sixième Réforme de l'Etat*, Brussel, Larcier, 2015, 695-707.

LEENKNECHT, J. en DE BONDT, W., "Jeugddelinquentierecht over de grenzen heen" in PUT, J. en LEENKNECHT, J. (eds.), *Het Vlaamse jeugddelinquentierecht*, Gent, Larcier, 2019, 217-237.

LIÉGEOIS, Y., "Beschouwingen inzake de impact van de zesde staatshervorming op de werking van justitie" in VELAERS, J., VANPRAET, J., VANDENBRUWAENE, W. en PEETERS, Y. (eds.), *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, 315-344.

MOONEN, T., RIEMSLAGH, J. en VAN DROOGHENBROECK, S., "L'égalité et la non-discrimination" in EL BERHOUMI, M. en VAN DROOGHENBROECK, S. (eds.), *Principes de la répartition des compétences*, Brussel, Larcier, 2022, 363-382.

MOREAU, C. en MOREAU, T., "L'exécution des mesures d'aide et de protection de la jeunesse en Communauté française" in BOSLY, H. en DE VALKENEER, C. (eds.), *Actualités en droit de l'exécution des peines et de l'internement*, Brussel, Larcier, 2021, 301-389.

MOREAU, T., "Regard critique sur quelques dispositions relatives aux mineurs en difficulté et en danger dans le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse" in DE FRAENE, D. en PREUMONT, M. (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, 105-146.

PAS, W., "Bevoegdheidsvraagstukken" in PUT, J. en ROM, M. (eds.), *Het Nieuwe Jeugdrecht*, Gent, Larcier, 2007, 15-44.

PEETERS, Y., "Wat we zelf doen, hoeven we niet alleen te doen. Beschouwingen over het Overlegcomité, de federale loyautéit, de nieuwe samenwerkingsverplichtingen en de gezamenlijke decreten, ordonnances en besluiten" in VELAERS, J., VANPRAET, J., VANDENBRUWAENE, W. en PEETERS, Y. (eds.), *De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen*, Brussel, Intersentia, 2014, 923-961.

PREUMONT, M., "Le Code en question. D'où viens-je ? Où suis-je ? Où vais-je ?" in DE FRAENE, D. en PREUMONT, M. (eds.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, 11-32.

PUT, J. en ASSELMAN, H., "Jeugdhulp tussen beschermingsplicht en inmengingsverbod" in BOONE, I., PUT, J., SWENNEN F. en VERSCHULDEN, G. (eds.), *Liber Amicorum Patrick Senaeve*, Mechelen, Kluwer, 2017, 705-732.

PUT, J. en DE GEYTER, L., "De jeugdbescherming" in SEUTIN, S. en VAN HAEGENDOREN, G. (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, Die Keure, 2017, 429-450.

RAOULT, F., "L'évolution du projet de Code de l'aide à la jeunesse" in DE FRAENE, D. (ed.), *Le Code de la prévention, de l'aide et de la protection de la jeunesse*, Brussel, Bruylant, 2019, 95-104.

Taelman, P. en Voet, S., "Exit exequatur" in Piers, M., Storme, H. en Verhellen, J. (eds.), *Liber Amicorum Johan Erauw*, Antwerpen, Intersentia, 2014, 189-205.

Vansteenkiste, S., "De notie 'persoonsgebonden aangelegenheden'" in Seutin, B. en Van Haegendoren, G. (eds.), *De bevoegdheden van de gemeenschappen*, Brugge, die Keure, 2017, 193-202.

Vroman, F., "Over wereldvreemde wetgevers en activistische rechters: enkele toepassingen uit het jeugdrecht en het personen- en familierecht" in De Cock, G., Suy, A., De Vogelaere, T., Devenyn, M.-A., Heymans, M., Kruijthof, M., Labeeuw, N., MosseLMans, S., Vroman, F. en Wijnant, T. (eds.), *Personen- en familierecht*, Brussel, Intersentia, 2019, 247-275.

Wautelet, P., "Wijziging van de gewone verblijfplaats van het kind onder de Brussel II-Verordening: perpetuatio fori versus belang van het kind?" in Brewaeys, E., Colle, P., Guldix, E. en Maes, B. (eds.), *Redelijk eigzinnig... liber amicorum*, Herentals, KnopsPublishing, 2022, 1053-1069.

Bijdragen in een tijdschrift

Alofs, E. en De Bus, S., "Broers en zussen in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2021, afl. 10, 312-320.

Alofs, E. en De Bus, S., "De procespositie van de minderjarige in het jeugdrecht", *T.Fam.* 2022, afl. 5-6, 145-154.

Bortels, H., "Het gezamenlijk decreet – een bijkomend instrument van het coöperatief federalisme of een verdere stap richting het confederalisme?", *TBP* 2015, afl. 6, 311-322.

Brouwers, B., "Jeugdsanctierecht in Europa: is uithandengeving een evidentie?", *Jura Falc.*, 2007-08, 3-37.

De Bruyn, D., "La protection de la jeunesse, une expérience d'un partage de l'organisation de la justice", *APT* 2002, 68-87.

De Bus, S., "Betekenis geven aan 'jeugdrechter-zijn' in de praktijk", *TJK* 2022, afl. 2, 121-134.

DE BUS, S., "De Brusselse jeugdbescherming na de zesde staatshervorming: Enkele bedenkingen", *Panopticon* 2022, 373-382.

DE SMET, B., "Wijziging van de gezinsverblijfplaats tijdens de procedure van jeugdbescherming" (noot onder Cass. 17 januari 2012), *RW* 2012-13, 543-544.

DE SMET, B., "Vijftig jaar jeugdbescherming: strafrechtelijke perspectieven", *NC* 2015, 235-285.

DE SMET, B., "Weigering tot mededeling van nieuw adres aan de jeugdrechtbank", *OSS* 2020, afl. 94, 313-329.

DE SMET, B., "Reacties en vervangende reacties in het jeugddelinquentierecht", *T.Strafr.* 2020, afl. 3, 184-203.

DE SMET, B., "Hulpverlening aan minderjarigen in een verontrustende situatie", *RW* 2020-21, 923-943.

ELIAERTS, C. en CHRISTIAENS, J., "Niets is wat het lijkt in de jeugdbescherming... Een redelijk eigenzinnige kijk op 30 jaar jeugdbeschermingsrecht", *Panopticon* 2009, 461-482.

GOEDSEELS, E. en RAVIER, I., "Les évolutions récentes du droit de la jeunesse", *J.dr.jeun.* 2020, afl. 396, 5-20.

HENDRICKX, K., "De/het gezamenlijk(e) decreet en ordonnantie", *TVW* 2023, 30-33.

HESPEL, S., "Jeugdsanctierecht over de grenzen heen: ver weg van het principe van wederzijdse erkenning?" (noot onder Cass. 6 februari 2013), *TJK* 2013, afl. 2, 177-182.

IBILI, F., "Internationale bevoegdheid van de Belgische rechter inzake ouderlijke verantwoordelijkheid volgens de nieuwe Brussel II-ter-Verordening", *T.Fam.* 2022, afl. 8, 202-209.

LEENKNECHT, J., "MOF-dossier bij verhuis: nergens beter dan thuis?", *TJK* 2021, afl. 4, 131-134.

LEENKNECHT, J., "Omzetting van een Belgische plaatsingsmaatregel naar een Nederlandse PIJ-maatregel" (noot onder rechtbank Limburg (NL) 30 augustus 2021), *TJK* 2022, afl. 1, 109-116.

MEEUWISSEN, L., "Uitlevering en overlevering van minderjarigen: het blijft een moeilijk vraagstuk", *TJK* 2016, afl. 4, 353-358.

MEEUWISSEN, L. en MAAS, C., "Jeugdhulprecht – Overzicht van rechtspraak / 2004-2017", *TJK* 2017, afl. 3, 197-232.

MOREAU, T., "Entre le passé et l'avenir : l'avant-projet de décret portant le Code de la prévention, de l'aide à la jeunesse et de la protection de la jeunesse. Réflexions sur les enjeux de la réforme et sur ses principes directeurs", *J.dr.jeun.* 2016, afl. 354, 1-64.

PEETERS, Y., "Samenwerkingsakkoorden in het Belgische staatsrecht", *RW* 2015-16, 603-619.

POPELIER, P., "De aansprakelijkheid van onze overheden voor een falend samenwerkingsfederalisme", *RW* 2021-22, 108-112.

PUT, J. en HESPEL, S., "Het jeugdbeschermingsrecht en de zesde staatshervorming", *Panopticon* 2014, 463-468.

PUT, J. en VERSWEYVELT, A.-S., "De territoriale bevoegdheid van de jeugdrechtbank: aanknopingspunt, onttrekking en doorverwijzing" (noot onder Gent 3 december 2014, nr. 2014.JZ/122), *TJK* 2015, afl. 2, 164-172.

ROSOUX, G., "Les formes de coopération dans le fédéralisme belge", *RBDC* 2022, 103-161.

SENAEVE, P., "De rechtspleging voor de jeugdgerechten in civielrechtelijke zaken", *CABG* 2009, afl. 4, 1-84.

SMETS, J., "Jeugdbescherming tussen Staat en Gemeenschappen", *Panopticon* 1989, 252-273.

VAN EECKHOUTTE, D., VANNESTE, F., VAN NIEUWENHOVE, J. EN VERHEVEN, I., "Behoorlijke wetgeving in de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (2011 en 2012)", *TVW* 2013, 124-158.

VAN EECKHOUTTE, D., VANNESTE, F., VAN NIEUWENHOVE, J. en VERHEVEN, I., "Behoorlijke wetgeving in de adviespraktijk van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (2013-2014)", *TVW* 2015, 109-147.

VAN LOON, J.H.A., "Anders denken over kinderrechten: de betekenis van de Haagse Verdragen over internationaal privaatrecht", *TJK* 2002, 18-21.

VEECKMANS, K., "Reacties na meerderjarigheid in het Vlaams jeugddelinquentierecht" (noot onder Jeugdrb. Brussel (Nederlandstalig) 15 maart 2019), *TJK* 2020, afl. 1, 34-42.

VEECKMANS, K., "Het historisch spanningsveld tussen het strafrecht en het jeugddelinquentierecht: the struggle for independence", *TJK* 2020, afl. 4, 230-242.

VERDONCK, I., "Jeugdbescherming in grensoverschrijdend perspectief", *TJK* 2006, afl. 1, 27-31.

VROMAN, F., "Over de noodzaak tot rechterlijk activisme in het jeugdrecht", *RW* 2017-18, 483-489.

4 DIVERSEN

AERTSSEN, L., *De verruimde afhandelingsmogelijkheden van het parket in het nieuwe jeugddelinquentiedecreet. Een kritische blik op het wettelijk kader en de toepassing in de praktijk*, masterproef rechten UGent, 2019-20, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/835/959/RUG01-002835959_2020_0001_AC.pdf, 119 p.

ALOFS, E. en DE BUS, S., *Rapport i.k.v. overheidsopdracht voor de uitvoering van diensten m.b.t. de uitvoering van een universitaire studie met betrekking tot de aanduiding van de juridische of andere moeilijkheden ten gevolge van de versnippering van de wetgevende bevoegdheden inzake jeugdbescherming tussen de Franse, Vlaamse en Duitse Gemeenschap, de federale staat en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie*, VUB, 2022, nr. 2019/D/19, 130 p.

AGENTSCHAP JONGERENWELZIJN, Bijlage: De bevoegdheid van de Intersectorale Toegangspoort buiten Vlaanderen, <https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/bijlage-H2-bevoegdheid-ITP-buiten-vlaanderen.pdf>, 9 p.

ASSELMAN, H., *Naar een aanpak van jeugddelinquentie in Brussel. Aanbevelingen voor de hervorming van het Brussels jeugddelinquentierecht*, Brussel, Verenigd College GGC, 2018, https://nicc.fgov.be/upload/files/ODcriminologie/2-rapport_hervorming_brussels_jeugddelinquentierecht.pdf, 32 p.

CARELS, S., *Haags Kinderontvoeringsverdrag 1980, Adoptieverdrag 1993 en Kinderbeschermingsverdrag 1996: een analyse van de rol en de werking van de belgische centrale autoriteit*, masterproef rechten UGent, 2018-19, https://libstore.ugent.be/fulltxt/RUG01/002/782/558/RUG01-002782558_2019_0001_AC.pdf, 180 p.

HERBOTS, K., ASSELMAN, H., en PUT, J., *Omgevingsanalyse Vlaams jeugdrecht - Rapport 4. Het kinderrechtelijk kader*, onderzoeksproject uitgevoerd door KU Leuven, UGent, Vrije Universiteit Brussel en Kenniscentrum Kinderrechten, 2015, <https://www.law.kuleuven.be/linc/onderzoek/omgevingsanalyserapport4.pdf>, 54 p.

HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het ontwerp van decreet (van de Franse Gemeenschap) houdende het Wetboek voor preventie, hulpverlening aan de jeugd en jeugdbescherming*, 6 november 2017, <https://hrj.be/admin/storage/hrj/advies-wetboek-madrane-nl.pdf>, 15 p.

HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Advies over het voorontwerp van ordonnantie van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie (Brussel) betreffende jeugdhulpverlening en jeugdbescherming*, 17 oktober 2018, <https://hrj.be/admin/storage/hrj/20181017-adviescomcom-nl-def.pdf>, 17 p.

HOGE RAAD VOOR DE JUSTITIE, *Ambtshalve advies over het ontwerp van decreet (van de Vlaamse Gemeenschap) over het jeugddelinquentierecht*, 17 oktober 2018, <https://hrj.be/admin/storage/hrj/20181016-jeugd2-nl.pdf>, 17 p.

HCCH, *Practical Handbook on the Operation of the 1996 Hague Child Protection Convention*, Den Haag, HCCH Publications, 2014, <https://assets.hcch.net/docs/eca03d40-29c6-4cc4-ae52-edad337b6b86.pdf>, 211 p.

OPENBAAR MINISTERIE, *Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het jeugddelinquentierecht*, 5 oktober 2017, https://nicc.fgov.be/upload/images/1-advies_college_voorontwerp_decreet_jeugddelinquentierecht_20171005.pdf, 18 p.

LAGARDE, P., *Explanatory Report on the 1996 HCCH Child Protection Convention*, Parijs, 1998, 533-605.

MAHIEU, V. (2021-2022), *Approche interdisciplinaire de l'aide et de la protection de la jeunesse* (cursus), Brussel: Université Libre de Bruxelles.

SINARDET, D., REUCHAMPS, M., NIESSEN, D. en DODEIGNE, J., "Kering richting herfederalisering zet zich door", *Samenleving & Politiek* 2022, <https://www.sampol.be/2022/12/kering-richting-herfederalisering-zet-zich-door>, 4-17.

STORME, M.E., *De defederalisering van het gerecht in België: Een model voor bevoegdheidsverdeling*, Lezing op de Vlaamse Staatsrechtconferentie, 2002, <https://www.law.kuleuven.be/personal/mstorme/gerechtbevoegdhverdeling.pdf>, 36 p.

VERSWEYVELT, A.-S. en PUT, J., *De opname- en begeleidingsplicht in de jeugdhulp en de gehanicaptenzorg*, Leuven, Instituut voor Sociaal Recht, 2016, xii + 142 p.